

1 § Partiledardebatt inför EU-parlamentsvalet

*Partiledardebatt inför
EU-parlamentsvalet*

Anf. 1 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Snart kommer det att sättas punkt för uppdelningen av Europa i öst och väst. Snart kommer EU att ha kanske ända upp till 25 medlemsstater. Det handlar om många länder som för några år sedan satt fast i det kommunistiska förtrycket och som bara kunde drömma om frihet och möjlighet att ge en uppväxande generation trygghet och utvecklingschanser. Grannländer som Estland, Lettland, Litauen och Polen är snart också medlemmar i den europeiska unionen.

Det andra världskrigets uppdelning av Europa i öst och väst, järnriddån, är borta. En ny tid nalkas, nya möjligheter, ett nytt Europa. Det är ett Europa som präglas av socialdemokratin, som leder regeringsarbetet i 11 av 15 medlemsstater och deltar i 13 av 15 medlemsstater. Det är ett Europa som nu med all sin rikedom, all sin kulturella mångfald och all sin historiska erfarenhet kan växa och utvecklas. I detta Europa, i denna union, skall Sverige spela en konstruktiv och aktiv roll.

Jag har väldigt svårt, herr talman, att förstå att vi vid denna tid med dessa möjligheter skall lämna unionen. Jag har svårt att förstå att detta skulle ligga i Sveriges intresse och i den regions intresse, i Europa, där vi nu spelar en sådan aktiv roll.

Låt utvidgningen av EU bli den viktigaste uppgiften, som vi nu har framför oss! Sätt punkt för det andra världskrigets uppdelning i öst och väst! Se till att Sverige och socialdemokratin spelar en aktiv och pådrivande roll i den processen! Det är den viktigaste frågan i det Europaval som vi nu har framför oss. Här är frontlinjerna tydliga. Här finns de som vill lämna unionen, och här finns vi som vill utveckla den.

Löntagarna trycks allt hårdare av ett internationellt kapital som om det inte får som det vill hotar att flytta. Vi har sett det i svensk debatt. Vi har märkt att man har sagt att det är för generöst mot svenska löntagare, att det är för stor trygghet på arbetsplatserna. Man har sagt: om inte regeringen lyssnar på den typen av signaler och om inte de fackliga organisationerna faller undan lämnar vi landet. Det här är hot som oftast inte blir verkställda, eftersom de saknar grund. Men de visar på en ny verklighet som vi lever i, en verklighet då de ekonomiska och politiska besluten inte enbart är nationella utan sätts in i ett internationellt sammanhang.

För mig som socialdemokrat, för mig som radikal och för mig som har ett politiskt uppdrag som utgår från löntagarnas perspektiv är det

viktigt att säga att jag vill vara med om att utveckla ett samarbete på europeisk nivå som balanserar de kraftiga högertendenser som finns i debatten och i förslag om att försämra löntagarnas rättigheter. Valet handlar om löntagarnas Europa, om en majoritet i Europaparlamentet som står för löntagarnas intresse.

Över vårt land faller fortfarande surt regn. Vi har gjort mycket för att begränsa utsläppen, för att rena vatten. Vi beskattar miljöförstöring hårt i vårt land. Vi har kommit långt på vägen. Sverige blir allt renare och friskare, men vi märker att det inte räcker med nationella beslut. Sådant som vi nu sliter med och sådant som vi nu plågas av är bidrag till miljöförstöringen som är skapade i andra länder än Sverige. Om vi skall lämna över ett Europa som är friskare, ett Europa som är sundare, till dem som kommer efter oss kräver det att vi samarbetar på europeisk nivå för att möta miljöförstöringen. Det är mer samarbete som krävs, inte mindre. Valet handlar om att vi skall utnyttja Europaparlamentet för att bedriva en aktiv miljöpolitik eller om vi skall vända detta ryggen och säga att vi lämnar alltihop och låter det bli som det blir.

För mig som reformist, för mig som demokrat, är det viktigt att använda alla de politiska nivåer som står till buds för att där driva kraven på samhällsförändring och samhällsförbättring. Jag ser inget tydligare område än miljöpolitiken att göra detta på i Europasammanhang. Miljön kräver mer av samarbete, inte mindre av samarbete. Därför går vi till val till Europaparlamentet. Därför skall vi rösta för en aktiv socialdemokrati som vill utveckla Europas miljösamarbete.

Och du skall rösta! Ibland sägs i debatten att det inte är så viktigt att exempelvis du som är skeptisk till EMU röstar. Det är ett farligt tal. Alla har samma rätt. Alla har samma ansvar. Och demokratins underbara och vackra idé är att din röst väger lika tungt som någon annans. Om du stannar hemma på valdagen låter du någon annan rösta i ditt ställe. Demokratin – en kvinna, en man, en röst – vann vi i gemensam strid i vårt land. Demokratin skall vi använda också på europeisk nivå för att hävda löntagarnas intressen, för att hävda miljöförbättringen och för att stoppa uppdelningen en gång för alla i Europa i öst och väst.

Gå och rösta den 13 juni! Gör din medborgerliga plikt! Ta ditt ansvar! Var med och förändra Europa! Det är en möjlighet vi har som är av historiskt snitt. Den förväntar vi oss att vi alla delar.

Tack för att ni har lyssnat!

(Applåder)

Anf. 2 LARS TOBISSON (m):

Herr talman! Visst gör det skillnad hur man röstar i EU-valet – för att vara med eller att stå utanför, för handling eller bara prat, för ja eller nej, blågult eller rödgrönt. Därför är det så viktigt att man röstar, att man röstar för kandidater som vet vad de vill och att de vill samma sak. Annars kan man ju, även om man personröstar på en anhängare till EU eller euron, hjälpa in en motståndare som står på samma lista.

Jag förstår inte varför någon som vill att Sverige skall lämna EU kandiderar till Europaparlamentet, där ledamöterna i övrigt vill utveckla samarbetet. Är det något slags självplågeri? Varför inte stanna i Sverige för att göra EU impopulärt här i stället för att göra Sverige impopulärt i Europa?

Grundtanken med EU är att säkra frihet och fred. Det förutsätter demokrati och marknadsekonomi. I detta avseende har framgången varit stor. Det räcker med att påminna om att ett krig mellan Tyskland och Frankrike eller Storbritannien numera är otänkbart. Senare tillkomna medlemsländer som Spanien, Portugal och Grekland ser medlemskapet som ett motgift mot återfall i diktatur. Av samma skäl är strävan stark att komma med hos de folk i Central- och Östeuropa som förtryckts av kommunismen och vanstyrts av socialismen.

Östutvidgningen är EU:s nu viktigaste uppgift. Nyblivna demokratier anstränger sig i dag för att etablera sig som rättsstater med grundläggande mänskliga rättigheter och marknadsekonomi. Även här kan framgångar avläsas. Med tydliga mål för reformpolitiken stiger välståndet, och framför allt blir det inte krig och etnisk rensning som på Balkan, där ambitionen att samarbeta med övriga Europa är svag. Tänk om man i de baltiska länderna satsat på den nationella isolering som vänsterpartierna förordar för Sveriges del och som tillämpas i kris- och krigsområdet i sydöstra Europa!

EU är således en stor framgång för fred och säkerhet bland medlems- och kandidatländer. Men även kriser utanför samarbetsområdet måste kunna bemästras. EU behöver större resurser, även militärt, för insatser i fredsbevarande och fredsskapande syfte. En förlegad neutralitetsdoktrin får inte lägga hinder i vägen. Skillnaden är stor mellan Carl Bildt, som aktivt arbetar för fred i Kosovo, och Göran Persson, som enligt egen utsago inte ens har reflekterat på frågan om det är politiskt möjligt att stå neutral vid ett angrepp mot ett EU-land.

Tillkomsten av den gemensamma marknaden är den enskilda faktor som betytt mest för tillväxt och välstånd i Europa. Fri handel och fri företagsamhet ger fler jobb. En gemensam marknad blir klart starkare med en gemensam valuta. Växlingskostnaderna försvinner. Det blir lägre räntor och en mindre svängig växelkurs. Prisjämförelser, handel och investeringar över gränserna underlättas. Det betyder mycket, inte minst för mindre företag som har svårare än storföretagen att hantera valutarisker.

Alla andra medlemsländer har infört euron eller förbereder sig för att göra det. Men de svenska socialdemokraterna har sagt nej. För framtiden vågar de inte bekänna färg. Men – jag återkommer till det – en regering som inte vet vad den vill kan inte med kraft föra Sveriges talan i det europeiska samarbetet. Det krävs ledarskap och en positiv syn på Europasamarbetet – både här hemma och i Europaparlamentet.

Den gemensamma marknaden och euron lägger grunden för fler företag och nya jobb. Men sysselsättningspolitik är en nationell angelägenhet. Här bedriver socialdemokraterna sedan länge ett dubbelspel. De medverkar till rekommendationer från EU som de sedan inte följer på hemmaplan. Så är fallet med den nationella handlingsplan som regeringen nyligen sänt till Bryssel. Där finns inte det program för att minska skattetrycket och skatteuttaget på arbetsinkomster som saknades redan förra året. Inget sägs heller om hur arbetsrätten skall reformeras. När får vi konkreta förslag om de skattesänkningar och avregleringar som behövs för att råda bot på strukturfelen i Sveriges ekonomi?

Vi moderater vill ha ett starkt men begränsat samarbete. EU skall inte lägga sig i frågor som bättre sköts på det nationella eller lokala planet

eller – ännu hellre – av enskilda människor och familjer. Men det finns föreningar som går över land och hav och som därför måste bekämpas i samverkan. Miljöförstöringen känner inga gränser.

De största problemen finns i fattiga områden, där den privata äganderätten tidigare varit svagt utvecklad. Att få med Polen, de baltiska länderna och gärna också nordvästra Ryssland i en europeisk gemenskap betyder mycket för renare luft och hav i vårt närområde. Men då måste vi själva medverka. Varför har regeringen utverkat att Sverige får öka utsläppen av koldioxid och annat som ligger bakom växthuseffekten, om inte för att den förtida avvecklingen av kärnkraften kräver detta? Och varför vill Miljöpartiet och Vänsterpartiet ställa sig utanför ett samarbete som mycket handlar om att bemästra gränsöverskridande miljöproblem?

Ett annat slags gränsöverskridande förening är knarkhandel och internationell brottslighet. Här krävs ett samarbete mellan grannländers polis- och rättsväsen. Men även här ställer sig motståndspartierna utanför. Europaparlamentets roll i samarbetet är att värna rättssäkerheten. Men dessutom är det viktigt att där bilda opinion mot narkotika – av någon anledning blir knarkliberalerna vanligare ju längre vänsterut man kommer.

Herr talman! Det gör alltså skillnad hur man röstar i EU-valet. Inbördes oense hemfaller socialdemokraterna ofta åt inrikes Europapolitik med stor skillnad mellan ord och handling, och de vet inte vad de vill i viktiga frågor. Vänsterpartiet och Miljöpartiet är emot EU och euron, de motsätter sig ett europeiskt samarbete för freden, och de är inte ens för ett europeiskt samarbete mot miljöförstöring eller internationell brottslighet och knarkhandel. Men i praktiken är alla dessa tre partier för att mer beslutas och regleras på EU-nivå. Tveksamhet och fientlighet paras med regleringsiver.

Vi moderater vill ge Sverige en stark röst i ett EU där medborgarnas frihet och välbefinnande är målet för samarbetet, där det drivs en politik för att värna freden, för att få fram fler företag och nya jobb, för att skydda och förbättra miljön och för att bekämpa brott och knark. För detta viktiga arbete krävs det fler moderata ledamöter i Europaparlamentet.

(Applåder)

Anf. 3 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag undrar ibland om man i de partier som talat före mig är medveten om att nästan hälften av de röstberättigade i Sverige faktiskt sade nej när vi hade folkomröstning om svenskt inträde i den europeiska unionen. Jag tror inte att alla vi som gjorde det på något sätt är emot internationellt samarbete. Jag tror inte att alla vi kan anklagas för att inte vilja göra någonting åt orättvisorna i världen, inte vilja bygga fred och säkerhet i Europa och övriga världen och inte vilja göra någonting åt de globala miljöproblemen. Självklart är det detta vi arbetar för i politiken: för rättvisa och solidaritet i vårt eget land och i alla andra länder. Men frågan är ju vad det är för organisation vi har gått in i. Främjar den utvecklingen av den politik som vi vill ha? Främjar den människors delaktighet i den politiska processen? Är den uppbyggd på ett sådant demokratiskt sätt att det är möjligt för oss alla att delta, att framföra just våra åsikter och att göra just vår röst hörd?

På den punkten kan man nog entydigt säga nej. Den organisation som heter Europeiska unionen är inte uppbyggd enligt de demokratiska principerna. Den bygger på en överstatlighet där det är regeringarnas företrädare som samarbetar och där en politisk elit fattar beslut ovanför våra huvuden, beslut som sedan skall gälla i samtliga medlemsländer och som berör oss alla i vår vardag. Vi får vara så vänliga att rätta oss, oavsett vilka åsikter vi har haft i frågan.

Det beslutsfattandet, det överstatliga, internationella samarbetet, innebär att demokratin urholkas.

Det är också det vi kan se nu när vi ser reaktionerna inför EU-valet. Glappet mellan dem som är folk och dem som är valda att företräda oss ökar dramatiskt, och intresset för politiken och delaktigheten minskar dramatiskt. Vi har alla anledning att vara oroade inför det som vi kan se framför oss i det här valet, ett relativt lågt valdeltagande, ett intresse som människor har svårt att ta till sig som sitt eget.

Jag tror att det här är en allvarlig signal, och jag tror att det är just en reaktion på att de demokratiska institutionerna har försvagats. EU som institution och organisation bidrar till detta.

Det var den avgörande anledningen till att vi inte tyckte att Sverige skulle vara med i den europeiska unionen. Vi har inte ändrat uppfattning i den frågan. Vi tycker att vi har som uppgift att bygga ett samhälle där människor har möjlighet att vara delaktiga, där vi kan ha insyn och kontroll över den politiska processen, där vi kan välja våra egna företrädare, där vi kan kontrollera att de gör det de har lovat, där vi kan avsätta dem som inte sköter sig. Det gäller samtliga politiska områden som diskuteras, inte minst den ekonomiska politiken, inte minst den utrikiska politiken, den som handlar om fred och säkerhet, utrikespolitik och försvarspolitik.

Ingen av er, inte ens Göran Persson, har nämnt de stora viktiga framtidsfrågorna i EU. Det som kommer att utvecklas under de kommande fem åren, då våra parlamentariker skall sitta i EU-parlamentet. De frågorna står på dagordningen. Vi måste ju välja. Vill vi att EU och Sverige skall delta i en politisk union som skall utveckla än mer av överstatlighet, som skall utveckla en gemensam politik avskild från de demokratiska folkvalda instanserna, vilket EMU innebär, där vi skall lämna över den ekonomiska politiken till ett ekonomiskt institut som styrs av riksbankschefer som inte skall ta något som helst intryck av några som helst valda politiska församlingar, utan som skall styra efter målsättningen inflationsbekämpning-prisstabilitet?

Vi har sett resultatet i de EU-länder som är med: en permanent hög arbetslöshet, ökande sociala och ekonomiska orättvisor, olösta miljöproblem. Och vi har ingenting att säga till om. Vi har sett det i Sverige när regeringen med stöd av de andra partierna har utvecklat en ekonomisk politik som stämmer med de krav som EMU ställer upp. I riksdagen har vi utgiftstaken som gör det svårt för oss att kunna göra det som vi vill, nämligen arbeta för att få ned arbetslösheten och öka sysselsättningen. Det är det här som EU som institution handlar om.

Nästa steg, som nu skall fullbordas, och som skall diskuteras på ett toppmöte där Göran Persson skall närvara i helgen, är att EU också skall utveckla en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik, ha en gemensam försvarspolitik, kunna utveckla en militär kapacitet att användas vid kris

och krig runtom i världen, dvs. utanför Europa. Det här är frågor som är aktuella just nu.

Jag hade förväntat mig av Göran Persson att han skulle kommentera de förslag som just nu ligger på bordet, som skall diskuteras på toppmötet i helgen. Skall Sverige delta i ett EU som skall utvecklas till en politisk union med gemensam utrikes- och försvarspolitik och med en gemensam militär kapacitet att användas vid den typ av kriser och konflikter som vi ser i Kosovo, med möjlighet att utföra det som Nato i dag utför, nämligen bombningarna? Är det detta vi skall gå in i?

Nej, säger Vänstern. Vi vill inte att Sverige skall bli en delstat i ett Europas förenta stater. Vi vill behålla Sveriges alliansfrihet. Det är en tillgång i det internationella arbetet att det finns länder som väljer andra förhållningssätt i säkerhetspolitiken än att binda upp sig i militära allianser.

EU tänker sig att utveckla Natos europeiska identitet. Skall vi vara med där, Göran Persson? Skall vi gå in i det som blir en militär allians inom Nato? Det här måste vi ha besked om i dag. Göran Persson skall åka på mötet i helgen. Jag förväntar mig att Göran Persson lägger in ett veto mot att EU också utvecklas till en gemensam utrikes- och säkerhetspolitisk organisation med en militär kapacitet. Jag förväntar mig verkligen ett svar och ett besked i den frågan.

Jag tror att många delar den uppfattning som Vänstern har, att vi skall ha mindre av överstatlighet, att vi måste se till att få tillbaka makt och inflytande i lagstiftningsfrågor och andra politiska frågor från Bryssel och hit till riksdagen, där svenska folket, oavsett vilket parti man tillhör, har möjlighet att påverka och medverka i de politiska processerna. Vi skall gå bort ifrån tankarna på att ha stora politiska unioner, där de väsentliga besluten fattas av en politisk elit, instängd och avskärmad från det som är folkligt inflytande. Vi har sett för mycket av politiska elitprojekt, av stormaktsprojekt i världen. Vi har sett vad de har åstadkommit. Vi har sett vad det innebär när man tar för lätt på det som är demokrati.

Vi skall naturligtvis inte gå in i en ekonomisk och monetär union med en gemensam valuta och en gemensam ekonomisk politik som har prisstabilitet som mål. Håll nere priser och kostnader för att vi skall kunna konkurrera på världsmarknaden! Receptet är högerns: Avreglera arbetsmarknaden, sänk lönerna, minska fackföreningarnas inflytande, stärk arbetsgivarnas makt! Det är det som är EMU-politiken, och vi ser vilka katastrofala konsekvenser det får.

Det går inte att med trovärdighet tala om att vi skall använda EU som ett projekt för att få ned arbetslösheten och stärka löntagarnas roll om vi samtidigt skall lämna ifrån oss de verktyg som vi behöver för att uppnå de politiska mål som jag tror att vi är överens om, Göran Persson, att stärka löntagarnas roll, att bygga välfärden, att få till stånd rättvisa och solidaritet. För att vi skall kunna åstadkomma det behöver vi det verktyg som heter ekonomisk politik. Det är ett verktyg för att uppnå våra politiska mål, ingenting annat. Det vore som om vi skulle stå här i Sveriges riksdag och tala om att vi skulle göra något åt sysselsättningen men sedan säga: Ja, budgeten kan vi inte göra något åt, vi har inga pengar, men vi kan ju alltid prata.

Det hänger ihop. Vartenda politiskt mål, varenda politisk ambition som vi har är också kopplad till diskussionen om den ekonomiska politi-

ken. Då kan vi inte lämna ifrån oss beslutanderätt och inflytande över den ekonomiska politiken till en självständig riksbank, som inte skall ta några intryck av just de folkvalda.

De här frågorna måste klargöras i det här valet. Även om EU-parlamentarikerna inte kommer att fatta beslut om detta sitter vi i våra partigrupper i EU-parlamentet och driver diskussion, debatt och opinion i de här frågorna.

Vi skall ha en folkomröstning om EMU. Jag hoppas att nu få besked om när den blir. Men vi skall naturligtvis ta tillfället i akt att också i detta val markera var vi står i den här frågan. Det verkar också som om regeringen behöver vägledning. Ni i regeringen har inte bestämt er. Då är det bra om svenska folket tar tillfället i akt i det här valet och talar om vad man tycker.

Vår uppfattning i Vänstern är att vi inte skall gå in i EMU. Vi skall behålla beslutanderätten över den ekonomiska politiken i Sverige.

Det behövs faktiskt EU-kritiker i EU-parlamentet, Lars Tobisson, personer som vågar stå upp och granska det som pågår, personer som ifrågasätter det fiffel som pågår, det som pågick i den gamla kommissionen och som säkert kommer att dyka upp igen, personer som vågar ställa frågan: Vart tar våra pengar vägen? Det är 22 miljarder kronor om året som de svenska skattebetalarna betalar till EU. Vart tar de pengarna vägen? Vad får vi för dem?

Vi vet att det är många som skaffat sig förmåner och privilegier i en utsträckning så att man fullständigt baxnar. Det senaste vi fick höra var att de flesta EU-parlamentarikerna, alla utom vänsterpartisterna, har gått med på att få stora konton i Schweiz för att de skall ha bra betalt när de väl slutar, för att de skall ha sin ålderdom tryggad. Våra skattepengar går åt till en extra pensionsförmån för EU-parlamentarikerna, för att de skall leva gott på sin ålders höst. Dessutom har de pension från Sverige.

Det här är oanständigt. Sådana här saker måste fram i ljuset. Då behövs det EU-kritiker som inte har lojaliteten med makten, utan som rakryggat vågar granska och ställa de obekväma frågorna.

Vi företräder en stor grupp människor i Sverige. Vi skall vara där. Vi skall gå och rösta. Vi skall göra vår röst hörd. Vi skall säga vår mening. Vi skall inte göra Lars Tobisson till viljes och sitta hemma och överlåta allt till höger.

(Applåder)

Anf. 4 MATS ODELL (kd):

Herr talman! Det finns värden som inte känner några gränser, däribland fred, frihet, miljö, solidaritet och människovärde. Vårt engagemang för dessa värden måste vara gränslöst. Men det verkar fortfarande som om många är likgiltiga inför EU-valet. Varför skall man rösta den 13 juni? Jo, när man röstar, deltar man i arbetet för freden, för demokratin. Dessutom är Europaparlamentet allt viktigare för din och min vardag. Det som händer runtomkring oss bestäms numera inte bara i kommunen, landstinget och riksdagen. Mer och mer av det som berör dig och mig beslutas i Bryssel och Strasbourg. Därför är det viktigt att ha representanter som representerar ens egna värderingar.

Det är klart att kommunvalet känns angeläget. Där fattas beslut om skola, barnomsorg och äldreomsorg. Där vill jag ha min representant

med mina värderingar. Landstinget känns också ganska nära. Det är viktigt att jag har min representant som representerar mina värderingar om en bra och god vård. Självklart. Samma sak gäller för riksdagen. Där fattas besluten om villkoren för jobb, företagande, skatter och pensioner. Där vill jag ha min representant med mina värderingar.

Men glöm inte att det är lika viktigt att du får din representant som representerar dina värderingar i Europaparlamentet – som får en allt viktigare roll. Beslut som berör hela vår världsdelen fattas där. Därför är det viktigt att du faktiskt röstar den 13 juni.

I det senaste svenska valet var det många som upptäckte att Kristdemokraterna representerar deras värderingar och deras människosyn. Det är ingen slump att många av EU-fäderna var kristdemokrater. Tanken att samarbete, samverkan och dialog mellan länder förhindrar krig och våld är djupt kristdemokratisk. Nu gäller det Europa. Det handlar om samma grundsyn som många röstade för då de gav Kristdemokraterna sin röst i riksdagsvalet.

Europasamarbetet är från början till slut ett fredsprojekt. Det började med samarbetet i Kol- och stålunionen för att förhindra en ny kapprustning och ett nytt krig efter den senaste vansinniga världsbranden som nazismen släppte lös. Det är vår generations och EU-samarbetets absolut viktigaste uppgift att nu säkra demokrati och respekt för människovärdet i de forna kommunistdiktaturena. Det finns inget bättre sätt än att släppa in dessa länder i den europeiska unionens samarbete. Ett återförenat Europa byggt på gemensamma värderingar blir också en väldig kraft i kampen för global fred och solidaritet samtidigt som det bättre kan lösa gemensamma problem.

Det talas mycket om överstatlighet – senast var det Gudrun Schyman som skåpade ut överstatlighet. Överstatlighet innebär majoritetsbeslut. Det är det vi sysslar med i riksdagen.

Men överstatlighet är någonting som verkligen gäller för de internationella brottssyndikaten och knarkmaffian. De är helt oberoende av nationsgränser. Jag har aldrig förstått den rädsla som vissa partier har för att ge EU de verktyg som t.ex. vår egen svenska kommissionär, Anita Gradin, på sina bara knän bett även den svenska regeringen om att få i kampen mot den gränsöverskridande internationella brottsligheten. EU måste kunna ta krafttag mot den gränsöverskridande brottsligheten, illegal droghandel, terrorism, spridning av barnpornografi och inte minst den ökande kvinnohandeln och människosmugglingen.

Vad säger Miljöpartiet? Går ni med på att EU får ökade möjligheter i kampen mot knarkmaffian? Om Sverige skall lämna EU-samarbetet, hur skall vi då tidigt i transportkedjan stoppa inflödet av det dödsbringande knarket? Det vore bra om både Birger Schlaug och Gudrun Schyman gav en deklaration senare i debatten.

Vi kristdemokrater kommer att kraftfullt i Europaparlamentet och här i Sveriges riksdag arbeta mot alla tendenser till liberalisering av själva narkotikapolitiken. Den bejakas av inte minst gröna och vissa socialistiska EU-politiker. Här får det inte finnas något utrymme för kompromisser. För den som är mot en drogliberalisering är det absolut säkrast att rösta på Kristdemokraterna. Den stora kristdemokratiska gruppen i EU-parlamentet är den parlamentsgrupp som allra mest konsekvent arbetar mot denna typ av smygande drogliberalisering.

Miljöproblemen är gränslösa, och de kräver överstatliga beslut för att kunna bemästras. Här inser t.o.m. Miljöpartiet att EU-samarbetet ger fördelar. Miljöfrågorna förtjänar ökad tyngd inom EU – inte att EU försvagas och att länder träder ut ur gemenskapen. Det är denna gemenskap som kan genomföra och hantera tvingande beslut för medlemsländerna på miljöområdet.

EU:s gemensamma jordbrukspolitik och de regionalpolitiska fonderna är viktiga instrument för fortsatt sysselsättning och boende på landsbygden. Nu måste vi stoppa avfolkningen av glesbygden och värna fortsatt jordbruksproduktion. De nödvändiga reformerna, inte minst för att klara en kommande östutvidgning, måste därför ske på ett sådant sätt och i en sådan takt som möjliggör fortsatt jordbruksproduktion i Europas olika regioner.

Herr talman! Det är tyvärr inte en vacker bild av fredsprojektet EU som många europeiska medborgare har. Det är också etiskt och moraliskt oförsvarbart att drygt 5 % av den årliga EU-budgeten försvinner på grund av slarv, ineffektivitet, fusk och bedrägerier. Det är nu hög tid att vi får ett oberoende utvärderingsinstitut för ökad trovärdighet och ökad effektivitet. Men det behövs också etiskt medvetna ledamöter i parlamentet för att återupprätta EU:s skamfilade rykte och för att se till att våra gemensamma skattepengar används riktigt, rätt och effektivt.

Herr talman! Jag tror att den viktigaste frågan, som varje väljare bör ställa varje kandidat, oavsett om det handlar om EU-val eller andra val, är vilken människosyn som kandidaten har. Den frågan är viktigare än alla frågor om överstatlighet, inre marknad, minimiregler, osv. För oss kristdemokrater handlar det om att förankra politiken i den människosyn som har sina rötter i den kristna etiken och västerländska humanismen, oavsett om det gäller kommunen, landstinget, riksdagen eller Europaparlamentet. Inga geografiska gränser kan rättfärdiga att vi vänder ryggen till medmänniskors situation. Vi berörs av och har ansvar för det som händer i vår egen världsdel Europa. Att lägga sin röst på Kristdemokraterna är att lägga en röst för fred, frihet, ansvar och människovärde.
(Applåder)

Anf. 5 LENNART DALÉUS (c):

Herr talman! Om man lite närsynt ser ut över Europas länder, folk, kultur, språk och historia, ser man stora och många skillnader. Lyfter man på perspektivet ser man vad som förenar inom den europeiska unionen.

Man kan se en gemenskap som grundar sig politiskt på personlig frihet i kombination med dynamik och solidaritet. Jag tror att det är den mångfalden som i det långa perspektivet ger en oerhörd styrka, om den bygger på ett fritt utbyte och en öppen delaktighet.

Det är det vi i Centerpartiet vill vara med och forma. Vi vill vara med och forma ett nytt Europa. Vi vill att man offensivt i Sverige utnyttjar medlemskapet.

EU är naturligtvis inte hela Europa, men det är en motor i hela det al-leuropeiska samarbetet. Man måste vara väldigt tydlig i detta att Europa är vår världsdel. Vi skall delta i EU, och vi skall utvidga EU-samarbetet till fler länder. Vi vill att Centerpartiet är med och ser till att Sverige tar täten för att förnya och förbättra, och också sanera, EU.

Det stundande EU-valet avgör inte om Sverige skall vara med i EMU eller inte. Det avgör inte om vi skall rösta ja eller nej till EU. Men det hindrar inte att valet nu är ett viktigt val. Det handlar om vilken politik som skall föras och vilka personer som skall verka i Europaparlamentet de kommande fem åren.

Jag är lite besviken på regeringen, som inte har gjort mer för att ge medlemskapet en tydlig folklig förankring. Den har inte gjort tillräckligt för att engagera människor att delta i valet. Jag tycker inte heller att regeringen har gjort vad den kunde ha gjort för att visa vad EU har betytt för en lokal utveckling i Sverige. Den här bristen i regeringens agerande har naturligtvis stor del i att Sverige är det mest EU-kritiska landet.

Det förvånar mig att regeringen inte heller försöker göra EU-arbetet till ett gemensamt nationellt projekt. Vi har ordförandeskapet om två år. Sveriges riksdag har fått en ganska otydlig redovisning av inriktningen på regeringens prioriteringar och intentioner. Det är egentligen allt vi har fått.

Om man jämför med den uppbackning och den gemensamma attityd som finns i det finska agerandet inför deras ordförandeskap nu i juli är det en väldigt stor skillnad. Jag tycker att den svenska regeringen skall lära av den finska.

Man har också på många håll misskött sig i den meningen att inte ha tagit vara på de svenska intressena i EU-arbetet. Man har inte tillräckligt tydligt sett till att ta vara på Sverige. Det är inte fult, herr talman, att ta vara på de svenska intressena i EU-arbetet. Det är klokt att göra det.

Finland har alltså på många olika sätt arbetat med en bred uppslutning från hela samhället och också lyckats nå bra resultat i förhandlingar.

Jag tycker att Sverige och den svenska regeringen borde förankra EU-arbetet på ett sådant sätt att det bottnar i en tydlig svensk uppslutning. Vi vill att Sverige skall ta vara på ordförandeperioden och ge just det en tydlig folklig förankring, en förankring som kan leda till ett offensivare arbete i den europeiska unionen.

Liksom många andra menar vi att freden är EU:s viktigaste uppdrag och att det historiskt sett har varit på det sättet genom att man har kunnat brygga över motsättningarna efter andra världskriget. Vi kan se hur krig har ersatts med samarbete och med gemenskap. Vi kan se hur länder som Spanien, Portugal och Grekland har fått möjlighet att bryta sin isolering och stabilisera sina demokratier.

Nu är EU:s fredsuppdrag naturligtvis mycket tydligt att fortsätta en utvidgning österut, att bygga bort den eftersläpning som kommunisttiden har orsakat och att ge människor rättvisa förutsättningar trots att de länge har levt under diktatur.

Nu har kommissionen sträckt ut handen mot Balkanländerna i och med att man har erbjudit Makedonien och Albanien associationsavtal. Vi välkomnar detta. Att EU på sikt skall inrymma också Balkanländerna bidrar till att stabilisera freden och demokratin. Det är ett viktigt uppdrag.

EU måste naturligtvis hitta nya former för fredsuppdraget, måste ta ansvar för en regional utveckling och samarbete med FN. EU måste hitta former för att i tid se och förebygga konflikter men också bidra till att lösa konflikter. Det måste också vara EU:s roll.

Nu når flyktingströmmar fram till Kosovos grannländer. Det är närmast outhärdliga bilder som vi får från vad som sker. Vi ser att många av

dem som lämnar Kosovo bär på fruktansvärda minnen och ovisshet om vad som kommer att hända. Vi måste i Sverige och i EU ha en planering och en organisation som är mycket bättre än den vi ser i dag, för att så värdigt som möjligt kunna ta emot flyktingar. Den nya gemensamma asyl- och flyktingpolitik som EU har fått genom Amsterdambfördraget måste vara öppen och generös. Vi måste ha ett solidariskt ansvar för flyktingmottagandet.

Freden, konfliktlösning och flyktingstöd är för oss i Centerpartiet helt centrala frågor för EU-arbetet. Det handlar inte om ett gemensamt militärt försvar – det är något annat. Däremot anser vi att det är angeläget att stärka EU:s krishanteringsförmåga när det gäller de s.k. Petersbergsuppgifterna, humanitära insatser, räddningsinsatser, fredsbevarande operationer och internationell krishantering också med militära medel. Det är långt ifrån detsamma som steg mot en gemensam EU-armé.

Jag tror att det är till fördel för Sverige och till fördel för den europeiska säkerheten om EU kan utveckla effektivare instrument för en tydlig gemensam profil för att förbättra EU:s möjligheter att agera för fred och säkerhet. Det är kanske en av de viktigaste uppgifterna, en av de viktigaste arbetsinsatserna, som svenska parlamentariker kan bidra med i EU-arbetet. Det är vår strävan i Centerpartiet.

(Applåder)

Anf. 6 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Folkpartiet har de senaste dagarna haft besök av några ungdomar från Kosovo och Makedonien för att inför EU-valet berätta på skolor om tragedin på Balkan. Deras budskap har varit klart och tydligt: riktig fred och försoning på Balkan blir det bara inom ramen för ett enat Europa.

En av de här ungdomarna berättade om en liten händelse som inträffade häromdagen. Då fick han se en traktor med lövad skrinna och glada ungdomar. En av de svenska ungdomarna som var med började berätta hur vi firar studentexamen i Sverige. Men den där synen kastade tillbaka honom i minnet till hans hemland Makedonien, där just sådana traktorer med just sådana vagnar varje dag rullar in över gränsen med tusenden och åter tusenden av nya flyktingar. Han sade efteråt att det är samma försommars och samma Europa, men så totalt olika verklighet. Här är det ljusnande framtid och glädje, och där är det djupaste förtvivlan.

Det här påminner om att ingen fråga är viktigare än den att bygga ett Europa där alla människor kan leva i fred och frihet och demokrati. Om det skall lyckas måste, som de här ungdomarna säger när de är ute på gymnasieskolorna runt om i Sverige, det europeiska samarbetet utsträckas också till de nya demokratierna i Öst- och Centraleuropa.

Den debatt vi har fört i Europa denna vår, med Kosovo i centrum och det stundande Europavalet och Natos 50-årsjubileum som bakgrund, har faktiskt handlat om humanismens allra djupaste värden – om varje människas okränkbara värde. Vad gör vi när människorätt står mot folkrätt? Hur tvinnar vi Europas demokratier så nära samman att krig inte bara blir absurt utan praktiskt omöjligt?

Vi anser oss civiliserade. Men nu lär vi oss än en gång att civilisationens hinna är tunn. För vilken gång i ordningen lär vi oss det på 1900-talet? Under vissa förutsättningar är människor som från början inte är så

mycket mer annorlunda än många av oss beredda till de mest bestialiska handlingar. Hur vaccinerar vi våra samhällen på effektivast möjliga sätt för att minimera risken att en sådan sjukdom får fäste i samhällskroppen? Det är det vi skulle debattera.

Så här skriver Birger Schlaug i sin bok: "Det europeiska projektet tror jag inte på. Européerna är för bra på att slå ihjäl varandra och andra för att det ska bli något bra med Unionen." Sedan fortsätter han med att jämföra Helmut Kohl med Adolf Hitler. Om jag bortser från övertrampet att jämföra en demokratiskt vald europeisk politiker med en av historiens värsta diktatorer visar denna formulering att Birger Schlaug inte har förstått vad detta projekt handlar om.

Det är ju just för att européerna i tusen år har varit så bra på att slå ihjäl varandra som vi måste söka oss fram till andra lösningar. Byggandet av freden är det europeiska samarbetets viktigaste framgång. Inte en enda soldat har dött i krig mellan länder i Västeuropa de senaste 50 åren. Ge mig ett sådant halvsekel! Ni får söka er åtminstone 1 000 år tillbaka i historien för att hitta ett sådant. Nu måste uppgiften naturligtvis handla om att utsträcka detta fredsarbete – denna fredszon – till hela Europa.

Jag brukar inte så ofta citera miljöpartister, men när jag nu ändå har börjat kan jag ta en till. Han heter Friedrich Otto Wolf, och han är EU-parlamentariker från Tyskland och ingår alltså i samma grupp som de svenska miljöpartisterna. Intervjuad i svensk TV i förrgår sade han så här: Vi trodde att det fanns ett alternativ, men EU är den enda verkliga aktören. Vi har noga analyserat de andra existerande organisationerna, och de kan inte med kraft driva på den regionala integrationen.

Precis så är det ju. Denne miljöpartist har rätt, till skillnad från den föregående jag citerade.

Det är inte trovärdigt att säga, som senast nu Gudrun Schyman, att man älskar internationellt samarbete samtidigt som man motsätter sig den mest effektiva och faktiskt mest demokratiska formen för detta samarbete. Då får man finna sig i att bli anklagad för att vara nationalist och isolationist. Det finns inget verkligt alternativ om vi med kraft skall bygga det europeiska samarbetet.

Nu säger EU-motståndarna att en röst av 360 miljoner inte är demokrati. Vad är alternativet när det gäller de frågor som verkligen genuint berör alla dessa 360 miljoner? Hur skall Kina någonsin kunna bli en demokrati? Där får man bara en röst på en miljard så småningom. Ändå är det detta Kinas demokratikämpar så intensivt kämpar för. Det är klart att vi skall hantera de frågor som är genuint gemensamma gemensamt och i demokratiska former.

Som medansvarig för personvalsreformen tycker jag att det är mycket positivt att kandidaterna spelar en så viktig roll inför valet i juni. Men det är klart; det ställer större krav på väljarna. Jag vill i det sammanhanget påstå att den som den 13 juni, eller gärna dessförinnan på Posten, tar en valsedel som det står Folkpartiet på i högre grad än andra väljare vet vad han eller hon röstar på. Våra kandidater – Marit Paulsen, Cecilia Malmström, Olle Schmidt och de andra – är överens inbördes. De är överens med Folkpartiets valplattform. Folkpartiets valplattform – det blir bara bättre och bättre – stämmer till 98 % med vad vår europeiska partigrupp arbetar för.

Så här är det inte riktigt i andra partier. Jag har redan nämnt Miljöpartiet. De arbetar mot EU i en grupp där nere där nästan alla andra tycker att det är idiotiskt att lägga ned EU, bl.a. för att EU är det bäst fungerande miljösamarbetet i Europa.

Också Socialdemokraterna illustrerar detta problem. Maj Britt Theorin är en av deras kandidater på listan. Hon röstade nej till EU en gång i tiden och är i den frågan inte överens med Pierre Schori. Pierre Schori är i sin tur inte överens med det socialdemokratiska programmet om euron. Han vill gå med. I programmet sägs att man vill vänta och se. Det socialdemokratiska programmet i Sverige stämmer inte överens med det socialdemokratiska programmet i Europa, t.ex., som vi har hört här, på olika punkter när det gäller överstatlighet.

De socialdemokratiska kandidaterna är alltså inte överens sinsemellan. Kandidaterna är inte överens med det egna programmet, och det svenska programmet stämmer inte överens med det europeiska. Inte undra på att en och annan väljare tycker att Europavalet är komplicerat!

Den enighet som kännetecknar Folkpartiet är viktig. Det är det bästa sättet att säkra att ens röst får största möjliga effekt. En ensam parlamentariker, och ett ensamt parti, förslår inte så långt i parlamentet, men en stark, målmedveten och enig partigrupp kan försätta berg. Det är därför en röst på Folkpartiet gör största nytta.

Vi står för ett mycket tydligt program: fred, tätare samarbete i utrikesfrågor och utvidgning. Snart omfattar EU 25 länder, säger Göran Persson. Hur snart? En liberal i Europa är nu premiärminister i Ungern. Viktor Orbán heter han. Han påpekade att muren föll för tio år sedan och att man då sade att Ungern skulle få komma med i EU om fem år. Nu har det gått tio år, och beskedet från Bryssel är fortfarande att Ungern får komma med i EU om fem år. Detta kräver ett politiskt arbete, därför att motståndet finns där på sina håll. Men den liberala gruppen står enig.

Det är mycket bra att Göran Persson talar så mycket om miljö. Få saker skulle betyda så mycket för den folkliga förankringen av det europeiska samarbetet som om EU gjorde ännu mer för att förbättra miljön. Men de svenska socialdemokraterna är inte beredda att ge EU de överstatliga befogenheter som unionen skulle behöva bl.a. för att nå sina egna mål när det gäller att minska koldioxidutsläppen.

Det handlar om öppenhet. Jag tyckte att Gudrun Schyman föll ovanligt lågt när hon förde ett resonemang om att det behövs EU-motståndare för att bekämpa fifflet, ungefär som om EU-anhängarna är för fiffel. På ungefär samma debattnivå skulle man kunna säga att ni väl tycker att det är bättre ju mer fiffel det är, därför att folk kommer att tycka desto mer illa om EU. Med min utgångspunkt är det självklart att jag som varm anhängare av det europeiska samarbetet är den som vill gå i spetsen för att rensa upp och verkligen göra EU mera genomskinligt.

Det handlar om ett program för fler jobb där den gemensamma valutans är det viktigaste instrumentet.

Alltså, till sist: En röst på Folkpartiet är en röst på Marit Paulsen, men också på en tydlig politik, en politik för ett starkt Europa på de områden där Europa måste vara starkt. De som röstar på Folkpartiet vet vad de får. (Applåder)

Anf. 7 BIRGER SCHLAUG (mp):

Herr talman! Alla ni som lyssnar på radio, ser på TV eller sitter här! Nog vet man vad man får om man röstar på Folkpartiet, jag delar den uppfattningen fullständigt. Man får hormonkött – inte ens Marit Paulsen vill förbjuda hormonkött. Man får Europas förenta stater. Man får väldigt mycket av överstatlighet. Man får en väldigt stor militär kapacitet. Folkpartiet är tydligt, mycket tydligt, och det är bra.

Lars Leijonborg sade också att ingen har dött i ett krig i Västeuropa på 50 år. Hur gammalt är EU? Jag har för mig att det är några få år gammalt. Det kanske kan vara samarbetet som leder till att det inte blir krig, inte unionsbygget. Unionsbygget är bara några få år gammalt. EU är några få år gammalt. EU har inte skapat fred. EU skapar spänningar, inte fred. Det är samarbete som skapar fred och förståelse mellan folk.

Socialdemokraterna verkar ha det svårt just nu i EU-frågan. Det är en militarisering på gång, små steg tas mot en gemensam EU-armé. EU-kommissionens ordförande säger att det är ett naturligt steg. Socialdemokraterna knixar sig fram.

Socialdemokratiska EU-parlamentariker tycker att det är okej att föra in VEU i EU. Anna Lindh säger i EU-nämnden ja till VEU, men inte till artikel 5. Den får man inte ha, annars kan man föra in VEU i EU. Efter lite tryck och debatt i medierna säger Göran Persson att man inte skall ha VEU i EU, och det är ju bra.

Men vad händer i Köln? Det är tre olika linjer som socialdemokraterna driver. Vad händer i Köln? Det blir kanske inte riktigt så illa som det höll på att bli. Men det är de små stegens tyranni mot en militarisering. Detta uppfattas som naturligt hos väldigt många EU-potentater. Har man en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik och t.o.m. en gemensam företrädare för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken – man skall ju välja en sådan nu i Köln – är inte steget så långt bort från en gemensam försvarspolitik och ett gemensamt försvar.

Detta vill man inte låtsas om i Sverige. Folkpartiet säger det, men i övrigt vill man tona ned det. Det stämmer inte överens med den uppfattning som de flesta här i Sverige har, oavsett om man är man eller kvinna, ung eller gammal, om man är född i Sverige eller inte född i Sverige.

EU är på väg med de små stegens tyranni att bilda en stat, en superstat. Vad är det då som egentligen kännetecknar en statsbildning? Jo, det är gemensam valuta, gemensam lagstiftning, gemensam utrikespolitik – en röst gentemot omvärlden – gemensam säkerhetspolitik, gemensam försvarspolitik, gemensam polis, gemensam gränskontroll som utövas av människor i likadana uniformer och till sist: en gemensam företrädare för utrikes- och säkerhetspolitik, en mr Gusp, som Göran Persson nu i kväll skall ta ställning till.

Hur många i Sverige tycker att det är rimligt att vi skall företrädas av en mr Gusp i utrikespolitiska sammanhang? Hur många i Sverige tycker att det är rimligt att denne mr Gusp inte kan bli någon annan än den som i dag är generalsekreterare i Nato, Solana? Ena dagen är han chef för Natos bombningar i Jugoslavien, nästa dag är han talesman och företrädare för EU. Är detta förankrat i Sverige? Är detta förankrat hos dem som bor i vårt land? Anser socialdemokraterna och Göran Persson att det är rimligt att mr Gusp – den som skall företräda EU:s utrikes- och säker-

hetspolitik – skall vara den som i dag är Natos generalsekreterare? Är det rimligt? Ja eller nej.

Jag har hört på Kristdemokraterna här, och det var intressant. Mats Odell sade att man skall rösta på det parti som har de värderingar som man själv har. Det är viktigt. Jag undrar hur många som röstade på Kristdemokraterna i riksdagsvalet som delar Anders Wijkmans värderingar – Anders Wijkman står ju som första namn på Kristdemokraternas lista. Man hade ingen vanlig kristdemokrat, så man satte upp Anders Wijkman i stället.

Vad är det då som man röstar på? Jo, man röstar på en som vill ha in Sverige i EMU, som tycker att det är ganska naturligt med ett gemensamt försvar så småningom. Hur många kristdemokrater tycker det? Ta Mats Odell på orden när han säger att man skall rösta på det parti som har de värderingar som man själv har! Då får inte Kristdemokraterna speciellt många röster, det är jag övertygad om.

De som funderar att rösta på Folkpartiet har ett tydligt och klart alternativ. Marit Paulsen är mycket tydlig. Hon kan också tänka sig ett gemensamt försvar så småningom. Hon har t.o.m. skrivit om det och sagt att det är en av de främsta orsakerna till att hon gillar EU.

Plötsligt skall vi få en svensk i EU-parlamentet, folkpartisten Marit Paulsen, som t.o.m. går emot EU-kommissionens krav på att man inte skall ha hormonkött. Folkpartisten Marit Paulsen går ut tvärs emot hela den internationella miljörelsen, hela djurrättsrelsen, hela konsumentrelsen och t.o.m. EU-kommissionens vetenskapliga rapport där man talar om att hormoner i kött är hälsovådligt. Vad är detta för någonting? Folkpartisten Marit Paulsen skall bli den som sågar sönder EU:s berättigade krav på att hormonerna skall tas bort! Så visst vet man vad man röstar på.

Socialdemokraterna är otydliga i alliansfrihetsfrågan. Det är bra att Göran Persson har gått några steg åt rätt håll, men jag vill ha svar på frågan: Vad händer i Köln? Tänker Göran Persson acceptera att Solana blir mr Gusp, Solana som i dag är generalsekreterare i Nato? Skall han i morgon företräda oss som är medlemmar i EU i utrikes- och säkerhetspolitik?

Svenska Naturskyddsföreningen har i sin tidning Svensk Natur ställt ett antal frågor om hur partierna avser att arbeta i EU-parlamentet under de närmaste fyra åren. Enligt Naturskyddsföreningen svarade Miljöpartiet rätt på alla frågor. Inget annat parti svarade rätt. Det visar kanske att det finns ett parti som ändå tar miljöfrågorna på allvar.

Vi är förvisso väldigt kritiska till EU. Vi är t.o.m. EU-motståndare. Men när vi väl kommer in i EU-parlamentet arbetar vi konstruktivt för att förbättra det elände som det ändå innebär. Vi kanske tvingas leva med det, och då vore det inte speciellt konstruktivt att inte göra sitt bästa.

För det första: Vi anser att miljögarantin måste utvecklas. Varje land måste ges rätten att gå före och ställa hårdare miljökrav så att vi kan förbjuda monstertjuren belgisk blå, så att vi kan förbjuda allergiframkallande färger i godis, och så att vi kan förbjuda hormonkött om vi själva vill det. En förstärkt miljögaranti är viktig.

För det andra: Vi vill, till skillnad från Vänsterpartiet, att man skall kunna fatta EU-beslut på överstatlig nivå om lägsta nivå på miljöskatter. Om man väl har denna EU-princip vore det märkligt om man inte skulle

kunna använda den till något positivt när man ändå sitter med. Jag tycker att det är märkligt. Därför har vi alltid drivit, ända sedan partiets start, att man på EG- eller EU-nivå skall kunna fatta överstatliga beslut när det gäller t.ex. lägsta miljöskatter.

För det tredje: Vi vill att upphandlingsförfordningar för kommuner och landsting förändras så att man har rätten att, trots EU:s regelverk, lägga in hårdare miljökrav och krav på kortare transporter.

För det fjärde: Vi vill skärpa reglerna för djurtransporter.

För det femte: Vi vill att det jordbruksstöd som ändå betalas ut ensidigt går till miljöstöd.

För det sjätte: Vi vill att offentlighetsprinciper inklusive meddelarskydd och meddelarfrihet skall gälla i EU-institutionerna. Den enda gruppen i EU-parlamentet som helhjärtat ställer sig bakom detta, även detta med meddelarfrihet och meddelarskydd, är faktiskt den gröna gruppen.

För det sjunde: Vi vill sanera EU-byråkratin. Vi vill avlöva EU, vilket jag tror är ett måste dessutom om fler länder kommer in i EU. EU-kommissionen kan inte hantera 15 länder. Hur sjutton skall man då kunna hantera 25 med dagens koncept? Det går inte. Avlöva EU! Låt EU ägna sig åt det man skall och inte åt allt möjligt annat.

För det åttonde: Vi kommer att med alla medel motverka att EU utvecklas till en superstat med militär kapacitet.

För det nionde: Vi vill ha en utträdesparagraf.

I grunden handlar det här om demokrati. Vi anser att det är absurd att EG-domstolen tvingar oss att tillåta monstertjuren belgisk blå. Vad har EU med detta att göra?

Vi anser att det är orimligt att ha ett system där EG-domstolen säger att vi inte får förbjuda allergiframkallande färger i godis, trots att alla här är överens om att man borde göra det.

Vi anser att det är fullständigt groteskt att betala över 22 miljarder kronor per år i medlemsavgift till EU – 60 miljoner kronor per dag. Under den tid som den här debatten varar kostar det oss ca 3 miljoner kronor i medlemsavgift. Är det rimligt, när vi samtidigt vet att vi skär ned och inte ger tillräckligt mycket till skola och barnomsorg och inte ens har råd med ett bistånd som är rimligt? 22 miljarder kronor per år, vad får vi för det? Jo, sämre och urholkad demokrati.

Jag har ställt frågor till Kristdemokraterna, Folkpartiet och till Göran Persson, och jag hoppas att jag får svar.

Herr talman! Moderaterna har låtit meddela att de som är kritiska till EU inte bör rösta. Över 50 % av alla som bor i Sverige – män och kvinnor, unga och gamla, vi som är födda i Sverige och de som inte är det – är EU-kritiker och EMU-motståndare. Självklart måste de ha representanter i EU-parlamentet eller, som Mats Odell säger, de som sitter i EU-parlamentet skall ha de värderingar i de här frågorna som man själv har.

Vi i Miljöpartiet kommer att kasta grus i maskineriet när det gäller att bygga EU:s nya superstat, och det skäms vi inte för. Vi vill inte att människor skall bli lurade. Vi vill ha en öppen och rejäl debatt om EU. Därför tycker vi att det är fegt när partier som har väldigt många olika linjer när det gäller alliansfriheten mörkar i EU-frågan. Kanske man vill dölja vad man egentligen tycker därför att man är rädd att tappa röster.

Parlamentsvalet är viktigt därför att det är en mätare på hur vi i Sverige ser på EU och dess byråkrati, militarisering och klåfingrighet. Det är dessutom ett skriande behov av modiga och kunniga EU-kritiker i EU-parlamentet. Där behövs miljöpartister, inte de som företräder hormoner.

En röst på Miljöpartiet är en röst som hörs, som ger ringar på vattnet – en röst som säger: Nu får det vara nog. Därför är det viktigt att rösta den 13 juni.
(Applåder)

Anf. 8 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Låt mig allra först, för att motverka de våldsamma överdrifter som Gudrun Schyman och Birger Schlaug ägnar sig åt, vara väldigt tydlig vad gäller alliansfriheten.

Alliansfriheten är en hörnsten i svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Det är socialdemokratin som mer än något annat parti har stått för den politiken genom årtionden. Den har varit framgångsrik och internationellt uppskattad, och den är modern. Den ger oss i dag en möjlighet att spela en roll internationellt som vi annars inte skulle ha. Vi kommer på inget sätt att överge alliansfriheten.

Däremot vill vi medverka i en gemensam krishantering. Vad är då det? Ja, enkelt uttryckt: Om barn inte skall få benen bortsprängda av trampminor exempelvis i Bosnien, så krävs det att någon röjer minor. Det bör vi kunna göra gemensamt i Europa. Om någon skall planera en sådan minröjning tycker jag att det är bättre att vi har militärer som planerar minröjning än att det är EU-demokraterna som gör det. Vi behöver utbilda gränsvakter i Makedonien för att se till att Makedoniens fred säkras, och vi behöver utbilda poliser i Albanien. Låt oss göra sådant, och låt oss aldrig beskriva det som att detta skulle vara ett hot mot den svenska alliansfriheten. Det är tvärtom en möjlighet att utöver alliansfriheten tillföra ytterligare en dimension i vårt utrikespolitiska engagemang.

Jag vill också säga att de partier som nu så våldsamt beskriver det som vi skall göra i Köln på detta sätt rentav kan skada den svenska alliansfrihetens trovärdighet.

Det är inget litet parti som Gudrun Schyman leder. Har man så många platser i parlamentet bakom sig, bör man nog också tänka på hur man beskriver det egna landets politik, så att man inte hamnar i en situation där omvärlden får ett förljuget intryck.

Alliansfriheten ligger fast. Den överger inte socialdemokratin.

Sedan tycker jag att Lars Tobisson kommer tillbaka till en gammal inövad argumentation. Han säger att det är avregleringar och strukturreformer som behövs i Europa. Vi har hört det förut, Lars Tobisson. Det har, när det praktiserades, resulterat i massarbetslöshet.

Berätta för mig, Lars Tobisson, varför vi skall byta politik i Europa nu när jobben skapas – 2 miljoner nya jobb det senaste året, 111 000 av dem i Sverige. Varför skall vi minska löntagarnas trygghet när ekonomin växer och utvecklas? Varför skall vi överge det som människor upplever som säkerhet på arbetsplatser och i anställning för att skapa de jobb som ju ändå skapas? Det handlar ju inte om att skapa jobb, Lars Tobisson. Det handlar i ert fall om att ni vill ha ett annat samhälle, ett samhälle som präglas av andra värderingar än de som nu dominerar Europa.

I Europa är det socialdemokratin som styr. Vi vill ha ett parlament som också går i den riktningen. Det är därför människor skall rösta på Socialdemokraterna i parlamentsvalet, för att parlamentet på så sätt inte skall bli en broms för det socialdemokratiska reformarbetet.

Gör det tydligt för oss, Lars Tobisson, och använd den replik du har till att beskriva på vilket sätt den politik som du nu förespråkar i Europa skiljer sig från den som ni försökte föra i regeringsställning i Sverige.

Många har sagt att det inte går att påverka EU. Jag kommer ihåg första gången då vi socialdemokrater reste kraven på ett kapitel i vårt fördrag, alltså EU:s grundlag, och betonade vikten av att bekämpa arbetslösheten. Vi blev nästan utskrattade. Alla förstasigepåare som fanns i svensk borgerlighet, och inte minst i svenska *think tanks*, typ bankekonomer och liknande, sade att det går inte. Men det gick. Nu är arbetslöshetsbekämpningen en av EU:s viktigaste frågor. Samma sak är det med miljöfrågorna.

Vi vill inte gå ur EU. Vi vill utveckla EU. Vi vill använda denna organisation för att samarbeta med andra som vill utveckla Europa så att vanligt folk får det bättre. Varför skall vi kapitulera inför internationella krafter, dra oss tillbaka och säga att vi överger det enda demokratiska organ vi har på europeisk nivå därför att vi tycker att det inte fungerar perfekt? Ingenting fungerar perfekt, inte ens i denna kammare, men ingen skulle komma på tanken att säga att nu lämnar vi detta. Vi vill utveckla det, vi vill förändra det, och vi vill reformera det.

Välj kandidater i valet som vill utveckla den europeiska unionen. Välj kandidater som vill bygga vidare på den tradition som Europas regeringar nu arbetar i för att bygga upp välfärden, för att trygga jobben, för att bekämpa miljöförstörelsen och för att hävda jämställdheten. Tack!
(Applåder)

Anf. 9 LARS TOBISSON (m) replik:

Herr talman! Göran Persson har nu hållit två anföranden utan att ge väljarna de besked de har rätt att begära om socialdemokraternas syn på den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, om eurons införande i Sverige och om motsättningen mellan deras krav på samordnad sysselsättningspolitik och vägran att här hemma genomföra de rekommendationer som de medverkar till. Därmed bekräftar faktiskt statsministern att socialdemokraterna inte vet vad de vill och att de gärna hemfaller åt dubbelspel och inrikes Europapolitik.

Jag skulle vilja ställa en fråga till statsministern. Det finns ett uttalande från i mars. Han fick frågan: Om ett EU-land angrips, är det då politiskt möjligt att stå neutral? Då svarar Göran Persson: Jag har inte ens reflekterat över den frågan. Det tål att tänkas lite på innan man svarar. Jag har inte stött på frågan förut. Har statsministern tänkt färdigt nu?

Göran Persson vill inte diskutera den gemensamma valutan. Sveriges förhållande till euron avgörs inte i Europaparlamentet, är argumentet. Men det är där kontrollen över den gemensamma penningpolitiken och den europeiska centralbanken utövas. I det arbetet får även svenska EU-parlamentariker delta trots att bristen på ledarskap hos regeringen håller oss utanför valutasamarbetet.

Direkt efter valet utlovade regeringen en bred debatt och ett omfattande informations- och folkbildningsarbete om euron. Det var i höstas.

Men fortfarande gäller för socialdemokraterna principen locket på. Tvekan och splittring dominerar. Varför används inte kampanjen inför Europavalet till att diskutera euron, Göran Persson? När får vi en övergångsplan för euron såsom den man infört i det socialdemokratiskt styrda Storbritannien?

Prot. 1998/99:105
2 juni

*Partiledardebatt inför
EU-parlamentsvalet*

Anf. 10 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Eurodebatten förs nu. Det tycker jag är bra. Det skall granskas. Det skall diskuteras. Men vi beslutar vid ett annat tillfälle än i detta val. De parlamentariker vi sänder nu kommer att ha lika lite eller lika mycket inflytande över euron som Tobisson eller någon annan som följer debatten och som har rösträtt i ett svenskt riksdagsval eller en folkomröstning. Det är så det är.

Jag kan inte förstå varför Lars Tobisson och moderaterna flyr bort till den frågan hela tiden. Låt oss ta den tid frågan behöver. Låt oss mötas i fri och öppen debatt. Jag har i det avseendet inget som helst att frukta. Vi har lagt en grund så att vi i Sverige får vara medlemmar om vi vill. Vi är också starka nog att stå utanför om svenska folket så väljer. Men det skall diskuteras i grunden och på djupet av alla. Det skall inte forceras fram i en valkampanj som ju ytterst handlar om något annat.

Sedan kanske Lars Tobisson kan svara på den fråga jag ställde. Det kan vara ett elände med färdigskrivna repliker, som Tobisson har. Han börjar ju med att säga att jag inte ens berörde försvars- och säkerhetspolitiken. Men det var det jag ägnade mig åt i mitt inlägg. Jag ställde en mycket enkel fråga, Lars Tobisson. På vilket sätt skiljer sig den politik som ni nu vill driva i EU från den som ni drev när ni satt i regeringsställning? Det är lätt att svara på, och det är många som väntar på svaret.

Anf. 11 LARS TOBISSON (m) replik:

Herr talman! Göran Persson talade inte om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken i EU. Han talade om svensk alliansfrihet. Jag anknöt till detta i min replik och frågade hur han ställer sig till vad som skulle hända om ett medlemsland i EU blev angripet. Kan Sverige då stå neutralt? Det svarade Göran Persson inte på.

Ute i Europa framstår det som obegripligt att en regering som säger sig ha kontroll över statsfinanser och inflation avstår från de fördelar som den gemensamma valutan innebär. Än mer mystiskt blir det att denna regering inte ens har någon uppfattning om huruvida euron skulle vara bra eller dålig för Sverige. Varför har Göran Persson ingen egen uppfattning i den fråga som han har betecknat som den som blir den viktigaste under hans statsministertid?

Så gäller det då jobben. Här menar jag att socialdemokraterna bedriver ett typiskt dubbelspel. De säger sig ha fört in sysselsättningspolitiken i EU. Vi hörde om det här särskilda kapitlet. Där föreskrivs en ordning för att hantera sysselsättningsfrågorna. Då skall man ställa upp rekommendationer varje år som medlemsländerna förväntas följa.

Gång på gång har det visat sig att den svenska regeringen inte följer de rekommendationer den själv har ställt sig bakom i ministerrådet. Ett nytt exempel på detta är alltså den handlingsplan som färdigställdes i förra veckan och som skickades till Bryssel inför toppmötet i Köln. I stället för att ta fasta på EU:s riktlinjer utgör den en sammanfattning av

vårpropositionen. Med denna plan sveks för femtioelfte gången alla förhoppningar om åtgärder mot strukturfelen i svensk ekonomi. Varför vara med om att utfärda rekommendationer när man inte följer dem?

Vad skall det tjäna till att tala vitt och brett om samordnad sysselsättningspolitik och sedan inte delta när det kommer till kritan? EU har gjort sitt. Man har den gemensamma marknaden. Man har den gemensamma valutan. Sedan ankommer sysselsättningspolitiken på de enskilda länderna.

Anf. 12 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag fick inte det svar jag ville ha, och det kan jag kanske förstå. Vad jag vill att Tobisson skall säga är att man tänker fortsätta att försöka föra samma politik i Europa som man förde i Sverige. Jag vill höra honom säga det, för därmed skulle han ju också visa vad strukturfrågor handlar om när han talar om att vi skall rätta till strukturfelen.

Vad är det för något? Jo, man vill använda EU-parlamentet för att försämra de anställdas skydd på arbetsplatserna, anställningstryggheten. Man skall använda EU-parlamentet för att exempelvis öka klyftorna. Man skall se till att de som har det gott ställt får ännu starkare drivkrafter och att de som har det lite sämre ställt får svagare. Man skall göra det genom att försämra a-kassan, genom att försämra sjukförsäkringen, genom att försämra sådant som är ett rimligt skydd för vanliga löntagare.

Det är det Tobisson menar med strukturreformer. Det var det man försökte sig på i Sverige. Det var det som gick så snett. Nu kommer jobben i Europa, och det är jobb som växer fram efter det att vi börjat samarbeta om en jobbpolitik. Allt som föreslås i Europa tycker vi inte är bra. Men det är ju det som är finessen med samarbetet. Vi kan ju faktiskt i den här församlingen, själva i Sverige, bedöma vad vi vill göra av det som vi diskuterar i Europa. Vi har vår tradition. Vi är framgångsrika. Vi har både bevarat den sociala tryggheten i Sverige och är på väg att klara jobben. Dessutom har vi reparerat ekonomin efter Tobisson.

Varför, Lars Tobisson, skall vi överge det? Bara för att ni skall få chansen att i Europaparlamentet driva en politik som ökar klyftorna igen? Nej, valet handlar om samma sak i Europaparlamentet som här hemma i Sverige. Det är Moderaternas politik eller Socialdemokraternas. Jag tror att svenska folket där har valt vilken väg som ger störst trygghet och utvecklingsmöjligheter för alla.

Anf. 13 GUDRUN SCHYMAN (v) replik:

Herr talman! Jag är överens med Göran Persson om att vi skall försöka förhindra att högern får för stort inflytande både i den svenska riksdagen och i EU-parlamentet. Men vi måste också förhindra att socialdemokraterna glider i väg högerut och överger sin traditionella alliansfrihet.

Jag är inte nöjd med det svar som jag har fått av Göran Persson. Jag vill ha besked: Hur tänker Göran Persson agera på toppmötet i Köln? Det finns ett förslag från ordförandelandet Tyskland. Det förslaget går ut på att man vill ge en gemensam europeisk säkerhets- och försvarsstrategi till EU, och för det behövs också uppbackning av en trovärdig militär kapacitet. Så är förslaget utformat. Den här militära kapaciteten skall naturligtvis inte användas internt utan vid kriser och konflikter utanför, som

t.ex. den i Kosovo. Kan det då tänkas att just det som nu pågår i Kosovo utgör denna militära kapacitet, dvs. bombningar?

Om Sverige går med i en organisation som har en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik, en gemensam kapacitet att planera och utföra militära insatser, så kan vi rimligen inte med bibehållen trovärdighet påstå att vi är ett alliansfritt land. Om vi är med och organiserar, planerar och finansierar dessa uppdrag, kan vi väl inte med trovärdighet påstå att vi är ett alliansfritt land?

Jag vill att denna fråga reds ut, Göran Persson. Jag tycker att Göran Persson är skyldig att i denna debatt upplysa det svenska folket om hur ni ser på denna fråga. Det är ett tricksande och ett knixande. Jag håller med Birger Schlaug om det. Och det är en förvillelse i begreppen. Skall vi lägga ned VEU, eller skall vi ta in det i EU? Ja, nu läggs VEU ned, men vi bygger upp samma sak i EU. Jag såg att Anna Lindh just hade uttalat detta. Detta är en fråga om ord och skrivningar. Men verkligheten, Göran Persson, är att det sker ett möte i Köln. Jag vill ha ett svar, Göran Persson. Hur tänker regeringen agera?

Anf. 14 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har redan talat om den svenska regeringens linje. Jag skall illustrera vad Gudrun Schyman driver kampanj omkring. Det är 70 personer som man diskuterar som behövs för att planera exempelvis minröjning, så att barn inte får benen bortsprängda, utbilda poliser och gränsvakter. I det svenska högkvarteret sitter 600 personer. I Natos högkvarter sitter 13 000 personer. Det är relationerna, och det är det som vi diskuterar. Vi har aldrig någonsin i Sverige haft någonting emot att delta i internationell krishantering. Det har varit en del av vår utrikespolitiska profil. Vi har varit stolta över svenskar som med FN-stadgan som grund har stått ute i världen och hävdat frihet och demokrati.

Nu är det en valrörelse, och då drar sig inte Vänsterpartiet, och tyvärr inte heller Miljöpartiet, för att använda denna diskussion i EU för att misstänkliggöra den svenska alliansfriheten.

Gudrun Schyman skall svara på en annan fråga. Varför är det ett motiv för Vänsterpartiet att lämna EU? Hur kan man se en sådan sak framför sig, när vi om tio år kanske har ett läge då bara Sverige och Ryssland står utanför? Är det en bra vision för Sverige, Gudrun Schyman? Hur stämmer det med resonemanget om attackerna på den svenska alliansfriheten? Det finns historiska paralleller, Gudrun Schyman, att göra också om försvars- och säkerhetspolitik. Förklara visionerna att Sverige tillsammans med Ryssland i praktiken är de enda i vårt närområde som skall stå utanför och varför det är bra för Sverige.

(Applåder)

Anf. 15 GUDRUN SCHYMAN (v) replik:

Herr talman! Tiden är kort, och jag tänker inte lämna frågan om alliansfriheten. Det är ett väl känt debattknep att komma ifrån en svår fråga genom att ta upp en annan. Men jag tänker hänga kvar vid den. Göran Persson säger att det är vi som hotar alliansfriheten genom att ställa dessa obehagliga frågor. Det som hotar alliansfriheten är Socialdemokraternas glidande hållning. Jag tycker att det finns en bra debattartikel på DN Debatt i dag som är skriven av en socialdemokrat som undrar varför

regeringen så hukar. Kan det möjligen bero på att lojaliteten med EU:s medlemsländer är det som stör? Det måste gå att få ett svar på dessa frågor, Göran Persson. Kommer regeringen att lägga in sitt veto mot att EU utvecklas till en organisation som har en gemensam utrikes- och försvarspolitik, en gemensam säkerhetspolitik med en militär kapacitet och dessutom långtgående planer på att ha ett gemensamt och utvidgat samarbete vad gäller försvarsindustrin?

Detta rimmar inte med svensk alliansfrihet, och denna fråga måste diskuteras bland det svenska folket. Det är ju vi medborgare som skall diskutera en sådan här stor förändring i Sveriges hållning i utrikespolitiken. Det är ju inte bara en fråga för regeringen, utan vi är fler som skall delta i den debatten. Detta är en brist i regeringens förhållande till svenska folket när det gäller EU-politiken. Regeringen för inte ut de viktiga och stora frågorna. Regeringen gömmer sig bakom luddiga formuleringar. En militär kapacitet skall kunna användas. Skall vi vara med och planera den, organisera den och finansiera den? Och på vems mandat skall man agera? Är det OSSE:s mandat, eller är det FN:s mandat i enlighet med FN-stadgans tanke, tror jag Anna Lindh har sagt? Vad innebär det? Vem skall dela ut mandaten? Var finns den folkliga förankringen? Var ligger själva lojaliteten i detta? Den svenska alliansfriheten kräver en öppen debatt, Göran Persson.

Anf. 16 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tror att jag har svarat tre gånger på vad det handlar om och gett exemplen vad gäller krishantering. Sådant gör vi, sådant har vi gjort, och sådant kommer vi att göra. Att ta detta till intäkt för att miss-
tänkliggöra alliansfriheten är att gå väldigt långt.

Jag ställde den mycket enkla frågan till Gudrun Schyman, som jag också ställde i mitt inledningsanförande, som gäller ert alternativ till detta. Vi står för detta. Vi kommer att vara med om en europeisk krishantering, men vi sviker inte alliansfriheten. Men ni som säger nej till EU och skall ställa er utanför och skall driva den utrikespolitiken, vad har ni för vision när Estland är med, när Lettland är med, när Litauen är med, när Polen är med, när Danmark är med, när Finland är med och när kanske också Norge är med i framtiden? Skall vi ensamma tillsammans med Ryssland, Gudrun Schyman, stå utanför Europeiska unionen? Är det bra för Sverige? Vilka signaler skickar detta? När alla de som hade chansen att lämna det gamla Sovjetimperiets förfall nu söker sig in i EU, då säger det svenska vänsterpartiet: Låt oss gå ur och i praktiken tillsammans med Ryssland ensamma stå utanför. Alliansfriheten, den står vi för, men vad står Vänsterpartiet för?

(Applåder)

Anf. 17 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Göran Persson talade väldigt väl om sin vilja att återföre Europa. Jag skulle vilja ställa en fråga till Göran Persson. Borde han inte fundera på om han inte skapar nygamla klyftor i samhället när han talar om ett löntagarnas Europa? Ett löntagarnas Europa blir ju ett Europa bara för vissa. Det är ganska många, Göran Persson, som i dag inte är löntagare i Europa. Vi har över 16 miljoner som är arbetslösa och väldigt många pensionärer. Många har aldrig varit löntagare. Vi kristde-

mokrater talar hellre om ett familjernas och ett medborgarnas Europa. Är det inte så, Göran Persson, att man skapar onödiga klyftor när man talar om löntagarnas Europa?

Annars är arbetslösheten Europas internt allra största problem. EU:s sysselsättningspakt sägs ju vara ett verk av Göran Persson närmast och den svenska socialdemokratin. Det må så vara. Men tänker Göran Persson följa de rekommendationer som EU-kommissionen och så småningom rådet kommer att ställa sig bakom för att skapa ökad sysselsättning den här gången, om strukturella reformer på arbetsmarknaden, reformer för en bättre lönebildning, lägre skatt på arbete och företagare? Det är ju detta som alla oberoende bedömare nu säger krävs om det inte skall gå så att Riksbanken, centralbanken, kommer att börja tvingas höja räntan när flaskhalsproblemen och överhettningsproblemen sätter in.

Göran Persson, vi kristdemokrater bejakar EU:s sysselsättningspakt, men vi väntar fortfarande, efter fyra och ett halvt år, på att den svenska regeringen skall följa upp med en ny företagervänlig svensk näringspolitik som svarar upp mot en offensiv EU-politik på detta område.

Anf. 18 LENNART DALÉUS (c) replik:

Herr talman! Frågan om EU:s krishanteringsförmåga samt Petersbergsuppgifterna och dithörande frågor kommer, efter vad jag begriper, att diskuteras i Köln. Vi är väldigt tydliga när det gäller det militära försvaret; jag har tidigare redovisat det. Vi har ju tre oavvisliga krav när det gäller stärkandet av krishanteringen: för det första att nuvarande och blivande EU-medlemmar skall kunna vara militärt alliansfria, för det andra att varje land skall vara förbehållet rätten att självt avgöra om nationella militära styrkor skall användas och för det tredje att mandatet för insatsen skall komma från FN eller OSSE.

Jag tror att regeringen har ungefär den ståndpunkten. Men då, herr talman, är det fullständigt obegripligt att regeringen kan samarbeta med de här två andra som för ett resonemang som fullständigt går stick i stäv med den syn på krishantering och ett gemensamt ansvar i Europa som vi har. Det är fullständigt obegripligt. Hur kan regeringen vara med om och ta beslut i regeringsarbetet som gäller ekonomiska frågor och andra frågor som påverkar det svenska sättet att förhålla sig till det här arbetet i EU?

När budgeten var uppe hade vi en diskussion där Birger Schlaug helt plötsligt hoppade upp och talade om att han hade inlagt ett veto när det gällde utformandet av den svenska försvars- och säkerhetspolitiken i budgetsammanhang och i någon form av överläggningar. Jag blir då väldigt orolig och frågar statsministern: Är det så? Har Birger Schlaug något som helst inflytande på frågan?

Jag skall ställa samma fråga igen till statsministern: Har Gudrun Schyman och Birger Schlaug i arbetet något som helst inflytande på svensk försvars- och säkerhetspolitik, även den som kommer att föras i EU – när nu statsministern har slutat lukta på blommorna?

Anf. 19 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Detta är en replik på Göran Persson. Men först vill jag säga att jag tycker att Göran Persson är mycket bra när han tar itu med

sina stödpartier och klart och tydligt argumenterar för europeisk samverkan och reder ut detta med försvarsfrågan t.ex.

Jag tycker att regeringens position är mycket bra. Den ligger Folkpartiet mycket nära. Folkpartiet vill *inte*, vad Birger Schlaug än säger, att EU skall militariseras. Vi har helt andra visioner för Europas säkerhetspolitiska utveckling. Däremot är det bra att EU har en, kan man kalla det, fredskår som snabbt kan vara på plats vid en naturkatastrof eller när det behövs en fredsbevarande insats.

Det här att Göran Persson tar itu med sina stödpartier illustrerar också problemet att regeringen sitter fast, för det är ju ändå dem regeringen måste lita på. När Göran Persson talar om att jobben nu kommer glömmar han bort att jobben inte kommer i tillräcklig takt och att jobben kommer mest i de länder där man följer EU:s rekommendationer om skattesänkningar, t.ex. där de sänkningarna är mest strategiska. Det kan inte regeringen göra därför att den är beroende av Vänstern.

På samma sätt sitter regeringen fast genom att den har så många EU-motståndare i sina led. Den vågar inte ge EU överstatliga befogenheter ens där detta är starkt motiverat. Jag tänker på miljöområdet. EU har ju globalt drivit en mycket bra kamp mot koldioxiden. För att EU självt, visade det ju sig för några veckor sedan, på nytt, skall nå de mål som krävs måste nya tag till. Men Sverige arbetar mot en europeisk koldioxidavgift, vilket jag tycker är mycket beklagligt.

Anf. 20 BIRGER SCHLAUG (mp) replik:

Herr talman! Sverige kanske jobbar mot en koldioxidavgift på överstatlig nivå. Får Folkpartiet styra jobbar man också mot ett hormonförbud. Det är lite tragiskt.

Detta med militariseringen reduceras väldigt snabbt här. Jag tror att man skulle skratta ute i Europa i övrigt. Nu handlar det ju bara om minröjning och naturkatastrofer. Kom igen nu för jösse namn! Om ni går ut och säger det i Tyskland, Frankrike och England kommer man att skratta åt er. Lagg av! Det handlar ju om att ha en militär kapacitet.

Lennart Daléus var inne på någonting intressant, att det är under FN-mandat som den här militära kapaciteten skall användas. Då måste jag ställa en fråga till Göran Persson: Är man alliansfri om man ingår i en union som säger sig vilja använda och kunna använda militära medel utan FN-mandat? Är man alltså alliansfri då? Det är nämligen det förslaget som ligger inför Kölnmötet.

Dessutom skulle jag väldigt gärna vilja ha svar på nästa fråga: Är man alliansfri om man använder sin militära kapacitet utan FN-mandat, Göran Persson? Om man skall ha den rätten, om det skrivs in, är det som är aktuellt.

Sedan skulle jag vilja ha svar på en fråga till. Det räcker med ett ja eller ett nej. Stöder den svenska regeringen Solana som EU:s utrikes- och säkerhetspolitiska talesman – i dag generalsekreterare i Nato, i morgon vår företrädare i EU? Stöder alltså verkligen regeringen det? Jag skulle vilja ha ett svar på den frågan.

Anf. 21 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Först kort om alliansfriheten: De beslut som i framtiden skall tas i EU om dessa krishanteringsinsatser skall vara enhälliga. Där

har vi i varje läge vetorätt. Dessutom finns det en *opt out*-möjlighet; vi behöver inte vara med om vi inte vill. Vidare skall det ske inom FN-stadgans ram, helt i linje med vad vi alltid har hävdad varit svensk aktiv internationell neutralitetspolitik – där står vi – och den skall inte miss-tänkliggöras ens av en miljöpartist.

Prot. 1998/99:105
2 juni

Partiledardebatt inför
EU-parlamentsvalet

Anf. 22 BIRGER SCHLAUG (mp) replik:

Herr talman! Det här blir spännande i Köln. Är det så att Göran Persson här inför de folkvalda och inför TV-tittarna säger att den svenska regeringen kommer att lägga in ett veto om det är så att i det beslut som skall tas i Köln ingår att EU:s militära kapacitet skall kunna användas utan FN-mandat? Är det så?

Dessutom vill jag för tredje gången ha ett svar på frågan: Ställer sig den svenska regeringen bakom att den nuvarande generalsekreteraren i Nato skall företräda EU i utrikespolitiska och säkerhetspolitiska frågor? Skall alltså svenska folket vakna upp på lördag och finna detta? Det vore väl sjutton om vi folkvalda inte skulle kunna få ett besked i Sveriges riksdag. Kan vi inte få ett svar? Ställer sig regeringen bakom Solana?

Anf. 23 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Vad gäller detta med att utse folk till olika poster går det till så, Birger, att det sker efter en förhandling mellan de olika länderna. Jag kommer i eftermiddag att samråda med mina kolleger i de alliansfria staterna i namnfrågan. Javier Solana är en utmärkt kandidat på många sätt. Han är en god socialdemokrat och en tidigare stark Natokritiker, så vi har olika karriärer här i livet. Jag tror att Solana kan bli en bra företrädare för EU. Men jag vill också stämma av med Finland, Österrike och Irland.

Anf. 24 LARS TOBISSON (m):

Herr talman! Jag vill understryka att vi moderater är för ett starkt men begränsat samarbete i EU. Viktiga områden är det vi har försökt diskutera här – den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, den gemensamma marknaden, den gemensamma valutan och samverkan mot gränsoverskridande störningar som miljöföreningar samt brott och knark. Jag kan inte förstå varför Miljöpartiet och Vänsterpartiet, som ändå säger sig sluta upp bakom ansträngningar för att t.ex. förbättra miljön, väljer att ställa sig utanför den organisation där detta arbete kan bedrivas.

Vi vill däremot inte att EU skall reglera arbetstider eller vad vi får se på TV, samordna familjepolitiken, allt sådant som svenska vänsterpolitiker, inklusive socialdemokrater, har röstat för i Europaparlamentet men som vi moderater menar att vi sköter bättre själva här hemma.

Vad gäller euron, som socialdemokraterna inte vill beröra i denna valrörelse, är det ekonomiskt mindre krävande att delta i valutasamarbetet än att stå vid sidan av. Sveriges utanförskap väcker misstanken att vi håller öppet för att återgå till inflations- och devalveringspolitik. Politiskt förlorar vi inflytande även på andra områden än det ekonomiska. Hur skall Sverige t.ex. kunna leda EU våren 2001 om vi tar avstånd från ett så viktigt inslag i samarbetet som den gemensamma valutan?

Finland, som kom med i EU samma dag som Sverige, har på ett helt annat sätt satsat på samarbetet. Resultatet har blivit bättre tillväxt och

snabbare sjunkande arbetslöshet. Finland har på kort tid passerat Sverige i välstånd. Trots sämre utgångsläge har vårt grannland fullt ut kvalificerat sig för euron redan från starten, och därmed är Finlands ställning i EU betydligt starkare, vilket kommer att visa sig under deras ordförandeperiod till hösten.

Apropå sysselsättningspolitiken hade beslut fattats om EU:s viktigaste bidrag, den gemensamma marknaden och den gemensamma valutan, redan innan vi kom med. EU hade också börjat anta sina rekommendationer för den sysselsättningspolitik som medlemsländerna svarar för på det nationella planet. Upprepade gånger har man sedan rekommenderat bl.a. skattesänkningar och avregleringar på arbetsmarknaden. Den svenska regeringen har röstat för de åtgärderna vid EU-möten. Det kommer att ske nu i slutet på veckan också, därför att ett av de tre inslag som finns i den blivande sysselsättningspakten är just åtgärder mot strukturfelen av det slag som jag nämnde och som behöver mötas med skattesänkningar och avregleringar. Men det händer ingenting i praktiken här hemma.

Den nye finansministern fortsätter att driva skatteförhandlingarna med övriga partier med snigelfart. Det senaste budet är att Socialdemokraterna skall försöka inta en egen ståndpunkt. Det kan vara på tiden.

Regeringens sedan länge utlovade förslag om arbetsrätten har skjutits fram till hösten. Det är väl tveksamt om det kommer då, eftersom den av riksdagen beställda ändringen av turordningsreglerna inte blir klar förrän nästa år. Vill man göra EU till en union för företagande som kan ge fler jobb, skall man rösta på moderata kandidater, inte på partier som i stället förordar AMS-politik på en högre nivå.

Göran Persson har varit inne på att rödgröna regeringar för närvarande dominerar i Europa. Därmed har de majoriteten i ministerrådet. Men det nya Europaparlamentet får ökat medinflytande. Den som vill skapa en motvikt mot socialism, mot centralstyrning och byråkrati, röstar in moderata ledamöter för att få till stånd en borgerlig majoritet i Europaparlamentet.

Anf. 25 BIRGER SCHLAUG (mp) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ha ett svar på en fråga. Moderaterna och även Socialdemokraterna är positiva till att unionen skall få någon sorts militär kapacitet. Hur långt det skall gå är ni åtminstone verbalt osams om. Vilken blir nästa union med militär kapacitet i världen? Arabstaterna? Vilka? Vilka fler blir det? Vad händer när dessa intressen krockar?

Det är detta som är det stora dilemmat med militariseringen av EU. Det är inte öst och väst, utan det är nord och syd. Det är därför vi i Miljöpartiet motsätter oss varje steg till militarisering, varje steg mot det som faktiskt i realiteten utvecklas till en ny superstat.

När det gäller sysselsättningspakten talar socialdemokraterna hemskt gärna om sysselsättningspakten i Cardiff. Och jag förstår att moderaterna egentligen skulle kunna vara ganska nöjda. Är ni inte det? Vad står det egentligen i den? Jag har mött många socialdemokrater ute på gator och torg som talar om Cardiff och sysselsättningspakten. Men det som står där måste väl tilltala Lars Tobisson och moderaterna. Det står att det är för höga bidragsnivåer, för stor gemensam sektor, fler och högre avgifter i sjuk- och hälsovården som man vill tvinga ned. Urholka arbetsrätten,

kräver man. Nej till arbetstidsförkortning. Det måste väl ligga helt i moderaternas linje. Men vad jag inte kan förstå, Lars Tobisson, är hur socialdemokraterna i Sverige på gator och torg talar så vackert om denna sysselsättningspakt.

Anf. 26 LARS TOBISSON (m) replik:

Herr talman! Jag är lite förvånad över att Birger Schlaug finner människor ute på torgen som talar om beslutet i Cardiff. Jag tror inte att det är så väl känt i vanliga fall.

Vad jag har formulerat som kritik mot socialdemokraterna är framför allt att de i beslut i EU medverkar till att ta fram rekommendationer, allt i enlighet med vad de har byggt upp i form av sysselsättningskapitel i fördraget, som de sedan inte efterlever. Jag menar att just de punkter som Birger Schlaug räknar upp mycket väl borde efterlevas av den svenska regeringen. Jag tycker att det är ett dubbelspel. Är det så att man är mot det här, som också Birger Schlaug är, borde man ge uttryck för det i samband med att diskussionerna förs inom EU.

Jag måste säga att Miljöpartiet liksom Vänsterpartiet tar i något alldeles förfärligt när de talar om militärallians och att man här är på väg att skapa en Europaarmé. Vad man kan tala om skall bli fallet med de förändringar som förestår är att vi skapar en fredsallians. Det är någonting helt annat. Krishantering flyttar från Västeuropeiska unionen in i EU. Det tycker jag är en alldeles riktig utveckling. Nato är Europas försvarsordning, men inte ens Nato har en armé. Så talet om att vi är på väg in i en situation där vi militariserar EU förstår jag inte. Det stämmer inte med verkligheten. Det är bara ägnat att skrämja inför det val som nu förestår.

Anf. 27 BIRGER SCHLAUG (mp) replik:

Herr talman! Nu skall det bli en fredsallians. Det brukar alltid heta så. Går man tillbaka till historien är det alltid fredsallianser man bygger, väldigt sällan krigsallianser. Problemen när man bygger unioner med militär kapacitet och när andra unioner med annan militär kapacitet byggs upp kommer när dessa krockar.

Jag skulle vilja ställa en väldigt enkel och rak fråga till Lars Tobisson, samma fråga som jag ställde till Göran Persson men som jag inte riktigt fick svar på: Är man alliansfri, Lars Tobisson, om man ingår i en union som säger sig kunna använda militära medel utan FN-mandat? Tycker du att man kan säga att vi är alliansfria då? Ett ja eller nej räcker.

Anf. 28 LARS TOBISSON (m) replik:

Herr talman! Jag upprepar att jag ser EU som en fredsallians. I den alliansen menar jag att Sverige skall ingå. Däri kommer att ingå även att bedriva krishantering i Europa. Jag tycker att det är påfallande att de partier, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som vill att Sverige skall utträda ur EU, att EU egentligen inte skall finnas och som vill lägga hinder för att de gamla kommuniststaterna i Öst- och Centraleuropa ens skall komma med som medlemmar, driver den här skräckpropagandan. Vi får se vad som händer när man verkligen uppnår det här resultatet, att man inte har något europeiskt samarbete, när man i nationell isolering drar sig tillbaka och tycker sig vara själv nog. Det är fallet med länderna i gamla Jugoslavien, med de flesta av dem. De har intagit den ståndpunkten. Där

inträffar det krigshandlingar mot de egna medborgarna. Där bedrivs det etnisk rensning.

Det fanns förutsättningar för det här i de baltiska staterna också. Men där har man på ett helt annat sätt inriktat sig på att komma med i EU, att komma med i den försvarsordning som Nato innebär. Det betyder att de har byggt upp rättsstater. De försöker värna de mänskliga rättigheterna. Där bedrivs inte etnisk rensning.

Konsekvensen är att det är genom att gå samman i en fredsallians som man verkligen kan trygga frihet och samarbete i Europa, inte genom att bedriva den skräckpropaganda som Birger Schlaug står för.

Anf. 29 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag vet att statsministern inte har någon talartid kvar. Jag skall i stället koncentrera mig på högerens representant Lars Tobisson. Jag har inte hört honom till oss som är emot ett medlemskap i EU – vi som är fortsatt kritiska och inte vill ha mer av överstatlighet och som inte vill ha gemensam valuta och gemensam utrikes- och säkerhetspolitik – här säga att vi skall stanna hemma. Det är annars vad Staffan Burenstam-Linder, som står överst på moderaternas lista till Europaparlamentet, säger när han är ute på gator och torg.

Jag tycker att det vore bra om Lars Tobisson här tog tillfället i akt att gå upp i talarstolen och säga att detta inte är någon bra rekommendation. Det skulle naturligtvis försvaga och urholka demokratin och representativiteten, om vi fick ett så eländigt resultat att alla de som är kritiska och inte tycker likadant som moderaterna skulle stanna hemma och låta bli att rösta. Jag skulle välkomna ett sådant klargörande från Lars Tobisson.

Jag tror faktiskt att det är en mycket medveten hållning när högeren utmålar oss EU-kritiker som isolationister som inte vill samarbeta och som egentligen skulle vilja stänga våra gränser och kanske kriga lite grann med varandra inbördes.

Norge är ett land som står utanför EU. Det valde i en folkomröstning på mycket demokratiska grunder att säga nej till den europeiska unionen. Jag kan inte se att norrmännen på något sätt har isolerat sig från omvärlden. De är naturligtvis med och samarbetar. Det går alldeles utmärkt för dem. De har väl inte heller tänkt ansluta sig till den ekonomiska och monetära unionen. Det går bra för dem ändå.

Man kan faktiskt förhålla sig på olika sätt i det internationella samarbetet. Man kan välja mellanstatlighet för att delta i minröjning, utbilda poliser och delta i ett ekonomiskt, kulturellt och socialt samarbete, men då gör man det med respekt för varje lands självbestämmande. Detta är demokrati. Det är demokratisynen som är avgörande, och det handlar verkligen om människosyn. Skall vi respektera varje människas lika värde skall vi också ge människor möjlighet att delta.

Anf. 30 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! Jag har verkligen inte uppmanat till röstskolk, och jag har inte heller hört någon annan moderat göra det. Vad jag har gjort och vad jag sade här i debatten är att jag har förundrat mig över vad som driver EU-motståndare att sitta i Europaparlamentet, där man ju arbetar för att utveckla det europeiska samarbetet. De skulle ju i stället kunna verka här i Sverige, kanske i riksdagen, för målet att avveckla Sveriges medverkan

i samarbetet och motverka det som kan gagna miljöarbete och fredsarbete ute i Europa.

Vi har naturligtvis varnat dem som är för samarbete för att rösta på Gudrun Schymans lista till Europaparlamentet men också på sådana partisedlar som innehåller både anhängare och motståndare. Även om man personröstar på en anhängare kan man med sin valhandling hjälpa till att föra in en motståndare i parlamentet.

Jag tycker att det är saker som var och en skall betänka inför det här valet. Vill man satsa på det europeiska samarbetet och därmed på freds- och miljöarbete i Europa, skall man undvika att rösta på något annat än ett parti där man verkligen är säker på att alla tycker detsamma och driver samma slags arbete.

Anf. 31 GUDRUN SCHYMAN (v) replik:

Fru talman! Jag skall tala om för Lars Tobisson att vi sätter oss i EU-parlamentet av precis samma skäl som moderaterna sitter i landstingen runtom i Sverige och arbetar för sina politiska idéer. Ni vill lägga ned landstingen, men ni skulle väl aldrig drömma om att inte ställa upp i landstingsvalen. Det är klart att ni vill vara där och påverka och förändra, och det är klart att vi vill vara med i Europaparlamentet och påverka och förändra, ta reda på vad våra skattepengar används till, försöka avslöja fufflet, fufflet och båget och försöka se till att ni som är EU-parlamentariker – inte Lars Tobisson, men hans kolleger – inte snor åt er en massa pengar och sätter in på bankkonton i Schweiz.

Vi har all anledning att finnas i Europaparlamentet för att demokratisera, för att öppna upp och för att föra fram den stora opposition som föreligger i Sverige mot det överstatliga och odemokratiska samarbets sätt som finns. Självklart skall vi som är kritiska och som vågar höja rösten vara där, och av det skälet går vi dit.

Anf. 32 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! Vi moderater är emot landstingen som beslutsinstans, och vi vill flytta ned besluten på kommunal nivå, men vi är inte emot den vårdverksamhet som bedrivs där. Tvärtom tror vi att den kan ordnas effektivare med de metoder som vi moderater föreslår. Men det är ofrånkomligt att Vänsterpartiet och Gudrun Schyman är emot tanken på ett europeiskt samarbete när det gäller även sådant som miljöfrågor.

När Vänstern tar sig in i Europaparlamentet jobbar man inte med sådant som man prioriterar särskilt högt, och man satsar inte på frågor som kan leda utvecklingen framåt och där de gemensamma besluten kan göra någon nytta.

Anf. 33 LENNART DALÉUS (c) replik:

Fru talman! Jag har tittat i Vänsterpartiets EU-politiska program, där man säger att efter murens fall 1989 behärskar den internationella kapitalismen Europa och nästan hela världen. Man uttalar att storföretagens marknadsdominans och ekonomiska maktställning ytterligare stärks av EU:s expansion i Östeuropa. Man säger också att man inte ser något egenvärde i att EU utvidgas med flera länder.

Några av oss tycker att det är viktigt att åstadkomma det som kallas östutvidgningen, alltså att låta fler länder, inte minst från f.d. Sovjetun-

ionen, få möjlighet att komma med i den utveckling som kan äga rum inom ramen för EU ekonomiskt, demokratiskt och på många andra sätt.

Jag vet faktiskt inte riktigt hur det nu är med Vänsterpartiets syn på de här ländernas möjligheter att vara med i EU, hur man ser på östutvidgningen. Framför allt har jag svårt att tro att Vänsterpartiet skulle vilja vara med om att länder från f.d. Sovjetunionen som vill komma med i EU över huvud taget skall få den möjligheten.

Den verkliga gåtan i det perspektivet uppstår när man vet att Vänsterpartiet vill att Sverige skall lämna EU. Jag tycker därför att det vore bra om Gudrun Schyman kunde klargöra Vänsterpartiets inställning till östutvidgningen. Tycker man att länderna i det forna Sovjetunionen skall få möjligheter att komma med i EU, eller har man ett dåligt samvete för sitt tidigare agerande som gör att man vill att Sverige skall gå ur men andra länder skall komma in?

Anf. 34 GUDRUN SCHYMAN (v) replik:

Fru talman! Jag skall svara Lennart Daléus. Självklart skall de länder som ansöker om medlemskap också få bli medlemmar. Självklart skall de länder som efter en demokratisk process har fattat ett majoritetsbeslut om att gå med, som vi har gjort här i Sverige, också göra det. De skall bli behandlade väl, utan att bli diskriminerade.

Anf. 35 LENNART DALÉUS (c) replik:

Fru talman! Jag vet att Gudrun Schyman inte har någon talartid kvar, men konstaterandet blir ändå att Gudrun Schyman uppenbarligen inte talar om att de här länderna kan ha nytta av att bli delaktiga i ett gemensamt arbete i Europa. Det är bokstavligt talat lite mer med vänsterhanden som Gudrun Schyman indikerar: Nja, intar de en sådan ställning, får de komma in. Vi skall inte på något sätt förhindra det.

De länderna måste ha svårt att förstå Vänsterpartiets inställning till det svenska medlemskapet. Vänsterpartiet menar att man kanske skall låta andra länder få komma med i EU, om de fattar ett demokratiskt beslut om det. Men Sverige skall lämna delaktigheten i det fredsprojekt som EU är och det demokratiska arbete som bedrivs där.

Fru talman! Det blir omöjligt för en iakttagare att begripa vad Vänsterpartiet menar.

Vad vi menar är dock tydligt. Vi vill att Sverige skall vara med i EU. Vi vill att Sverige skall se till att EU förnyas, förbättras och rentav saneras, på de områden där en sanering behövs. Det är vad man lägger en röst på, om man röstar på Centerpartiet. Då lägger man en röst på ett parti som vill vara med i EU, förändra, förbättra och förnya EU, som vill vara med i det demokratiska fredsprojektet.

Anf. 36 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag saknar solidariteten i Vänsterpartiet. Man talar om att vi betalar för mycket till EU. Men de pengarna går ju till länder som för inte så många år sedan var diktaturer: Portugal, Spanien, Grekland. De pengarna är framför allt ett uttryck för solidaritet.

Nu ropas det på nej och veto. Men vad vill Vänsterpartiet göra i stället? Vi ser ju hur verkligheten ser ut. Människorätten kränks. Vilka metoder kan vi fundera ut för att komma de människor till hjälp som behö-

ver vår hjälp? Det är inte bara att ropa på nej och veto och säga att vi skall behålla pengarna här hemma. Vi skall solidariskt med andra människor på klotet försöka bygga en bättre värld. Då behövs samarbete.

Jag hade önskat nej, veton och protester mot den regeringspolitik som Vänsterpartiet understöder, som innebär en ogenerös flyktingpolitik och ett machetehugg mot det svenska biståndet. Det senare är ett uttryck som använts i ett tjänsteutlåtande av en tjänsteman på Sida. När frågorna om praktisk solidaritet har varit uppe har vi minsann inte sett de karska tagen från Vänsterpartiet.

Jag håller fast vid att Vänsterpartiet genom sitt agerande i det europeiska sammanhanget är isolationistiskt, nationalistiskt och osolidariskt.

Anf. 37 MATS ODELL (kd):

Fru talman! När man lyssnar på debatten om EU:s säkerhetspolitiska dimension får man en känsla av att det är fult och illegitimt att syssla med den. Faktum är att det pågår en bestialisk folkfördrivning i Europa i dag. Uppemot en halv miljon människor, kanske ännu fler, fördrivs från sina hem. Flyktingströmmar rör sig. Det är självklart att vi måste diskutera hur EU skall möta de problemen. Samarbetet inom utrikes- och säkerhetspolitiken måste förstärkas för att vi skall kunna möta kommande konflikter och krig i vårt närområde.

Vi kristdemokrater anser att EU i första hand skall arbeta genom en tidig och preventiv diplomati och humanitära insatser. I andra hand skall EU arbeta även med fredsbevarande och fredsframtvingande medel, på uppdrag av FN eller OSSE.

Till Birger Schlaug vill jag säga att varken Anders Wijkman eller Kristdemokraterna vill ha en ömsesidig försvarsgaranti eller en gemensam armé. Vi kristdemokrater hävdar bestämt att ett försvarssamarbete skall ske på mellanstatlig nivå. Inget medlemsland skall tvingas att åta sig förpliktelser om ömsesidiga försvarsgarantier.

Det skulle vara intressant och bra om Lars Leijonborg senare i debatten kunde reda ut de något motstridiga budskap som er toppkandidat har gett uttryck för i den gångna veckan. Budskapet var att ett svenskt Nato-medlemskap på något sätt skulle kunna förenas med alliansfrihet.

Vi anser att Sverige inom Schengensamarbetet skall verka för en generös flyktingpolitik genom att påverka andra av EU:s medlemsländer att ta ett ökat flyktingansvar och medverka till att flyktingströmmarna fördelas bättre. Vi anser att minimikriterier för asylprövning skall införas. Men vi kan inte acceptera en framtida gemensam flyktingpolitik om den hindrar oss från att ha en generös nationell hållning till flyktingmottagandet.

Den inre marknaden ger många fördelar för oss som konsumenter. Den fria rörligheten är bra på många sätt. Men den behöver kompletteras med starkare konsumentskydd och en höjd kvalitetsstandard på de varor som framför allt i och med utvidgningen kommer att säljas över hela Europa. Konsumenterna skall kunna ställa krav på en uttömmande märkning som anger innehåll, produktionssätt, ursprungsland, osv. Speciellt gäller det livsmedel, läkemedel och hushållskemikalier.

De långa transporter som den inre marknaden ger upphov till gör att Sverige måste driva på för högre djurskyddskrav. Vi anser t.ex. att de exportbidrag som nu betalas ut för transporter av levande djur helt enkelt

bör upphöra. Sverige skall också, på etiska grunder, kräva ett förbud mot kosmetikatester på djur inom EU.

I mitt inledningsanförande var jag inne på jordbrukspolitiken. Vi menar att den måste ses som en del av den inre marknaden, där konkurrens på lika villkor skall gälla mellan de olika medlemsländerna. Hotet kommer inte i första hand från EU, utan från den svenska politiken. Den svenska regeringen har hittills hårdnackat vägrat att lyfta av den tyngande skatteryggsäcken och ge konkurrensneutralitet åt det svenska jordbruket och den svenska åkerinäringen, för att nämna två av de allra mest konkurrensutsatta näringarna. Det hade varit bra om Göran Persson här i dag hade haft tid och möjlighet att ge besked i den viktiga frågan inför EU-valet. När kommer regeringen att se till att EU-medlemskapet blir en tillgång och inte en konkurrensnackdel för svenska bönder, åkerianställda och glesbygdsbor?

Fru talman! EU har redan gjort mycket för jämställdheten. Nu gäller det för oss att arbeta mot underrepresentationen av kvinnor i de beslutsfattande församlingarna inom EU. Den innebär en allvarlig förlust av kompetens, värderingar och kreativitet. Kristdemokraternas lista upptar lika många kvinnor som män, som också vill jobba aktivt för ett mer jämställt Europasamarbete.

Det krävs också mer öppenhet för att ge medborgarna större insyn i EU-samarbetet. Meddelarfrihet och offentlighetsprincip bör införas inom hela EU-administrationen.

Vi kristdemokrater är ett Europaparti. Men vi är starkt kritiska till mycket inom EU. Det vill vi ändra på. Vi kämpade länge för att ta oss in i Sveriges riksdag. På samma sätt är det viktigt att finnas med en stark grupp i Europaparlamentet.

Vi vill arbeta för att stärka Europas roll i den globala ekonomin. Det behövs klara spelregler på internationell nivå, för att skydda människovärdet, den fysiska miljön och den kulturella mångfalden. I dagens värld är det svårt för ett litet land att klara av det på egen hand. Genom EU blir möjligheten många gånger större.

Jag såg Nelson Mandela gå och rösta i morse, på TV. Det var det andra fria valet i Sydafrika. Det är värt att gå och rösta den 13 juni. Jag tycker att du skall utnyttja den möjligheten, som fortfarande förvägras miljoner människor på vår jord.

Anf. 38 BIRGER SCHLAUG (mp) replik:

Fru talman! Jag har inte många sekunder kvar. Är det ett löfte från Kristdemokraterna att om det nu kommer in några kristdemokrater från Sverige i EU-parlamentet kommer dessa att rösta tillsammans med den gröna gruppen, dvs. tillsammans med miljöpartisterna, när det gäller meddelarfrihet? Kristdemokraterna i EU-parlamentet driver ju inte den frågan.

Är det också ett löfte från Mats Odell att ni skall rösta med den gröna gruppen om att ta bort bidragen för djurtransporter? Kristdemokraterna i EU driver ju inte den frågan, utan det är den gröna gruppen som gör det.

Dessutom vill jag bara kort höra om Mats Odell håller fast vid sitt inledningsanförande. Där sade han att Kristdemokraterna anser att man skall se till att de som kommer in i EU-parlamentet står för de värderingar man själv har. Ettan på Kristdemokraternas lista, Anders Wijkman,

säger ja till EMU och har uttryckt mycket stor förståelse för utvecklingen av en gemensam försvarspolitik på sikt. Om man inte delar den uppfattningen bör man alltså inte rösta på Kristdemokraterna, enligt Mats Odells egen logik. Jag tycker att det är en bra logik.

Anf. 39 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Först vill jag säga till Birger Schlaug att jag tycker att självsäkra politiker som redan har alla svar, oavsett vad som händer, är lite farliga.

Det visar sig att när miljöpartister och de gröna får makt blir det ofta annat ljud i skällan. Vi kan ta miljöpartisten Joschka Fischer som exempel. Han sitter nu i en regering och har makt. Jag antar att det är dit Birger Schlaug strävar. Där är man för att EU skall få en militär kapacitet och har alltså helt andra uppfattningar än dem som Birger Schlaug står för. Därför är det också väldigt svårt att svara på frågan hur vi skall rösta i förhållande till den gröna gruppen.

Den gröna gruppen ser positivt på Amsterdamfördraget och dess skrivningar om gemensam asyl- och flyktingpolitik. Den vill gärna se ett genuint europeiskt medborgarskap. Den vill gärna ha fler kvalificerade majoritetsbeslut i ministerrådet, t.ex. inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Vi vet också att det finns mycket drogliberalism i den gröna gruppen. Jag kan inte lova Birger Schlaug att vi skall rösta tillsammans med den gröna gruppen i något avseende. Det är väldigt svårt att veta var den gröna gruppen står i den här frågan.

Vi kommer att föra fram vår politik. Den finns klart redovisad i vårt valmanifest. Det är den som kommer att vara vår utgångspunkt.

Sedan gällde det kandidaterna, Birger Schlaug. Det är rätt att Anders Wijkman har tillhört ett annat parti. Han har inte varit partipolitiskt aktiv sedan 1979. Jag antar att det var ungefär samtidigt som Per Gahrton lämnade Folkpartiet. Någon gång måste man diskutera hur lång preskriptionstiden eller inkubationstiden är i politiska sammanhang.

Lars Leijonborg var också inne på att Miljöpartiet har varit med och gjort dessa drakoniska nedskärningar av biståndet. Man har skrivit under in blanco på dessa begränsningsbelopp och indragningar av anslagen som drabbar biståndet på nationell nivå. Jag tycker att Birger Schlaug har ganska mycket att bevisa på hemmaplan innan han kommer med pekpin- nar om vad han skall göra i Europa.

Anf. 40 BIRGER SCHLAUG (mp) replik:

Fru talman! Etik och moral i politik är ganska kul, Mats Odell. Dessutom är det livsviktigt. Etik och moral innebär att man svarar på de frågor man får. Eftersom du själv tog upp frågorna om bidrag till djurtransporter och meddelarfrihet, frågade jag om du kan garantera att de eventuella kristdemokrater som kommer in i EU-parlamentet kommer att stödja de förslag om detta från den gröna gruppen som ligger i EU-parlamentet.

Jag har inte anklagat Anders Wijkman för att vara moderat utan för att vara positiv till EMU och militarisering.

Anf. 41 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! I Kristdemokraternas valprogram och valmanifest står att vi är emot bidrag till djurtransporter. Det innebär att de som blir invalda kommer att rösta mot detta. Det är självklart. Jag kan däremot inte ta ställning till hur den gröna gruppen röstar.

Jag tycker också att frågan om bistånd är relevant. Birger Schlaug har varit den här i kammaren som har haft de hårdaste orden och de själv-säkraste utfallen om detta. Men han har själv inte på hemmaplan lyckats leva upp till det han kräver av oss andra på bortaplan.

Anf. 42 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Vi i Centerpartiet menar att när man nu träffas i Köln måste processen sätta fart för att flytta ut makten till människorna, till det lokala planet och till regionerna. Närhetsprincipen, det som heter subsidiaritetsprincipen, måste förverkligas. Den kan naturligtvis också användas till att fördjupa demokratin i EU. Det skulle innebära större folkligt deltagande och bättre insyn.

Jag tycker inte att det är stökigt att nationalstaten släpper ifrån sig makt. Att regionerna själva kan ta vägen till Bryssel utan att ta omvägen via Stockholm är någonting som vi i Centerpartiet välkomnar och bejaktar. Jag tror att det är så vi skall låta EU utvecklas. Då kan vi få ett regionernas Europa, där vi kan våga prioritera en regional utveckling.

Fru talman! Vi kan se hur det runtom i Sverige spirar av idéer och skaparkraft. I de fallen är det faktiskt ofta EU:s regionalpolitik som lägger grunden. Det kan man se här i närheten. Stockholms skärgård har i dag en utveckling som inte skulle varit möjlig utan medverkan från EU. Jag tycker att det finns en insikt i EU om regionernas betydelse och om betydelsen av den regionala utvecklingen.

Tyvärr är det så att när vi pratar och kommer i närheten av dessa frågor här i riksdagen, finns det ett nästan monumentalt ointresse för den regionala utvecklingen. Det står i bjärt kontrast till den utveckling och det engagemang som finns ute i landet. Genom bl.a. det som nu heter Sverigeupproppet finns en ambition att vända avvecklingen av landsbygden till en utveckling. Med ett starkare samarbete mellan Europas regioner blir EU någonting som har betydelse och berör också människor i Sverige.

Fru talman! Detta är en av de viktiga frågorna som våra företrädare i EU-parlamentet kommer att driva. Våra företrädare kommer också att driva miljöarbetet vidare. Jag har varit med i svenskt miljöarbete i flera decennier. Jag har sett hur det utvecklats på ett alldeles fantastiskt sätt.

Förr i världen var det ofta så att man kunde hänvisa till att enskilda länder gick före och drog med sig andra i miljöarbete. Det räcker inte i dag. Det räcker inte med att enskilda länder går före. I dag måste enskilda länder också ha starka grupperingar bakom sig. Det måste man ha i ett skede när det internationella miljöarbetet har tagit lite av en paus.

Jag tror att EU behövs och kan göra mycket nytta som en motor som driver på en hållbar utveckling och utvecklar det internationella miljöarbetet. Sedan behöver ju det europeiska miljöarbetet också vitamininjektioner. Det har nog varit lite så och så med det från regeringens sida. Vi har inte sett någon kur för hur miljöarbetet i Europa skall kunna förnyas och utvecklas.

Jag menar att Sverige bör ta initiativ till en kretsloppsstrategi för Europa. Arbetet med förnybar energi och effektivisering på energiområdet är andra frågor som Sverige bör driva. Vi har nämligen ett starkt intresse för ett miljöanpassat svenskt näringsliv, för miljöutveckling. Röstar man på en centerpartist röstar man också på ett aktivt miljöarbete i EU.

Det hindrar inte att vi nu också skall se till att miljökraven skärps i EU. Enskilda länder skall kunna vara föregångare. Vi menar också att vetorätten skall tas bort, på det sättet att den inte skall kunna hindra att man med kraft går framåt i varje enskilt land. Med det vill vi säga att den långsammaste inte skall kunna bestämma takten. I den meningen kan man säga att överstatlighet behövs för den gemensamma miljön.

Självkärl måste också det som med rätta kan kallas svindlerier och fusk i EU-systemet rättas till. Jag menar att det är rätt att kommissionen fick ta konsekvenserna av det och avgå. I den meningen vill Centerpartiet bidra till att EU saneras. Vi måste få en öppenhet och trovärdighet i revisionen av EU:s verksamhet och framför allt finanser. Den politiska kontrollen av kommissionen måste stärkas i Europaparlamentet.

Naturligtvis måste vi också sanera den oförsvarliga byråkrati som svenska myndigheter har kopplat på EU-stöden i olika sammanhang, som för jordbruket och de regionalpolitiska stöden. Man kan med rätta säga: Det behövs sunt förnuft både i Bryssel och i Sverige.

Fru talman! Till sist en fråga som naturligtvis är avgörande och viktig, och jag skall passa på att långa den vidare till Lars Leijonborg. Det är frågan om tydlighet när det gäller hormonkött. Vi från Centerpartiet säger väldigt bestämt nej till hormonkött i svenska kyldiskar, på svenska restaurangbord. Jag tycker att det har varit lite tveksamhet kring den frågan i debatten under de gångna veckorna. Om Lars också inledningsvis kan säga någonting inte bara om Marit Paulsens utan också om Folkpartiets inställning i den frågan tror jag att det vore välgörande. Röstar man på Centerpartiet röstar man bort hormonkött i kyldiskar och på svenska bord.

Anf. 43 LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Valet närmar sig och nerverna ligger utanpå. Birger Schlaug sade att Folkpartiet företräder hormoner. Lennart Daléus formulerade sin fråga på ett något mera balanserat sätt.

Politik handlar om ståndpunkter. Det handlar också om trovärdighet. Marit Paulsen är väl, vågar jag påstå, den enskilda svensk som är mest förknippad med matkvalitet och naturlig mat. Hon uppmärksammade tidigt tjuren, Belgian blue, och skrev om den. När Miljöpartiet skulle ha kampanj och ville ha en affisch med Belgian blue fick man köpa bilden av Marit Paulsens man.

Tanken att Marit Paulsen skulle vara för hormonkött är rätt absurt. Marit Paulsen är emot hormonkött. Hon anser att det är rätt att det är förbjudet inom den europeiska unionen. Hon har stött den kamp som EU har fört mot att behöva importera hormonkött.

Samtidigt är Marit Paulsen rak och ärlig. Hon vet att det har ett pris. Det är ju nämligen så att amerikanska köttproducenter säger: Det där är någonting som europeiska köttproducenter har hittat på bara för att slippa konkurrens. De har tills vidare fått rätt i den gemensamma världshan-

delsorganisationen, WTO. Om några veckor kommer det att kosta för Europa att upprätthålla förbudet. Frågan är om vi på lång sikt kommer att lyckas. Det är inte säkert.

Då har Marit Paulsen påpekat att det finns ett mycket bra alternativ, nämligen att vi kräver märkning av det amerikanska hormonköttet. Slutresultatet kommer att bli precis detsamma men till lägre kostnad för europeiska konsumenter och skattebetalare. Europeiska konsumenter vill inte ha hormonkött och kommer inte att köpa kött som är märkt hormonkött. Så att försöka framställa Marit Paulsen som en person som inte står för naturlig mat och matkvalitet tror jag för min del är dömt att misslyckas.

Marit Paulsen står också för Folkpartiets politik i säkerhetspolitiken. Det är lite sorgligt att man från några partiers sida i en sådan här debatt väljer att förenkla problem så till den grad att de stora utmaningarna vi står inför bara trollas bort. Det är viktigt i vilka former Europas nya demokratier inlemmas i det europeiska samarbetet och i en framtida europeisk säkerhetsstruktur. Det är precis det Marit Paulsen har framhållit när hon har talat om säkerhetspolitik.

Partiledardebatten var härmed avslutad.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 27 maj.

3 § Meddelande om omval av ställföreträdande ombudsman vid JO-ämbetet

Andre vice talmannen meddelade att omval av ställföreträdande ombudsman vid JO-ämbetet skulle ske *torsdagen den 3 juni*.

4 § Meddelande om anmälan till talarlistan

Andre vice talmannen meddelade att anmälan till talarlistan för ärenden som skulle debatteras måndagen den 14 juni skulle göras *fredagen den 11 juni före kl. 12.00*.

5 § Hänvisning av ärende till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1998/99:138 till arbetsmarknadsutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förlängas till fredagen den 17 september 1999.

Föredrogs men bordlades åter
Socialförsäkringsutskottets betänkande 1998/99:SfU12
Finansutskottets betänkande 1998/99:FiU27
Konstitutionsutskottets betänkande 1998/99:KU27
Bostadsutskottets betänkande 1998/99:BoU10

Meddelande om votering

Andre vice talmannen meddelade att utrikesutskottets betänkande UU11, socialförsäkringsutskottets betänkanden SfU9 och SfU11, trafikutskottets betänkanden TU11 och TU12, näringsutskottets betänkanden NU12 och NU13 samt utrikesutskottets betänkande UU12 skulle avgöras i ett sammanhang kl. 16.00 tillsammans med de av dagens ärenden som då var slutdebatterade.

7 § Verksamheten i Europeiska unionen under 1998

*Verksamheten i
Europeiska unionen
under 1998*

Föredrogs
Utrikesutskottets betänkande 1998/99:UU10
Verksamheten i Europeiska unionen under 1998 (skr. 1998/99:60)

Anf. 44 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Utvidgningen är den alldeles centrala uppgiften för EU under de kommande åren. Enligt EU-fördraget är det en rättighet för Europas länder att komma med när de uppfyller villkoren vad gäller demokratisk och marknadsekonomisk mognad, samt respekt för mänskliga rättigheter.

EU är i hög grad en värdegemenskap. Det är ingen slump att den del av Europa som står vid sidan av den ekonomiska, politiska och säkerhetspolitiska integrationen är den som nu står i brand.

Utvecklingen på Balkan understryker hur viktigt det är att den nu pågående utvidgningsomgången med bl.a. de baltiska länderna inte förseñas och dessutom snarast följs av andra. EU måste utan fördröjning öppna för ekonomisk integration och politiskt samarbete med de fem länderna i det forna Jugoslavien, med sikte på allt närmare samarbete intill dess att de är klara för medlemskap.

Utvidgningen borde vara den högst prioriterade frågan inför det svenska ordförandeskapet våren 2001. I regeringens prioriteringar inför det svenska ordförandeskapet sätts dock vad regeringen själv beskriver som vardagsfrågor, som jämställdhet och konsumentskydd, före utvidgningen.

Det är säkert viktiga frågor, men de är ändå av en helt annan dimension än utvidgningen. Det gäller särskilt som kandidatländerna vid tiden för det svenska ordförandeskapet måste befinna sig i slutskedet av medlemsförhandlingarna för att medlemskap år 2003 skall kunna bli verklighet.

Det måste tydligt markeras att utvidgningen av EU till att omfatta våra grannländer är den viktigaste frågan för Sverige. Jag yrkar därför bifall till den moderata reservationen nr 1 i dagens betänkande.

Våra baltiska grannar önskar också bli medlemmar i Nato. Det är uttryckligen i de baltiska ländernas intresse att de vinner Nato-medlemskap, men det är också i Sveriges intresse. Vi lever tryggare med tryggare grannar. Majoriteten saknar uppfattning i denna också för Sverige så centrala fråga, vilket understryker hur svårt man har att hantera den nya säkerhetspolitiska situationen. Vårt grannland Polen är nu fullvärdig medlem i Nato. Det bidrar till stabilitet i Östersjöregionen.

Fru talman! En central uppgift för EU är den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Utgångspunkten måste vara: Vad kan Europa göra mer för att skapa stabilitet i närområdet och för att hantera kriser? Det är inte Sveriges 60-talshistoria utan Europas framtid som måste fokuseras. Det är människor i Kosovo i dag och inte svensk debatt om alliansfrihet som är det centrala. Vi måste klara freden nu och i framtiden.

Svaret på frågan är att EU måste stärka sin krishanteringsförmåga genom att hantera de s.k. Petersbergsuppgifterna, som inkluderar humanitära insatser, fredsbevarande insatser, insatser med stridskrafter vid krishantering och fredsskapande åtgärder i närområdet. Märk väl att det inte är fråga om territorialförsvaret eller om att alliansförpliktelser skall lyftas in i EU. Men det talas ändå från Miljöpartiets sida om EU:s militarisering. Varför hör vi aldrig Miljöpartiet skrika om FN:s militarisering? FN har ju hela tiden haft rätten att utföra den här typen av aktioner för att säkra den internationella freden. FN-stadgan spelar ju också uttryckligen en roll för regionala organisationer i fredsarbetet. Däremot saknar FN förmågan att självt utföra fredsbevarande och fredsskapande uppdrag. Man är helt beroende av att medlemsländer och organisationer ställer upp. Därför har också FN måst anlita Nato, som är den enda organisation som har förmågan att utföra större uppdrag, t.ex. i Kuwaitkrisen.

När Miljöpartiet avvisar att EU skall ha och kunna utföra krishanteringsuppdrag, de s.k. Petersbergsuppgifterna, innebär det att man åstadkommer precis det som man säger sig vilja motverka. Man gör FN helt beroende av Nato för utförande av uppgifter under FN-mandat. Jag personligen har inga problem med ett Natosamarbete, men Miljöpartiet har förmodligen det. När Miljöpartiet både kritiserar när fredsskapande uppdrag utförs och försöker blockera kapacitet när det gäller att tidiga och förebyggande insatser görs inom EU står det klart att partiet saknar alternativ för freden i en tid när de som bäst behövs.

Det är mycket tråkigt att regeringen, och därmed den svenska EU-linjen, har gjort sig beroende av inte bara ett utan två samarbetsnegativistiska partier. Hela regeringssamarbetet hotas av frågan om EU skall kunna hindra folkmord och etnisk rensning. Det är just en snygg fråga att riskera en regeringskris för. Det här försvårar för Sverige att ta sin del av ansvaret vid byggandet av en europeisk förmåga att förebygga och hantera kriser. Och det är närmast parodiskt att frågan nu har reducerats till att gälla om VEU skall lyftas in i EU eller om samma funktioner skall skapas inom EU samtidigt som de avvecklas i VEU. När Sverige ägnar sig åt dessa hårklyverier ägnar sig Europa åt de långsiktiga fredsfrågorna.

Fru talman! En annan viktig fråga är samarbetet för ett ekonomiskt konkurrenskraftigare Europa där förutsättningar finns för företagen att växa och skapa fler jobb. Åtgärder på europeisk nivå kan ha stor betydelse för jobben, men det är då fråga om avregleringar, stärkande av den inre marknaden, att en utveckling där internationell frihandel drivs på och införande av den gemensamma valutan. En viktig poäng med den gemensamma valutan är att den sätter press på medlemsländernas regeringar att modernisera sina ekonomiska strukturer.

Om ett land eller en region halkar efter tvingas det till modernisering. Avreglering av arbetsmarknaden, sänkta skattenivåer och kvalitetsutveckling av utbildningen hör till de åtgärder som är nödvändiga för att vitalisera inte bara stora delar av Europa utan också Sverige. Men regeringen saknar uppfattning om den gemensamma valutan, som är den viktigaste frågan, tillsammans med den inre marknaden, för jobb och konkurrenskraft. I stället handlar det i regeringsretoriken om en till intet förpliktande samordning av arbetsmarknadspolitiken.

Regeringen gjorde ett försök inför regeringskonferensen 1996 med att profilera sig i sysselsättningsfrågan i EU. Nu hade frågorna länge varit på EU:s bord, men en sysselsättningsunion skulle det ändå bli. Gemensamt agerande i form av en europeisk arbetsmarknadspolitik skulle knäcka arbetslösheten. Men det viktiga är inte att göra samma sak. Det viktiga är att göra rätt sak. Regeringens bristande tilltro till ett gemensamt agerande visas av att den inte följer de rekommendationer som den själv har varit med om att ge.

I rådets resolution om riktlinjer för sysselsättningen talas det om strukturreformen när det gäller arbetsmarknaden, tjänstesektorn samt varu- och kapitalmarknaderna. Det har vi inte sett mycket av i Sverige.

Resolutionen uppmanar kommissionen att låta de medlemsländer som så önskar experimentera med sänkta mervärdesskatter på arbetsintensiva tjänster, vilket regeringen i Sverige löpande har avvisat. Man talar om att länderna skall ge sina skatte- och bidragssystem en ny inriktning samt ge incitament till arbetslösa och icke yrkesverksamma att påbörja arbete.

Tydligast är dock att regeringen inte följer sina egna rekommendationer när det gäller företagarnas villkor. Medlemsländerna skall, står det, lägga särskild vikt vid att väsentligt minska de allmänna omkostnader och den administrativa bördan för företagen, särskilt för de små och medelstora företagen.

I stället har vi i Sverige ett snackande superdepartement. Under rubriken om att göra skattesystemet gynnsammare för sysselsättningen talas det om att vända på den långvariga tendensen till allt högre skatetryck och allt högre obligatoriska avgifter på arbete. Man skriver vidare om mål för en gradvis minskning av den totala skattebördan och, där så är lämpligt, ett mål för gradvis minskning av skatetrycket på arbete och av lönebikostnaderna, särskilt för okvalificerat och lågavlönat arbete. I Sverige är detta lämpligt. Likväl görs det inte. Likväl bryter regeringen mot egna rekommendationer.

Regeringen har alltså inte åstadkommit någonting av detta. I stället framstår misslyckandet allt tydligare ju längre tid som går och ju mer resultatet kan synas. Det är inte snack på europeisk nivå i stället för på svensk nivå som ger Europa fler jobb. Regeringen förmår inte hantera de centrala sysselsättningsfrågorna. Man spelar i Europapolitikens reservlag

med uppfattningar om i och för sig viktiga men i sammanhanget mindre frågor och saknar styrfart vad gäller de stora europeiska vägvalen. Kontrasten till Finland som tar sitt europeiska ansvar på allvar är slående.

Vi behöver besked om EMU. Vi behöver en stark svensk röst vad gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, och vi behöver en ny politik för europeisk konkurrenskraft och därmed för fler arbetstillfällen.

Anf. 45 WILLY SÖDERDAHL (v):

Fru talman! Utrikesutskottets betänkande nr 10 är ett omfattande dokument som behandlar många frågor inom EU:s verksamhet. Vänsterpartiet är ju, som kammarens ledamöter vet, kritiskt inställt till hur EU är uppbyggt, och därav följer också en kritisk inställning till verksamheten. Vänsterpartiet har av ovan nämnda skäl en lång rad reservationer som vi naturligtvis står bakom. Dessa finns kort beskrivna i betänkandet, och jag skall begränsa mig till att försöka motivera tre av dessa reservationer.

Den första reservationen gäller institutionella frågor. Den reella politiska makten i EU har i allt större grad tagits över av tjänstemän och indirekt valda, t.ex. inom den europeiska centralbanken, domstolen och kommissionen. Dessa kan inte ställas till svars för sina beslut i allmänna val.

Ett uttryck för denna makt är EU-kommissionens befogenheter och dess möjlighet att undgå en löpande granskning. Förra kommissionens verksamhet och fall är väl bevis nog för detta. Kommissionen har den verkställande makten, i vissa fall en dömande makt och dessutom monopol på förslagsrätten. Ingen kan säga att detta är en demokratiskt uppbyggd institution. Jag tror heller inte att någon här i kammaren påstår det. De förslag som nu kommer om en utökad granskningsrätt gentemot kommissionen är ett steg i rätt riktning, men det handlar om ett sätt att angripa symtomen på sjukdomen. Men det hjälper inte mot det verkliga problemet. Med dessa åtgärder blir det som att man får acceptera det onda och försöka medicinera bort det.

Ett annat uttryck är att viktiga delar av den ekonomiska politiken styrs av en oavsättlig och politiskt oberoende byråkrati i den europeiska centralbanken. Går vi med i EMU har vi fått ännu en institution utan demokratisk insyn på halsen. Genom de ändringar som gjorts för den svenska motsvarigheten har vi redan tagit ett steg i denna riktning.

Även ministerråden och de förhandlingar som förs i Coreper präglas av stängda dörrar och brist på insyn för medborgarna.

Sverige bör arbeta för att EU demokratiseras. Det kräver bl.a. full insyn i lagstiftningsprocessen och offentlighet i EU:s förvaltning. EU:s brist på offentlighet har gjort att flera handlingar från EU också i vårt land helt eller delvis bedömts som sekretessbelagda av hänsyn till EU eller dess medlemsstater. Det behövs en fortlöpande kontroll av huruvida den svenska offentlighetsprincipen urvattnas eller ej. Sverige bör också arbeta för att lobbyisterna inom EU registreras och kontrolleras.

Det är bra att öppenheten nu ges en fördragsmässig status i Amsterdamfördraget, trots att det inte handlar om att införa en offentlighetsprincip av svenskt snitt. En svaghet är dock att denna offentlighet begränsas till rådet, kommissionen och parlamentet. Domstolen och andra institutioner borde också omfattas av de grundläggande öppenhetsreglerna. De

borde också ha utsträckts till de hundratals kommittéer som verkar inom kommissionen och rådet.

Vänsterpartiets recept för att öka det demokratiska inflytandet är att åter stärka de nationella parlamentens roll. Dessa är demokratiskt uppbyggda och kontrolleras av väljarna. I EU-sammanhang talas ofta om effektiviteten i beslutsfattandet. Kravet på effektivitet har gjort att demokratibegreppet förändras. Begreppet ges sakta ett nytt innehåll som innebär att kraven på effektivitet, handlingskraft och s.k. sakpolitik anses viktigare än att besluten fattas på ett demokratiskt sätt efter fri och öppen debatt, med insyn och i enlighet med vad demokratisk beslutsordning kräver.

Den demokratiska legitimiteten kan på nytt förstärkas genom att mer reell beslutsmakt återförs till nationell nivå så att de nationella parlamenten stärks och samarbetet sker på en mellanstatlig nivå.

Den andra reservationen jag vill säga något om handlar om ett alternativ till EMU – ett Europasamarbete för sysselsättning. Några partier säger att EMU inte hör hemma i den pågående valrörelsen. Jag kan inte förstå det. Talar man om sysselsättningen måste man också förhålla sig till vad EMU står för. Dels innebär EMU ytterligare ett steg mot en federativ statsbildning och påverkar möjligheten till att föra en självständig politik, dels påverkar EMU i högsta grad kampen för full sysselsättning. Tror man på en nyliberal politik som en lösning på arbetslösheten är EMU en viktig del av svaret. Tror man däremot på en socialistisk politik som en lösning är EMU och därtill hörande krav ett hinder.

En uthållig tillväxt förutsätter finanspolitisk beredskap för att möta kommande konjunktursvängningar både på nationell och på mellanstatlig nivå. Det finns goda förutsättningar för ett mellanstatligt samarbete i Europa i syfte att skapa fler jobb och en socialt progressiv politik. Reglerna för den monetära unionen utgör däremot ett hinder för tillväxt och försvårar möjligheterna till ett samarbete för nya arbetstillfällen i Europa. Konvergenspolitiken bygger ju på inflationsbekämpning och en omotiverad finanspolitisk åtstramning i EU:s medlemsländer.

Resultatet av denna politik ser vi i form av den höga arbetslöshet som finns i Europa. Särskilt hårt har kvinnorna drabbats. Det finns en möjlighet att stimulera ekonomin utan att för den skull tappa greppet om inflationen. Ett mellanstatligt finanspolitiskt samarbete där rättvisa, jämställdhet och ekologi är ledstjärnor skulle kunna öka sysselsättningen och motverka arbetslösheten. Med den politiska tyngdpunktsförskjutning vänsterut som skett i flera länder borde detta vara möjligt. Tyvärr finns det hittills väldigt lite intresse för detta. Lafontaine försökte, men han försvann ju.

Mer långsiktigt förutsätter ett utvecklat mellanstatligt samarbete för att bekämpa arbetslösheten att stabilitetspaktens och EMU:s principer revideras. I första hand skall de nya principerna öka möjligheterna att komma överens om att driva en mer expansiv politik. I de olika staterna skall då budgetmål av den typ som präglar stabilitetspakten vara underordnade sysselsättningsmålen.

Den tredje reservationen jag vill ta upp handlar om Amsterdamfördraget och flyktingfrågorna. Till Amsterdamfördraget finns fogat ett protokoll om asyl för medborgare i EU:s medlemsstater. Dessa nya regler upphäver i det närmaste rätten för en EU-medborgare att söka asyl i ett

annat EU-land. Flera organisationer, bl.a. UNHCR, Rädda Barnen, Röda korset och Amnesty, har förklarat att asylprotokollet står i strid med Genèvekonventionen. UNHCR har också varnat för att beslutet kan bli ett farligt prejudikat för länder i andra delar av världen där respekten för de mänskliga rättigheterna inte är lika stark som i Europa.

Inom EU arbetas det på att skapa ett heltäckande system för kontroll av asylsökande. Det innebär att om en flykting får avslag på en asylansökan och därefter ansöker i ett annat EU-land kan direktavvisning ske utan att hon får sin sak prövad i det nya landet. Detta är reglerat i Schengenavtalet. Parallellt med detta Schengenavtal förbereds nu en konvention, Eurodac, varigenom staterna kan komma att åläggas att ta fingeravtryck och inhämta personuppgifter på alla personer över 14 år. Vänsterpartiet anser att dessa kontrollsystäm som håller på att utvecklas inom unionen är ett uppenbart hot mot rättssäkerheten och måste motarbetas.

Fru talman! Vi står som sagt bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservationerna 16, 25 och 37. Jag hoppas att det blev riktigt efter den senaste ändringen.

Anf. 46 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Europa blöder. Ingen politiker och inget politiskt parti kommer undan att skaffa sig ett förhållningssätt till det europeiska fredsarbetet, vad som kan göras och av vem det skall göras. Jag noterar dock att Willy Söderdahl över huvud taget inte nämner detta. Han tar inte sin utgångspunkt i vad som händer i den humanitära tragedin i Kosovo.

Låt mig därför fråga: Hur ser Vänsterpartiet och Willy Söderdahl på den gemensamma utrikespolitiken, på förmågan att tidigt upptäcka problem i närområdet, att analysera dem, skaffa en gemensam uppfattning och förebygga kriser och konflikter politiskt? Hur ser Willy Söderdahl och Vänsterpartiet på förmågan att använda Petersbergsuppgifterna, att via fredsbevarande trupp förebygga att konflikter övergår i rena strider? Hur ser han på möjligheten att stoppa etnisk rensning och folk mord via fredsskapande insatser? Hur ser han på EU:s möjligheter att göra humanitära insatser för freden? Och den tredje delen: Vem skall utföra de här uppdragen, om man inte utgår från att man skall vända ryggen till och bara vara nöjd med sitt eget? Skall Nato göra det? Skall EU ha förmåga att göra det? Skall bara FN ha det? Men vem skall i så fall omsätta FN:s ord i praktik? Det finns bara en organisation kvar, om man säger nej till EU:s förmåga, och det är Nato.

Det krävs konkretion och det krävs ansvar från Vänsterpartiet vad gäller fredsfrågorna i Europa. Människorna i Kosovo kan i alla fall inte vänta på längre funderande.

Anf. 47 WILLY SÖDERDAHL (v) replik:

Fru talman! Det är klart att EU skall verka för fred på olika sätt. Naturligtvis skall man göra det. Men vi menar att man inte skall göra det genom uppbyggande av en ny militärmakt. Vi menar att man skall använda de organisationer som finns och som Sten Tolgfors själv nämnde: FN, OSSE och Europarådet. Vi menar att man skall använda dem som bas för ett mellanstatligt samarbete och bedriva säkerhetspolitiken utifrån dem i stället för att bygga upp ett nytt gemensamt försvar inom EU.

Anf. 48 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Tyvärr tar inte Willy Söderdahl chansen att ge något vidare utförligt svar på hur det europeiska fredsarbetet skall se ut. Den organisation som finns och som varit i särklass mest lyckad när det gäller att skapa fred är EU. Det är inte FN och inte OSSE. EU har säkrat freden i Västeuropa, och i allt större utsträckning hela Europa, i 50 år. Det gäller Frankrike–Tyskland, självklart, och man har också lett diktaturena i söder mot demokrati och medlemskap. Nu integrerar man Östeuropa, och man är beredd att ta ett ökat ansvar för de södra delarna i det forna Jugoslavien.

Det är klart att EU skall verka för fred, säger Willy Söderdahl. Ja, men hur? Ni säger nej till det konkreta fredsarbetet. Ni driver inte på utvidgningen. Ni tar avstånd från den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Ni tar avstånd från Petersbergsuppgifterna.

Man skall använda de organisationer som finns, säger Willy Söderdahl. Men vem skall utföra de mandat som FN eventuellt ger eller som OSSE ger? Med Willy Söderdahls politik blir det Nato, för alla andra saknar förmåga. Jag har inga problem med ett samarbete med Nato, men Vänsterpartiets politik är ihållig och går inte ihop i de här delarna.

Jag tycker att det är dags att ni börjar ta ansvar för den europeiska freden. Ingen kan ha större legitimitet i ett fredsarbete än 15 mogna, fullvärdiga demokratier som samarbetar djupt och har ett engagemang för fredsfrågorna. De kommer att växa till 21 och 26 demokratier. Integrationen kommer att gå vidare. Varför alla andra men inte den som kan göra en skillnad, Willy Söderdahl?

Anf. 49 WILLY SÖDERDAHL (v) replik:

Fru talman! Gudrun Schyman stod här innan den här debatten och berättade att vi inte är emot utvidgningen. Alla de länder som demokratiskt beslutar att de vill gå med i EU skall naturligtvis få lov att göra det. Vi stöder det, och vi har stött det aktivt. Det är klart att de måste gå med, för EU har ju skapat ett antal murar runt sig, så det är deras möjlighet också. Jag hoppas att Sten Tolgfors har fått svar på detta.

Jag säger också att det är klart att EU skall verka för fred. Det finns andra sätt att verka för fred och utveckling i de här länderna än att bygga ett nytt militärt försvar. Jag menar ändå att det är FN som måste ge detta mandat. Om FN ger Nato mandatet så har ju FN givit Nato det mandatet.

Anf. 50 JAN ERIK ÅGREN (kd):

Fru talman! Regeringens skrivelse 1998/99:60 *Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 1998* har föranlett ett antal motioner som sammantaget lett till inte mindre än 40 reservationer. Vi kristdemokrater står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag endast bifall till reservationerna nr 18 och nr 36.

Låt mig inledningsvis få säga att Europasamarbetet för oss kristdemokrater från början till slut är ett fredsprojekt; ett konkret uttryck för gränsöverskridande broderskap och solidaritet och insikten om vårt ömsesidiga beroende av internationell samverkan för fred, trygghet och en bättre miljö.

Sedan 1952, när samarbetet inleddes, har man lyckats med den ursprungliga huvuduppgiften att bibehålla fred bland medlemsländerna.

Vi kristdemokrater menar att den viktigaste uppgiften vi nu har framför oss är östutvidgningen – en historisk uppgift. Det gäller att säkra demokrati och respekt för människovärdet i Öst- och Centraleuropa genom att ta upp de länder som nu står på kö för att komma in i EU. I väntan på den utvidgningen måste EU även fördjupa sitt samarbete med dessa länder både politiskt och ekonomiskt, så att de står väl förberedda den dag deras medlemskap är klart.

Fru talman! Jag vill nu säga en del om några av de reservationer som vi står bakom. Det första gäller reservation 18 beträffande EG:s anslutning till Europakonventionen om mänskliga rättigheter och grundläggande friheter m.m.

Konstitutionsutskottet som yttrat sig i frågan anser i likhet med oss motionärer att frågan om tillämpningen inom EU av Europakonventionen är central. Man säger vidare: ”Konstitutionsutskottet vill därvid peka på att två skilda system för tolkningen av konventionen i längden inte är en acceptabel ordning.”

Nej, just det. 40 stater har anslutit sig till Europakonventionen medan Europeiska unionen omfattar 15 medlemsländer. Självfallet är det nödvändigt att praxis i så centrala frågor som mänskliga rättigheter och grundläggande friheter skapas otvetydigt av en enda domstol.

Bl.a. Amnesty International har pekat på att det krävs ett införlivande av Europarådets konvention för att få en utomstående och från EU oberoende rättslig kontroll. Enligt vår mening är det inte fråga om om, utan om när detta införlivande skall ske, och vi menar att det inte finns någon rimlig anledning att vänta.

Fru talman! Vi kristdemokrater menar att kampen mot narkotika skall ha högsta prioritet. Det är också ett faktum att alkoholmissbruk ofta är inkörsporten till narkotikamissbruk. Under Sveriges medlemsförhandlingar med EU var vi kristdemokrater, som ett av regeringspartierna, pådrivande för att få ett förhandlingsresultat som möjliggjorde en fortsatt restriktiv alkoholpolitik. Det gick någorlunda. I dag är dock läget bekymmersamt. Bl.a. på grund av omfattande neddragningar av tullpersonal har regeringen i stor utsträckning tappat kontrollen över gränsen. Det har bl.a. medfört en omfattande smuggling av illegal alkohol och tobak.

Vår reservation 36 behandlar Amsterdamfördraget och flyktingfrågorna. Vi menar att Sverige bäst kan verka för en generös flyktingpolitik genom att påverka andra av Europeiska unionens medlemsländer att ta ett ökat flyktingansvar och medverka till att flyktingströmmarna fördelas bättre. Vi anser vidare att vårt land måste gå i spetsen för arbetet att skapa minimikriterier för asylprövning. Dessa kriterier måste tillåta mer generösa asylregler samtidigt som de begränsar möjligheten till alltför restriktiva asylregler som inte ger en asylsökande en viss grundläggande rättssäkerhet.

Det finns anledning att rikta allvarlig kritik mot Amsterdamfördraget, som på en punkt innebär ett allvarligt bakslag för asylpolitiken. Ett tilläggsprotokoll begränsar nämligen möjligheterna för en medborgare i ett av EU:s medlemsländer att söka asyl i ett annat medlemsland. Det står i strid med 1951 års flyktingkonvention, som skall garantera obegränsad tillgång till asylansökan.

Fru talman! När det gäller sysselsättningen är det tyvärr så att regeringen inte hittills visat sig villig att följa de rekommendationer för ökad

sysselsättning som EU gett. T.ex. när det gäller att ändra de stela strukturerna på den svenska arbetsmarknaden. Vi beklagar också att regeringen lyckats ta udden av ett förslag om differentiering av tjänstemomsen.

I flera motioner har vi kristdemokrater tagit upp frågor som berör strukturfonder och regionalpolitik. Vi menar att byråkratin kring strukturfondsstöden måste minska och regelsystemen bli enklare. Förenklad administration och organisation för hanteringen av EU:s strukturfonder är sannerligen befogad.

Fru talman! Det finns ett antal andra saker som också skulle behöva kommenteras, men jag nöjer mig med detta.

Bara till slut, inom Europeiska unionen kan vi i dag samarbeta kring centrala frågor till gagn för oss alla: fred, frihet, miljö, solidaritet, sysselsättning, människovärde, bistånd osv. Vi kristdemokrater arbetar positivt vidare för ett utvidgat och förbättrat EU.

Anf. 51 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Världen förändras. Det vi gör i Sverige har betydelse för andra, och det som sker ute i världen påverkar oss mer direkt än någonsin tidigare. Alla borde inse det, men så fungerar det inte.

Nästa söndag går svenska folket till val till EU-parlamentet. Det är inte särskilt svårt att konstatera att valtemperaturen är ungefär som denna vår har varit, dvs. ganska sval. Intresset är inte så stort.

Det är ett gemensamt intresse för alla partier och kandidater att öka den temperaturen. Människor måste känna att de är en del av Europa och att det har en betydelse att rösta och vem de röstar på. Vi skall välja 22 EU-parlamentariker. De blir valda oavsett hur lågt valdeltagandet blir. Avstår man från att påverka har man inget inflytande över vem som representerar Sverige i detta stora, betydelsefulla internationella samarbete.

Samarbetet har betydelse för oss alla som individer, oavsett om vi är föräldrar eller barn, företagare, glesbygdsbor, kulturarbetare – eller vilket annat yrke vi har. Inte minst har det betydelse för vår framtid – jag tänker mest på barnen – för freden och för hur vår del av världen skall utvecklas. Hur kan man tycka att detta inte angår oss? Det angår oss alla. Vi har ett gemensamt ansvar, oavsett vilken inställning man hade till medlemskapet.

Vi i Centerpartiet har en gemensam plattform inför EU-valet. Vi vill vara med och skapa ett enat, mångkulturellt och decentralistiskt Europa med större öppenhet. Vi vill öka demokratin, decentralisera makten och rensa bort detaljerna. Vi vill öppna EU för världen runtom. Vi vill skapa ett tryggare Europa genom samarbete mot brott och missbruk och för sysselsättning och bättre jämställdhet. Vi vill skapa ett grönt, sunt och levande Europa.

EU:s utvidgning österut är den av en mängd skäl mest prioriterade frågan av alla. Särskilt aktuellt just nu är fred och säkerhet. Demokratiska länder som samarbetar startar inte krig. Länder som respekterar minoriteter och mänskliga rättigheter utövar inte förtryck som leder till interna konflikter, folkmord och folkfördrivning. Därför är utvidgningen så viktig. Europas utsatta regioner får inte ställas mot östutvidgningen. För oss är ett alleuropeiskt samarbete ett grundläggande mål. Möjligheterna finns. Det gäller att hjälpa till så att de kan förverkligas.

Kriget i Kosovo visar att det behövs en fungerande europeisk krishantering och en säkerhetsordning som också skall kunna omfatta militära insatser. EU behöver bli bättre både på förebyggande arbete och på att hantera kriser med militära medel. Detta är inte detsamma som ett gemensamt försvar eller en gemensam armé. Jag tycker inte att EU i så stor utsträckning skall förlita sig på USA i konflikthantering. Det är intressant att Miljöpartiet och Vänsterpartiet som alltid brukar kritisera USA, och allra mest Nato, också kritiserar EU:s samverkan i krishantering. Så ser det inte riktigt ut när det gäller miljöpartierna i Europa. T.ex. den gröne, tyske Joschka Fischer är mycket tydlig i frågan om EU:s krishanteringsförmåga. Hur menar ni att vi skall klara kriser i framtiden? Hur skall det gå till? De frågorna har vi inte fått något svar på.

Behandlingen av motioner om EU tillsammans med regeringens skrivelse om EU:s verksamhet för 1998 får en karaktär av tillbakablickande. Det är naturligtvis viktigt med uppföljning, men vi vill också se framåt. Om ett och ett halvt år tar Sverige över ordförandeskapet i EU. Det är en gigantisk uppgift, men också en utmaning som ger stora möjligheter.

Vi har i några reservationer utvecklat vår syn på en strategi för det svenska ordförandeskapet. Vi är ganska besvikna på regeringens saktfärdighet i fråga om en strategi. Vi har väckt motioner och ställt frågor i kammaren för att nå en större aktivitet. Vi har nått en bit på vägen – men inte tillräckligt.

Ordförandeskapet har både en praktiskt och en politisk sida. Frågor måste i god tid lyftas upp på den europeiska agendan för att det skall finnas förslag färdiga för beslut under ordförandeperioden. Det är klart att Sverige skall samarbeta även under ordförandeperioden, men visst finns det större möjligheter då. Det är viktigt att agera. Finland har med stor framgång arbetat med frågan om den nordliga dimensionen. Det är en viktig fråga.

Vi har en lång rad förslag på frågor som bör prioriteras. De är kanske inte så kontroversiella. De handlar förstas om utvidgningen, gemensam och generös flyktingpolitik, mer effektiva instrument inom GUSP – mer kontroversiellt för en del – närhetsprincipen, skärpning av unionens miljöregler och konsumentmakt.

Vi tycker också att riksdagen bör ha möjlighet att påverka innehållet i det svenska ordförandeprogrammet. Det duger inte med bara information. Vi vill ha en skrivelse som partierna kan ha synpunkter på och som kan debatteras i kammaren.

Ordförandeskapet bör också förankras mer i det svenska samhället, t.ex. i det svenska föreningslivet. Regeringen bör använda sig av den svenska demokratins styrka i de många människornas delaktighet och kunskaper, föreningslivet, folkrörelserna och folkbildningstraditionen. Deras europeiska relationer bör stimuleras. På det sättet bygger vi in ett folkligt europeiskt samarbete på ett liknande sätt som det nordiska. Det vore på sin plats att regeringen tog ett initiativ till och stimulerade ett sådant arbete. Majoriteten hänvisar till vänortssamarbete. Det är mycket bra i sig, men det går att göra så mycket mer. Det skall vi göra också.

I reservation nr 9 efterlyser vi en allsidig nationell utvärdering av medlemskapets effekter på det svenska samhället. Det handlar om de ekonomiska, demokratiska, judiciella och miljömässiga förändringar som har skett, men också om hur enskilda människors, och framför allt före-

tags, kontakter över gränserna förändrats samt hur närdemokratin och människors tilltro till det politiska systemet påverkats. Det som märks i medierna är främst krångel, byråkrati, fusk och absurda regler – svenska sådana eller från EU. Det som är positivt märks sällan. Företagens större möjligheter till utbyte, ungdoms- och studentutbyte, EU-stödets betydelse för regional utveckling och mycket mera, borde speglas mer för att vi skall få en objektiv bild av medlemskapet och för att människor i samhället skall få en sådan bild. Den utvärderingen bör vara ett redskap för att utveckla EU-samarbetet vidare.

Närhetsprincipen måste tydliggöras mer. Onödig byråkrati skall bort. Besluten skall fattas på rätt nivå och så nära människor som det är möjligt. I alla organisationer finns det en centralistisk kraft som gärna vill ta åt sig så mycket makt som möjligt – inte minst gäller det EU. Det är hela tiden viktigt att motverka de tendenserna. Därför vill vi att en kompetenskatalog upprättas som tydliggör lämpliga kompetensområden för unionen, för medlemsstaterna samt regionala och lokala organ. Vissa beslut som nu fattas i EU kan behöva återföras till nationell nivå. Vi vill ha en fullständig genomgång av EU:s fördrag och gemenskapslagstiftning för att se om de motsvarar närhetsprincipen.

Fru talman! Allt detta handlar till stor del om folklig förankring av EU-frågorna. Möten mellan EU-medlemmar låter lite diffust. Möten med italienare, portugiser och irländare blir mer personligt och gripbart. Det är den typen av möten som samarbetet handlar om. Vi har chansen att förankra samarbetet mer inför ordförandeskapet. Låt oss ta den chansen för att motverka den inåtvändhet som märks både i debatten här i dag och som finns ute i det svenska samhället. Vi är inte betjänta av det. Alla människor i Sverige måste få veta att vi är beroende av varandra i Europa och att det är viktigt att vi samarbetar.

Lennart Daléus uppmanade regeringen att ta ett svenskt initiativ till en kretsloppsanpassning av Europa. Vi vill ha en viss överstatlighet i miljöfrågor och ingen vetorätt för miljöfrågor. Det är inte den som vill minst som skall bestämma. Vi måste kunna gå framåt så snabbt som möjligt i de så oerhört viktiga miljöfrågorna.

Fru talman! Den som vill ha ett öppet Europa, som är miljövänligt, med mindre krångel och fusk, som är öppet mot omvärlden, med stark konsumentmakt, som slår vakt om livsmedelskvalitet och alliansfrihet, med en gemensam generös flyktingpolitik, med konfliktförebyggande kapacitet, och den som vill stärka den regionala utvecklingen och delaktigheten hos enskilda och folkrörelser när det gäller EU, skall lägga röst på Centerpartiet i valet den 13 juni.

Fru talman! Vi står naturligtvis bakom samtliga reservationer till det här betänkandet där Centerpartiet är med, men jag yrkar för tids vinnande bifall bara till reservationerna nr 2 och nr 15.

Anf. 52 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! För Folkpartiet liberalerna är den högst prioriterade EU-frågan att återigen göra Europa helt. Vi välkomnar därför att utvidgningsförhandlingarna med länder från Central- och Östeuropa har påbörjats. Samtidigt befinner sig vissa av ansökarländerna, bl.a. Lettland och Litauen, utanför den riktiga förhandlingsprocessen. Sverige bör aktivt ar-

beta för att Lettland och Litauen snabbt kan komma med i de riktiga förhandlingarna.

Om ett och ett halvt år tar Sverige över klubban och blir ordförande i EU. Fram till våren 2001 är huvuduppgiften att reparera Sveriges anseende i EU. Medlemskapet ger oss stora möjligheter som inte får gå oss ur händerna. Sverige behöver EU för att lösa många av våra egna problem. Utanför EU och utanför euron minskar Sveriges nationella handlingskraft.

Säkerhet och fred i Europa var de starkaste drivkrafterna när EU bildades. Frihet och fred är även i vår tid huvuduppgifter för det europeiska samarbetet. Krigen på Balkan påminner oss ständigt om att dessa företeelser inte är något som vi kan ta för givet. Den europeiska integrationen har bidragit till att tränga ut farlig nationalism och intolerans och har i stället hjälpt till att knyta starkare band mellan folken. Nu är den stora utmaningen att fylla det tomrum som fortfarande finns efter kommunismens kollaps i Öst- och Centraleuropa. Med några få undantag har dessa länder utvecklats till demokratier som strävar efter ökat samarbete med EU för att trygga sin demokratiska framtid och utveckling. Därför är utvidgningen av EU särskilt angelägen.

Under sex månader år 2001 skall Sverige alltså leda EU. Som ordförandeland kommer Sverige att ha en unik möjlighet att påverka vilka ämnen som skall prioriteras. Varje ordförandelands mål är att dels få igenom sina egna idéer och hjärtefrågor, dels uppnå resultat och dels leda unionen på ett sätt som inger respekt. För att så skall bli fallet krävs att man vill driva utvecklingen framåt.

Utvidgningsprocessen bör kunna ta ett stort steg framåt våren 2001. Under Sveriges tid som ordförandeland bör man kunna fastställa en tidsplan för medlemskap för de länder som kommit längst. Utvidgningen kräver institutionella reformer samt reformering av jordbrukspolitiken och strukturfonderna. Överenskommelser om röstregler, om ytterligare begränsningar av vetorätten och om antalet kommissionärer samt omfördelning av budgeten är bara några exempel på svåra frågor som finns att ta tag i.

I reservation 3, med titeln *Det svenska ordförandeskapet inom Europeiska unionen*, utvecklar Folkpartiet dessa tankegångar. Jag yrkar härmed bifall till reservation 3.

Fru talman! Trots många olösta problem inom den inre marknaden torde frånvaron av en gemensam valuta ändå vara det största hindret för mer handel, inte minst för de små och medelstora företagen. Det starkaste argumentet för en gemensam valuta är att en sådan skulle knyta samman länderna närmare varandra.

EU bör utveckla en gemensam asylpolitik så att ansvaret för flyktingströmmarna fördelas mera jämnt mellan Europas stater. Det förutsätter att flyktingpolitiken blir ett område där majoritetsbeslut kan tillämpas. Inte minst flyktingkatastroferna i det forna Jugoslavien har visat på frånvaron och nödvändigheten av att få till stånd en gemensam europeisk flyktingpolitik. Denna måste bygga på principen om gemensamt ansvarstagande och fördelade insatser.

I reservation 36 finns det också tankegångar om detta, men för tids vinnande yrkar jag inte bifall till den reservationen.

Oavsett om Sverige är med i EU eller ej påverkas miljön av våra grannländers miljösituation. Föroreningar i luften och utsläpp i vatten bryr sig inte om nationsgränser. Vi äter mat som produceras eller förädlas i andra länder. För att minska miljöförstöringen krävs att vi arbetar fram gemensamma miljöregler för EU:s inre marknad.

För att minska växthuseffekten är det viktigt att varje land tar ansvar för att minska sina koldioxidutsläpp. Ett skäl till att länder inte vill skärpa koldioxidskatterna på enbart nationell nivå är naturligtvis att de då riskerar att försämra konkurrenskraften för den inhemska industrin. Folkpartiet vill verka för att mer av ekonomiska styrmedel används för att främja miljöanpassad konsumtion och produktion samt hindra miljöskadliga utsläpp.

Narkotikapolitiken är en stridsfråga i Europa, och Europaparlamentet är ett slagfält i den kampen. Den striden får Sverige inte förlora, och det finns heller ingen anledning att vi skulle göra det. För att vinna krävs dock att politiker, medier, polis, tjänstemän, folkbildningsorganisationer osv. är beredda att samla krafterna till gemensamma insatser. För trovärdighetens skull är det också viktigt att de svenska Europaparlamentariernas enighet i drogpolitiken bevaras – även efter valet till Europaparlamentet nu på söndag den 13 juni.

Den stora byråkratin och de detaljstyrande reglerna skapar förstäelig irritation och illegitimitet för hela systemet. Däremot har en kraftigt avreglerad och avbyråkratiserad jordbrukspolitik med satsning på miljö- och landsbygdsutveckling helt andra förutsättningar att lyckas.

EU måste vara effektivt. Det betyder att beslutsmaskineriet måste vara effektivt. Men det innebär också att EU skall ägna sig åt rätt frågor. Det finns i dag frågor där beslutsmöjligheterna på EU-nivån är för små. Det finns också frågor där möjligheterna att besluta är för stora.

Fru talman! Det är synnerligen väsentligt att öppenhet präglar unionen. För att invånarna i medlemsländerna skall få ett förtroende för EU måste ansvar, närhet, öppenhet och mångfald vara grundprincipen för all maktutövning. Kravet på öppenhet innebär att EU måste tillämpa en offentlighetsprincip. Detta innebär t.ex. att debatterna och besluten skall vara offentliga när EU:s ministerråd sammanträder som lagstiftare.

De folkvalda representanterna i EU-parlamentet är viktiga vad gäller upprätthållande av demokrati och den folkliga förankringen. Därför bör parlamentet få en ökad makt och likställas med ministerrådet i lagstiftningsfrågor. De båda organen bör på sikt kunna ses som två delar i ett tvåkammerssystem.

Jag vill bara till sist göra en liten kort kommentar till några reservationer som finns i betänkandet. Det gäller bl.a. Vänsterpartiets och Miljöpartiets önskan om en ny folkomröstning.

Mot bakgrund av deras utgångspunkt och eftersom de vill lämna EU kan man tänka att de vill ha en andra chans att se om det kan bli en annan majoritet i en ny folkomröstning.

Jag måste säga att jag blev lite förvånad när Vänsterpartiets partiledare Gudrun Schyman i dag från denna talarstol sade att hon ville påminna om att det var en stor grupp människor som sade nej i folkomröstningen om medlemskap i EU. Jag skulle vilja formulera det så här: Jag skulle gärna vilja påminna om att det var en majoritet av svenska folket som sade ja till att gå in i EU. Den folkomröstningen har vi haft.

I konsekvens med detta vill Miljöpartiet och Vänsterpartiet ha en utträdesparagraf. Det är någonting som återkommer i flera betänkanden. Lite förvånad är jag över att Centerpartiet har skrivit på samma reservation. Jag har lyssnat här i dag på partiledare Daléus och på Marianne Andersson, som har talat mycket väl om EU. Jag kan skriva under på nästan varje ord som båda dessa företrädare har yttrat. Då blir jag förvånad när jag får höra att det är så viktigt att i en reservation föra fram att vi borde ha en utträdesparagraf när det gäller denna enligt Lennart Daléus och Marianne Andersson förträffliga organisation.

Anf. 53 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Kravet på en utträdesparagraf finns faktiskt i vårt parti-program. Det betyder inte att vi vill gå ur EU. Det vill vi inte. Men vi menar att det är viktigt att möjligheten finns och att man har ett regelverk även för det, eftersom diskussionen finns. Vi tycker att det är angeläget, men det betyder inte på något vis att vi tänker använda oss av den möjligheten när vi får en sådan paragraf. Det är inte detta det handlar om, utan det är möjligheten.

Anf. 54 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Fru talman! Det är möjligt att Centerpartiet på något sätt måste tillfredsställa en opinion inom partiet och därför för fram detta krav. Jag visste inte att kravet på en utträdesparagraf fanns med i ert partiprogram och att det var så viktigt. Men det kanske beror just på att det såvitt jag förstår finns en opinion, och även EU-parlamentariker, som egentligen inte tycker att EU är ett bra projekt.

För Centerpartiet blir det kanske ändå på något sätt en suddigare bild, som kontrasterar lite grann mot det Centerpartiets företrädare har sagt här i kammaren i dag. Efter att ha lyssnat på de inläggen kan jag säga att jag inte tycker att det passar att vara så ivrig med att se till att det skapas en utträdesparagraf.

Den dag något land skulle vilja lämna denna demokratiskt uppbyggda union får man ta upp diskussionen om det. Jag måste säga att det är väldigt svårt att förutse de eventualiteter som kan ligga 5, 10 eller 15 år framåt i tiden för att i dag sitta ned och göra en sådan paragraf. Jag tycker inte alls att det är väsentligt att lägga tid och kraft på detta.

Anf. 55 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Det är sant att vi har och har haft olika uppfattningar om EU inom Centerpartiet. Det är på inget sätt en hemlighet. Det speglar hur det ser ut ute i samhället i övrigt, där det finns olika uppfattningar. Vi är någon sorts spegling av den svenska opinionen.

Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi är med i EU, och jag tycker också att det är viktigt att vi arbetar för att förbättra så mycket som möjligt av regelverk och annat i EU som vi alla är kritiska mot. Vi skall samtidigt använda oss av Europeiska unionen för att förbättra samarbete och annat.

Jag tror inte att man behöver lägga ned mycket arbete för att åstadkomma en utträdesparagraf. Vi tycker att det är viktigt att det finns en sådan, men vi tänker inte använda oss av den.

Anf. 56 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Fru talman! Jag måste säga att jag blir lugnad av det Marianne Andersson säger och av det Lennart Daléus tidigare framfört i kammaren. Samtidigt tycker jag och Folkpartiet att det är viktigt att man ger väljarna en klar signal om vad partiet tycker och anser som parti.

Det finns en osäkerhet ute i samhället. Men budskapet blir lite försvagat om denna osäkerhet också influerar partiet i en sådan viktig fråga. Politik är bl.a. att driva sina åsikter. I en så avgörande stor fråga som frågan om europeiskt samarbete tror jag att det är viktigt att politiker ger klara signaler och leder och informerar. Det är någonting som man skulle kunna rikta kritik även mot socialdemokraterna för, som tövar i vissa frågor.

Jag har förståelse för att Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill ha en utträdesparagraf. De vill ju verkligen lämna EU och söker vägar för att göra det på bästa sätt. Men till slut får man ändå säga att det var svenska folket som avgjorde frågan och bestämde att vi skall vara med i EU. Folkpartiets arbete går ut på att göra detta EU bättre.

Därför kan jag skriva under på en del reservationer också från Vänsterpartiet, bl.a. om öppenhet inom EU. Det kan man göra både som EU-kritiker och EU-vän.

Anf. 57 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Jag tänkte börja där Karl-Göran Biörsmark slutade. Jag måste säga att jag inte kan sluta att förundras över Folkpartiet liberalerna och dess syn på demokrati. Här får vi höra att en utträdesparagraf skulle vara en katastrof för den europeiska unionen. Jag minns när jag tillsammans med Folkpartiet stod på torgen och drev frågan om de baltiska ländernas rätt att gå ut ur den union som de tillhörde – Sovjetunionen. Då var det inte tal om att det inte skulle finnas möjlighet att utträda.

Det är något märkligt om det i denna union inte skall finnas någon som helst möjlighet till utträde för de länder som eventuellt i framtiden skulle vilja lämna unionen. Det är märkligt att det inte skall finnas ett demokratiskt regelsystem för detta.

Jag uppfattar det som totalt fel om det är så att man bildar en union som länder kan ansöka om att bli medlemmar i men som de absolut inte skall kunna lämna, därför att det inte skall finnas något regelsystem för detta. I demokratier har det varit vanligt att det har funnits någon form av regelsystem för vad som gäller när man vill lämna någonting som man är med i.

Jag hörde nyligen en historia från min egen hembygd. Byn som jag har vuxit upp i ville på 1700-talet lämna den församling man tillhörde. Man ansåg att församlingsföreträdarna var så oerhört snåla mot byinvånarna och framför allt mot de gamla, som togs om hand på ett sätt som man inte gillade.

Man begärde därför att få lämna sin församling för att ansluta sig till en annan. Det fanns då ett regelsystem som medgav detta, om man kunde leverera fyra vita oxar som betalning. Om inte oxarna var helt vita skulle de områden som inte var vita täckas med guld. På så sätt köpte man sig fri från sin församling för att slippa det förtryck som man upplevde att man där var utsatt för.

Det är oerhört angeläget att det i alla demokratiska organisationer skall finnas möjligheter att utträda för den som så önskar. Det innebär inte att utträdet kan ske på ett odemokratiskt sätt, alltså att en minoritet kan styra när och hur det skall ske. Naturligtvis skall det gälla en demokratisk ordning även för detta.

Jag måste säga att det är något förundrande att Folkpartiet är så bestämt emot en sådan paragraf. Den hotar inte demokratin, den stärker demokratin. Det är därför som vi tycker att det är så viktigt att det skall finnas en sådan paragraf.

Jag vill också kommentera det som Leijonborg sade i sitt anförande om miljöfrågorna och om Marit Paulsen och hennes syn på regelsystem för miljöfrågorna.

Det som Leijonborg sade och som gjorde mig särskilt upprörd var att det inte skulle finnas några förbud. I stället skulle man ha märkning av produkter, vilket skulle ge samma effekt. Vem har dessa valmöjligheter? Det tyder på en bristande social kompetens att föreslå en sådan sak.

Alla utredningar i det här landet om hälsoeffekter visar att det är de som har svag ekonomi och svag social ställning som i dag hårdast drabbas av att produkter är skadliga för hälsan. Det är dessa människor som tvingas att välja de billigaste produkterna. De hormonbehandlade produkterna har ju till syfte att de skall vara billiga att transportera, att lagras osv., därför att de inte förstörs eller möglar på samma sätt som andra produkter.

Och vem är det som har möjlighet att välja? En riksdagsledamot med sin höga lön och sina förutsättningar och kunskaper har naturligtvis betydligt lättare att välja.

I går kom det ett beslut om att EU säger att det inte finns någon miljögaranti som säger att man kan förbjuda färgämnen som ger allergier, utan dessa produkter skall återigen märkas. Men vilka är det som drabbas hårdast av allergier? Och vilka är det som lockas mest av vackra färger på godis? Jo, det är de som skulle behöva slippa att få i sig det, därför att de mår dåligt av det och får en allergireaktion.

Det är ju så med allergier att man vet inte att man är allergisk förrän man har reagerat på någonting, och då kan det vara för sent. Då kan effekten bli att man reagerar på ytterligare en mängd ämnen och får sin hälsa förstörd, vilket på sikt förorsakar kostnader också för samhället. Det är oerhört angeläget att vi från svenskt håll åtminstone driver att vi skall kunna ha hårda miljökrav och att vi skall kunna behålla de miljökrav som vi har satt upp.

Detta anknyter till en annan sak som också har tagits upp här tidigare i debatten, och det gäller folkomröstning kontra inte folkomröstning. Den förra folkomröstningen gällde medlemskap i ett EU som hade en annan grundlag än vad EU har i dag. Varken Amsterdamfördraget eller Maastrichtfördraget var då aktuellt – för att inte tala om den gemensamma ekonomiska politiken, som över huvud taget inte fick tas upp till diskussion, eftersom det inte hade med saken att göra, och som fortfarande är den fråga som man skjuter framför sig, trots att ett flertal länder har gått med i EMU och bildat en gemensam valutaunion.

Detta är naturligtvis ett tydligt tecken på att det EU som folkomröstningen gällde befinner sig i en förändringsprocess som är ganska stor och

som har förändrat väldigt mycket. Det borde kunna föranleda att man funderade över om man vill fortsätta att vara medlem i detta EU.

När det gäller regeringens skrivelse som vi i dag behandlar har vi avgivit en hel del reservationer. Jag stöder alla våra reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservationerna 12, 13, 34 och 38.

Vi har i våra reservationer och i vår motion tagit upp bl.a. att vi tycker att regeringens skrivelse har blivit mycket bättre, att det finns en större tydlighet i skrivelsen än vad det har funnits i tidigare skrivelser, men att vi skulle vilja se att man i större utsträckning tar med kommissionens arbetsprogram, vart EU är på väg och hur man inom EU prioriterar olika frågor. Då blir det tydligare vad debatten egentligen borde handla om. Det är lätt att det blir samma debatt som när vi hade folkomröstningen om medlemskapet och att man därigenom följer den debatt som i dag pågår inom EU, inte minst när det gäller EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik.

Jag tycker att det är oerhört allvarligt att så många partier i dag tycks vara inne på att Sverige skall vara medlem i EU och att EU skall kunna ha militära muskler.

Jag är lite förvånad över Centerpartiets diskussion kring de säkerhetspolitiska frågorna tidigare här i dag. När det t.ex. gäller krishanteringsförmåga, hur vill Centern att denna skall se ut i framtiden? Jag tycker inte att det framgick särskilt klart. Jag har uppfattat att Centern i alla fall tidigare har varit för alliansfriheten och inte gått med på en ökad militarisering av EU.

Centerpartiet undrade hur Miljöpartiet såg på krishanteringsfrågorna.

Till att börja med vill jag säga att sedan EU har tillkommit kan man inte påstå att det har blivit mindre problem i Europa. Det låter ibland som om det är EU som har bidragit till freden, men det var ju faktiskt de gamla samarbetsavtalen som i mycket stor utsträckning bidrog till den. Sedan EU bildades för några år sedan har det i stort sett pågått krig i Europa, och det är den problematiken som vi ser i dag. Man kanske inte kan säga att det är EU:s fel, men det är inte EU som har varit lösningen på det hela.

Vad är det som man försöker att lösa krisen med? Jo, genom att man försöker att hitta personer som kan förhandla och som kan klara av att lösa de krig som vi har i dag. Då väljer man faktiskt personer från alliansfria länder. Både Carl Bildt och Ahtisaari kommer ju från de alliansfria länderna. Det är ett tydligt tecken på den roll som jag anser att Sverige skall och måste kunna spela i framtiden. Det är oerhört viktigt att man inte försätter sig i den situationen att man plötsligt är med i en militär allians som dessutom har kärnvapen till sitt förfogande, vilket man faktiskt har.

Det här är en debatt som är oerhört viktig att föra. Det är också viktigt att partierna är tydliga, och Miljöpartiet är tydligt i den här frågan. Vi vill inte att Sverige skall glida med i en försvarsallians, som det på sikt kan bli fråga om. Då mister vi vår förmåga att vara både alliansfria och kunna bidra till det som jag tror att världen behöver och som är viktigt att vi utvecklar, nämligen ett krishanteringssystem som inte bygger på att man tar till militära medel utan på att man i god tid går in med god kunskap om hur man hanterar kriser.

Jag tror att det är angeläget att alla världens länder satsar lika mycket pengar på krishanterings- och krislösningskunskap som man i dag satsar på militär upprustning. Om man gjorde det tror jag att man skulle komma mycket, mycket långt med freden. Men tyvärr finns det ett alltför stort intresse av att hela tiden ta till militära medel.

Vi som har arbetat med barn vet ju att även små barn har väldigt lätt för att ta till aggression och slå varandra i stället för att tala med varandra. Det krävs en god kunskap och en god pedagogik hos dem som arbetar med barn för att lära barn att lösa kriser utan att ge sig på och slå varandra. Det är egentligen precis samma kunskap som vi måste bygga upp i världen, mellan maktavare och mellan länder, för att klara kriser. Jag tror att det vore svårt att få en lika stor mätta för krishanteringskunskap som den man kan skapa för militära attiraljer och visa upp i världen. Men det skulle vara ytterst angeläget, för jag tror att det är den enda vägen till att få fred i världen.

Anf. 58 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Fru talman! Marianne Samuelsson lägger ord i min mun som jag aldrig har sagt. Jag har aldrig tyckt att en utträdesparagraf skulle vara en katastrof. Tvärtom sade jag från talarstolen att jag har förståelse för att Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill ha en sådan paragraf, eftersom ni är så angelägna om att lämna EU och det gemensamma arbetet. Det handlade mer om att jag var förvånad över att Centerpartiet hade samma uppfattning.

Sedan var det en väldigt märklig parallell som Marianne Samuelsson drog, om jag uppfattade henne rätt – jag kanske kan få det bekräftat – att vi inte har krävt att de baltiska länderna skulle ha en utträdesparagraf. Hur kan man jämföra Sovjetunionen och dess expansion, där man med våld införlivade baltiska och andra östeuropeiska länder, med EU som är en demokratiskt uppbyggd union där medlemsländerna frivilligt, och i vårt land i folkomröstning, har sagt att vi vill vara med? Jag förstår inte hur man kan dra den parallellen. Jo, på ett sätt kanske, för det visar att Miljöpartiet inte riktigt har tagit till sig vad EU är för typ av arbete, nämligen att det är demokratiska stater som frivilligt har sagt ja eller nej till medlemskap. Att då dra parallellen med de baltiska staternas införlivande i Sovjetunionen är ju horribelt.

Jag återkommer till min andra fråga senare.

Anf. 59 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag har inte jämfört systemen Sovjetunionen och den europeiska unionen. Jag talade om vikten av att det, när länder vill lämna, finns en utträdesparagraf i alla demokratiska system. Det trodde jag var grundbulten i en demokrati.

Det är förvånande att Karl-Göran Biörsmark anser att det skall finnas utträdesparagraf för icke demokratiska organisationer men inte för de demokratiska organisationerna. Det är väl lika angeläget att ett land som vill lämna en demokratisk organisation har den möjligheten. Det är ju en självklarhet att man har regler för hur man blir medlemmar men naturligtvis också för hur man lämnar, om man skulle vilja göra det. Vi och många andra partier inom Europeiska unionen anser att det är angeläget att det finns en utträdesparagraf och ett regelsystem för detta.

Detta trodde jag att Folkpartiet skulle vara med och driva och inte bara säga: Vi har förståelse för att Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill detta eftersom ni vill lämna unionen. Borde det inte vara lika angeläget för ett liberalt parti att tycka att en grundläggande demokratisk process måste kunna finnas, oavsett vad man tycker om organisationen?

Anf. 60 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Fru talman! Naturligtvis, och det var därför som jag sade att det inte är någon katastrof med en utträdesparagraf. Jag har aldrig använt ordet och det är inte mitt resonemang. Vad jag opponerade mig emot var att Marianne Samuelsson sade att hon aldrig hörde Folkpartiet på torgen kräva en utträdesparagraf för de baltiska staterna. Men hela det arbete som pågick med opinionsbildning gick ju ut på att försöka att få de baltiska staterna befriade från Sovjetunionen.

Vårt medlemskap i Europeiska unionen är ju demokratiskt uppbyggt. Länderna har frivilligt gått in. Det är inget tvång i detta, utan det är ett frivilligt åtagande vi gör. Det är klart att om vi här i Sverige kommer fram till att vi vill gå ur, kommer vi också att kunna göra det. Om Miljöpartiet och Vänsterpartiet vinner större opinion i landet, vilket Gud förbjude, och det så småningom på något sätt blir ohållbart, är det klart att Sverige kan fatta ett beslut om att gå ur. Jag tycker inte att detta är det viktiga att driva i reservationer och annat.

Jag tror inte för egen del, om jag får göra en liten prognos, att när vi om fem år går till val igen att vare sig Vänsterpartiet eller Miljöpartiet kommer att stå på barriaderna och säga: Ut ur EU! Jag tror att även Miljöpartiet och Vänsterpartiet då också har insett fördelarna med att vara med.

Anf. 61 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag tror att Karl-Göran Biörsmark missuppfattade mig lite när det gäller de baltiska länderna. Jag sade faktiskt att jag förutsatte att Folkpartiet tyckte att det var viktigt att de baltiska länderna kunde lämna Sovjetunionen och att det var en självklarhet att det också gick att göra det, alltså att det fanns ett regelsystem för detta.

Sedan tror jag att om det inte finns ett regelsystem för vad som skall gälla kanske det blir den här förhandlingen om ifall vi har några vita oxar, något guld osv. att skicka ned för att komma loss. Det finns inget som säger hur det skall gå till.

Med utvecklingen mot ett gemensamt försvar och en gemensam ekonomisk politik, som de flesta europeiska länder vill ha, blir det betydligt svårare att lämna unionen om det inte finns ett tydligt regelsystem, därför att man är så involverad i såväl försvar och gemensam utrikes- och säkerhetspolitik som gemensam ekonomisk politik.

Det är viktigt att man är medveten om att ju tätare unionen blir i sitt samarbete och ju mer av statssystem det blir, desto svårare blir det att ha en ickeutträdesparagraf, ett ickeregelsystem, för länder som vill lämna.

Sedan nämnde inte Karl-Göran Biörsmark någonting om det här med miljöaspekterna och frågorna om konsumenternas roll kontra regelsystemen. I går när vi diskuterade WTO uppfattade jag att Folkpartiet tyckte att det var angeläget att det fanns miljöklausuler, alltså regler för miljön. Nu ställer man sig bakom Marit Paulsens uppgivna inställning att vi

naturligtvis inte kan ha något annat än frihandel, och då kan vi inte ha ett regelsystem som innebär att vi hindrar varor från att komma hit. Alltså får vi inte längre ha vare sig hälsoskäl eller miljöskäl för att förhindra detta.

Anf. 62 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Jag tycker liksom K-G Biörsmark att Marianne Samuelsson visar att Miljöpartiet fullständigt saknar en värdemässig kompass. Att bara komma på tanken att jämställa de baltiska ländernas kamp för att träda ur Sovjetunionen med resonemang om en utträdesparagraf i EU är fullständigt häpnadsväckande.

Med det resonemanget menar hon tydligen att det är likvärdigt om det handlar om en demokrati eller en diktatur. Hon visar att hon inte förstår skillnaden mellan ockupation och frivillig integration. Hon pratar om att det hade behövts ett regelsystem för de baltiska staternas utträde ur Sovjetunionen. Och det tror hon att en diktatur som Sovjet hade respekterat!

Hon ser inte den skillnaden att när de baltiska staterna ville lämna Sovjetunionen handlade det om kallt stål. Det var vad de hade att möta. Om ett land skulle vilja lämna EU handlar det om att man på ett demokratiskt sätt bara hanterar ett utträde. Jag tycker att Marianne Samuelsson skall testa det resonemanget på de politiker som slogs för sina länders frihet från diktaturen i Sovjetunionen och se vilka reaktioner hon möter.

Marianne Samuelsson sade också att Maastrichtfördraget inte fanns vid folkomröstningen. Det är direkt felaktigt. Hon talar om att EU förändrar sig, och visst är det så. Men underkänner då Marianne Samuelsson hela det demokratiska svenska systemet för att stifta lag och sluta fördrag – alltså Sveriges riksdag med allmänna val vart fjärde år?

Hon säger att EU är en militärallians med kärnvapen. Det är fel i varje del. Det är inte en militärallians och man har inte kärnvapen. Där emot talar Miljöpartiet om EU:s militarisering trots att det inte handlar om andra saker än det som FN har haft möjlighet att ge sanktion för hela tiden. När får vi höra Miljöpartiet tala med skräck om FN:s militarisering? Det handlar om att säkra fred och stabilitet, att hindra folkmord och att hindra etnisk rensning. Det handlar inte om att ta inrikespolitiska poäng på andra människors bekostnad. Ta ansvar, Samuelsson och Miljöpartiet!

Anf. 63 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! Både Samuelsson och Miljöpartiet tar ansvar. Vi tar ansvar för *vår* politik. Det är väldigt stor skillnad mellan den politiken och den moderata politiken, som är för en helt annan grundsyn när det bl.a. gäller solidaritet. Jag förstår att Sten Tolgfors får problem med vår politik, för den går stick i stäv med den moderata. Den moderata vill på ett helt annat sätt värna de redan starka grupperna i samhället och strunta i de svaga. Det har vi sett otaliga exempel på i den moderata politiken.

Det som däremot förvånar mig något är den antidemokratiska delen i Sten Tolgfors argumentation. Att EU i dag anses vara en demokrati i den bemärkelsen att det är demokratiska länder som får ingå skulle vara en garanti för att man inte behöver ha något som helst regelsystem för hur länder skall kunna lämna denna union i framtiden. Det är väldigt underligt, måste jag säga. Oavsett hur man ser på det forna Sovjetunionen och

på icke demokratiska länder osv. måste man väl ändå tycka att det är viktigt att demokratiska länder också har regelsystem så att det blir en fungerande demokrati?

Det är det som vi i Miljöpartiet tycker att det är viktigt att EU har. Därför tycker vi att det är viktigt att det bör finnas en paragraf som reglerar ett eventuellt utträde ur unionen. Särskilt viktigt blir det med tanke på den uppbyggnad vi kan se och det håll som kommissionen och många politiska företrädare faktiskt drar åt. Jag tror att också Sten Tolgfors och moderaterna är ivriga påhejare av att det skall vara mer av EU-makt och mindre av decentralisering och möjligheter att besluta i Sveriges riksdag.

Anf. 64 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Det handlar inte om huruvida jag har problem med Miljöpartiets politik eller inte. Det handlar om att de människor som nu bor i Kosovo t.ex. får problem med Miljöpartiets politik om den genomförs. Den står för isolationism och *inte* solidaritet. Det handlar om att hålla sig på sin kant och säga nej till varje realistisk insats för att skapa fred och stabilitet i Europa.

Sedan säger Marianne Samuelsson att jag för antidemokratiska resonemang. Jag kan se skillnad, Marianne Samuelsson, på diktaturer som Sovjetunionen och demokratier som EU och EU:s medlemsstater. Du kan det inte, och det visade du i ditt inledningsanförande.

Så konkretisera nu för oss, Marianne Samuelsson! Vad skall Europa göra? Ni kritiserar det som sker för att stoppa etniska rensningar och folkmord i Kosovo. Ni har inget alternativ. Hela Europa pratar om hur man skall stärka förmågan att förebygga kriser och konflikter och hur man skall kunna agera för att stoppa dem om de ändå bryter ut. Ni försöker ta inrikespolitiska poäng, och ni vill fälla en regering för att den vill ge EU förmågan att stoppa folkmord och etnisk rensning. Mer naket kan inte ett parti stå än efter ditt inledningsanförande.

Konkretisera nu för oss! Ni är emot den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Hur skall Europa agera i stället? Ni är emot Petersbergsuppgifterna och krishanteringen. Vem skall ta hand om kriserna i Europa om inte EU? Ni är emot att EU skall kunna utföra uppdrag, t.ex. givna av FN, för att stoppa folkmord och etnisk rensning. Vem skall utföra dem då?

Svara också på den här frågan: Ni hävdar att det är en militarisering av EU att man skall kunna hålla på med fredsskapande uppdrag. Varför har ni inte ropat och skriat om FN:s militarisering? Man har kunnat göra det här i decennier. Orsaken är att er politik inte går ihop. Nu står du där naken, Marianne Samuelsson. Ge Europa svar om fredsarbetet!

Anf. 65 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! Det där var ju ändå en lång drapa som jag inte ens tycker att Sten Tolgfors har belägg för. Jag förstår inte var han över huvud taget har kunnat se att vi är emot Petersbergsuppgifterna. Vi har inte röstat emot att Sverige skall delta i de aktioner där vi har varit med och där FN har varit uppdragsgivare. Vi har varit aktiva för att Sverige skall vara med när FN har gått in och velat att Sverige skall delta.

Så det där var ju lögn. Det var bara ett löjligt påhopp från Sten Tolgfors. Det tycker jag faktiskt att du får ta tillbaka – likväl som du bör ta

tillbaka det där med isolationismen. Vad är det för skitsnack? Det är ju faktiskt så att Miljöpartiet är ett parti som jobbar för global solidaritet, för att vi skall ha en internationell global solidaritet där vi arbetar tillsammans med andra länder.

Det innebär inte att vi tycker att vi skall ge upp all vår självständighet, all vår möjlighet att besluta över våra egna angelägenheter. Vi skall delta i det som vi tycker att vi kan och vill delta i utifrån vår ideologi och våra förutsättningar.

Jag vet inte vari freden består i Kosovo i dag. Jag tror inte att människor som bor där tycker att det är särskilt mycket fred i dag. Jag vet inte om jag tycker att det sätt som man har försökt att lösa det på – genom att gå in och bomba ett land sönder och samman samtidigt som Milošević fördriver ett folk därifrån – är lösningen. Lösningen hade varit att sätta sig vid förhandlingsbordet och driva fram en förhandling. Då hade man ställt sig på folkets sida och gjort något. Nu tycker jag att det är en katastrof som vi ser framför våra ögon, och lösningen har vi faktiskt inte sett med den moderata politikens modell för detta.

Anf. 66 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! I förra veckan diskuterade vi säkerhetspolitik här i kammaren. Det handlade till mycket stor del om konflikthantering, krishantering, konfliktförebyggande och fredsfrämjande i Europa, alltså de s.k. Petersbergsuppgifterna. Vi anser att vi skall delta fullt ut i allt det här arbetet, som vi har gjort bl.a. i Bosnien och som vi kommer att göra i Kosovo. Det är precis som vi har gjort förut. Det är ingenting nytt.

Vi tycker att det är viktigt att EU stärker sin förmåga när det gäller just de uppgifter som jag nämnde. Vi kan väl inte förlita oss på USA hela tiden? Skall det vara USA och Nato som skall åstadkomma sådana saker?

Det som jag sade var att detta är förenligt med vår alliansfrihet. Vi har aldrig sagt någonting annat. Jag vet inte vad Marianne Samuelsson har fått det ifrån. Vi skall behålla alliansfriheten.

Marianne Samuelsson resonerade lite grann utifrån en utopi som inte existerar just i dag, men vi kan allihop arbeta tillsammans för att åstadkomma detta. Och det tror jag att vi är helt överens om. Men nu har vi den situation som vi har. Och Miljöpartiet kritiserar på något sätt alla sorters samarbete utom möjligen samarbete i FN. Då undrar jag: Hur vill ni att vi skall klara de situationer som vi har i dag, när det ser ut som det gör nere på Balkan? Vi måste kunna hantera det på något sätt. Jag är den första att beklaga att EU och Europa inte kan klara av att lösa sina konflikter själva. Jag tycker att vi borde vara bättre. Det är generande att vi inte kan klara av det. Men ni kritiserar USA, ni kritiserar Nato, och ni kritiserar EU:s samarbete. Och jag undrar också: Vad är det ni vill egentligen?

Anf. 67 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! När det gäller Centerpartiet tyckte jag att Marianne Andersson i sitt inlägg inte längre talade om vikten av att Sverige skulle vara alliansfritt utan snarare pläderade för att Sverige skulle gå med i den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, GUSP, med möjligheter att också använda sig av militära resurser. Jag uppfattar att det i så fall är en ganska kraftig förflyttning från Centerpartiets tidigare ställningstagande i

dessa frågor. Det var det som jag tyckte var lite underligt. Men Centern är ju i dag känt för att ha lika många uppfattningar i detta sammanhang som det finns frågor, så det kanske stämmer överens med detta.

Sedan säger Marianne Andersson att vi inte kan vara beroende av Nato och USA. Men i alliansfriheten ligger väl att vi inte skall vara beroende av något militärt block utan att vi skall stå för vår politik? Och då är vi inte heller villiga att gå med i något militärt block. Det trodde jag var alliansfrihet. Men uppenbarligen tror Marianne Andersson att man både kan vara alliansfri och vara med i ett militärt block. För mig är det minst sagt förvånande.

Anf. 68 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Det är ganska uppseendeväckande kommentarer som jag får från Marianne Samuelsson. Jag har aldrig sagt att vi skall vara med i något militärt block. Men vi ser hur det ser ut i Europa i dag. Nu är det faktiskt Nato som agerar. Vi i Sverige är naturligtvis inte beroende av det, och vår alliansfrihet består. Men Europa är beroende, och det är det som det handlar om. Vi har sagt att vi skall behålla vår alliansfrihet och att vi inte skall gå med i Nato. Det är ju helt klart att det är på det sättet. Men i Europa har man inte förmågan att lösa interna konflikter, och det är mycket allvarligt som jag ser det.

Fortfarande har Marianne Samuelsson över huvud taget inte svarat på frågan hur vi skall lösa sådana konflikter som vi i dag har på Balkan. Hur vill ni att sådana frågor skall lösas?

Jag hörde att Marianne Samuelsson sade att man skulle sätta sig ned och förhandla. Men det var ju precis det som man gjorde mycket länge för att klara denna situation, men det ledde inte fram till något resultat. Det är ju det som är det tragiska. Nu försöker man att förhandla igen, och vi hoppas verkligen att det blir ett resultat så fort som möjligt. Men situationen är ju katastrofal. Det är vi helt överens om. Men hur vill ni att vi skall lösa konflikter när förhandlingar inte lyckas?

Anf. 69 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag talade tidigare om att jag tycker att man skall ägna mycket mer energi och tid åt konfliktförebyggande arbete. Därför bör FN:s regelsystem till viss del förändras, så att man faktiskt i ett betydligt tidigare skede kan gå in och jobba konfliktförebyggande. Jag tror att det inom FN-systemet finns oerhört mycket som vi kan göra om vi vill förändra så att det kan bli ett bättre och kraftfullare agerande när det gäller konfliktlösningar som behövs.

Visst är samarbete okej, men överstatligheten, dvs. att försvarspolitiken blir en överstatlig fråga, är något helt annat. När Marianne Andersson säger att vi i dag är beroende av Nato så är det ju inte vi som har valt Nato, utan det är faktiskt de EU-länder som i dag är medlemmar i Nato som har valt att vara med i Nato. Sverige är inte medlem i Nato. Vad Marianne Andersson förespråkar är ju att Europeiska unionen skall bilda en egen organisation för detta och därmed militarisera EU. Då blir det automatiskt så att Sverige som medlem i EU också ingår i denna militära organisation och i det militära samarbetet, därför att när detta sker inom EU:s ram så är vi automatiskt med. Då kan vi inte stå utanför. Men utanför Nato kan vi stå, och jag tycker att vi skall jobba för att vi skall göra

det även i fortsättningen. Samtidigt tycker jag att vi skall jobba för att EU inte blir en militär samarbetsorganisation, så att vi som nu har möjligheter att vara alliansfria och stå utanför.

Anf. 70 SÖREN LEKBERG (s):

Fru talman! Det märks att den här debatten förs i skuggan av den partiledardebatt som fördes under förmiddagen. Åtskilliga av de argument som vi då hörde har nu upprepats.

Denna debatt skall ju handla om utrikesutskottets betänkande om regeringens skrivelse om verksamheten i Europeiska unionen under 1998.

Som bekant har det hänt osedvanligt mycket inom Europeiska unionen under föregående år, och framför allt har det hänt väldigt mycket sedan årsskiftet. Låt mig peka på några frågor.

EMU i sitt tredje steg genomfördes vid årsskiftet. Elva länder deltar nu i det gemensamma valutasamarbetet. Sverige har som alla känner till valt att i detta skede stå utanför valutaunionen. Men det framgår också av utskottets betänkande att utskottet anser att det är viktigt att EMU blir en framgång. Det är viktigt för de länder som deltar, och det är viktigt för hela Europa.

Agenda 2000-förhandlingarna har genomförts. De kunde slutföras i början av året. Amsterdamfördraget trädde i kraft den 1 maj i år och ger unionen nya möjligheter. Kommissionen har tvingats avgå, och vi skall ha ett Europaparlamentsval den 13 juni. Kosovokrisen som utvecklades under förra året har tyvärr lett fram till en tragedi.

Inte minst med tanke på händelserna på Balkan är det också naturligt att utrikesutskottet i betänkandet så starkt understryker att EU:s främsta uppgift är att trygga freden, friheten, demokratin och välfärden i hela Europa. För att komma dit krävs det såväl en fördjupning som en utvidgning av unionen. Under hela förra året har vi i Sverige från regeringens sida och från riksdagens sida arbetat för att de länder som ansökt om medlemskap skall kunna komma närmare detta mål. Det är faktiskt ett viktigt steg mot en alleuropeisk freds- och säkerhetsordning. Jag vill betona det.

Jag kommer ihåg hur det var när jag själv blev politiskt engagerad på 60-talet. Då såg Europa helt annorlunda ut. Vi hade järnridån och vi hade en stor del av Europa levande i ofrihet och utan demokrati. I södra Europa satt diktaturer vid makten. Det var bara några få länder i Västeuropa som var genuint demokratiska.

När militärdiktaturerna föll i Spanien, Portugal och Grekland under första hälften av 70-talet förändrades plötsligt Västeuropa. Dåtidens statsmän med Willy Brandt i spetsen insåg det viktiga då och arbetade intensivt för att se till att Spanien, Portugal och Grekland kom med i dåvarande Europeiska gemenskapen för att man på det sättet en gång för alla skulle väva in dem i ett demokratiskt mönster och se till att de blev "vaccinerade" mot en återgång till diktatur. Det var ett viktigt fredsprojekt, ett demokratiprojekt, att då utvidga den europeiska gemenskapen.

På samma sätt är det nu när vi skall se till att länderna i Öst- och Centraleuropa kan komma med i detta demokratiska projekt. Som kandidatland måste man nämligen underordna sig regelverket. Man måste se till att man löser tvister på ett fredligt och demokratiskt sätt, att man utveck-

lar det civila samhället, att man blir en genuin rättsstat och att man fördjupar och befäster demokratin.

Därför var det ganska intressant, och även märkligt, att några av oss som i dag finns här i kammaren i början av veckan kunde delta på ett s.k. COSAC-möte i Berlin där vi tillsammans med EU-nämndens motsvarigheter i de andra medlemsländerna kunde diskutera gemensamma frågor inte bara mellan oss som tillhör unionen utan också tillsammans med de tio ansökarländerna. Vi kunde diskutera gemensamma frågor på lika villkor. Det är en bra form för att utveckla demokratin och föra medlemsstater och ansökarstater närmare varandra.

Amsterdamfördraget ger nu möjligheter att få till stånd ett mer effektivt och samordnat samarbete när det gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Det bör betonas att Sverige tillsammans med Finland drivit igenom att EU skall kunna agera genom humanitära räddningsinsatser och räddningsingripanden samt genom fredsfrämjande insatser där man också kan använda militära medel. Det handlar inte om att EU skall bygga upp egna militära styrkor. När militära insatser skall ske skall det ske på mandat från FN eller OSSE. Det är ett ovillkorligt krav.

Jag går vidare i betänkandet och vill då framhålla att sju utskott har yttrat sig över de motioner och den regeringsskrivelse som har avlämnats. Det har också EU-nämnden gjort. Vidare har utrikesutskottet följt vad fackutskotten tyckt här. Det innebär att det är ett väl underbyggt betänkande som riksdagen så småningom skall ta ställning till.

I betänkandet behandlas Sveriges ordförandeskap utförligt. Sverige blir ju ordförandeland våren 2001. Regeringen har presenterat sina prioriteringar inför ordförandeskapet. Det är välkända svenska profilfrågor. Det gäller då öppenheten och detta med en union som tar upp vardagsnära frågor och frågor som är angelägna för medborgarna – miljöfrågor, konsumentfrågor och jämställdhetsfrågor. Det handlar också om sysselsättningsfrågorna, utvidgningen och, framför allt, samarbetet mellan EU och omvärlden.

Det är alltså viktiga profilfrågor som också utskottet ställer sig bakom. Utskottet anser också att det finns former för ett nära samarbete mellan riksdagen och regeringen då det gäller att utveckla de här frågorna ju närmare ordförandeskapshalvåret vi kommer. Dessutom noteras att ordförandeskapet kommer att ställa stora krav på oss här i riksdagen. Det är något som man kanske ibland glömmer bort men som vi nog kommer att bli medvetna om ju närmare 2001 vi kommer.

Utskottet behandlar ingående skrivelsens karaktär och innehåll. Regeringens skrivelse är ju ett viktigt dokument för riksdagen och dess enskilda ledamöter och blir en återrapportering av hur samrådet har fungerat och av vad regeringen har sagt och gjort. Skrivelsen innehåller också väldigt många faktauppgifter. Den är en viktig uppslagsbok för den som närmare vill ta del av vad som händer i EU-samarbetet.

I det sammanhanget gör utskottet faktiskt också ett tillkännagivande med anledning av en motion från Miljöpartiet. Vi vill att man närmare redovisar de s.k. rättsöverträdelseärendena. Dessutom förutsätter utskottet att regeringen i kommande årsskrivelser närmare redovisar dels hur svenska företrädare i ministerrådet har röstat, dels vem som har representerat Sverige. Dessutom handlar det om att domar i EG-domstolen blir

bättre redovisade. Vi vill med andra ord se till att den här boken kan bli bättre och att den skall fylla sin funktion som ett kvitto på att samrådet har fungerat på ett tillfredsställande sätt mellan riksdagen och regeringen.

Det finns ett märkligt särskilt yttrande i betänkandet. Det kommer från moderaterna. Sten Tolgfors har här redan pratat om det. Det särskilda yttrandet är märkligt såtillvida att moderaterna anklagar regeringen för att inte ha något inflytande i EU-samarbetet. Man pekar på att det finns andra länder som är mera framgångsrika. Yttrandet är alltså märkligt genom att man säger detta, upprepar det och odlar en myt om det men samtidigt väljer att inte ta upp de frågor där Sverige har rönt stora framgångar.

Jag kan nämna Petersbergsuppgifterna som har kommit in i Amsterdamfördraget, sysselsättningskapitlet i Amsterdamfördraget, öppenheten, jämställdheten och principen om den hållbara utvecklingen som skall genomsyra EU:s alla politikområden som kommit in i detta fördrag – frågor som Sverige drev tillsammans med andra länder. Vi blev då hånade för detta av moderaterna men det har genomförts och är alltså stora svenska framgångar.

När det gäller Agenda 2000 kan vi, om vi så att säga lägger parti-böckerna åt sidan, utan tvekan konstatera att Agenda 2000-förhandlingen blev en framgång för Sverige. Det blev en begränsad utveckling av kostnaderna. Vi fick en särskild rabatt och vi fick möjligheter att få mera pengar för att bedriva en effektivare regionalpolitik.

Då kan man fråga sig: Varför gör moderaterna så här? Ja, man vill naturligtvis inte att Europeiska unionen skall ägna sig åt den typen av frågor som rör medborgarna. EU-samarbetet var bra då det bara gällde marknaden. Men det har blivit uppenbart, vilket underströks tidigare i dag av statsministern, att det politiska landskapet i dag ser annorlunda ut. Jag avser då de socialdemokratiska regeringarna. Socialdemokratiska partier påverkar ju väldigt många av medlemsstaternas regeringar.

Det leder till att EU faktiskt blivit en motkraft till marknaden. Moderaterna trodde i början att EU skulle vara en väg bort från den socialdemokratiska välfärdsmodellen. När man nu inser att så inte är fallet ägnar man sig åt att odla myter. Därför är det viktigt att understryka det som statsministern sade förut, att det är viktigt att man deltar i Europaparlamentsvalet och ser till att de goda förslagen också kan genomföras och få stöd av en majoritet i Europaparlamentet.

Slutligen, fru talman, kan jag konstatera att betänkandet innehåller många reservationer. Det kanske är en återspeglning av att det är val till Europaparlamentet. Många partier har känt ett behov av att markera sina ståndpunkter. Tittar man på reservationerna och utskottets text finner man att det i många fall bara är nyansskillnader det handlar om. Man har alltså haft ett behov av att ta fram egna reservationer som ett inslag i en pågående valrörelse. Vid sidan av det finns det naturligtvis rent partiskiljande frågor som man för fram. Men jag kan ändå konstatera att det faktiskt finns en stor enighet kring Europafrågorna. Det finns en bred samsyn. Det tror jag är bra för Sverige. Det gör att vi kan få ut mycket av samarbetet inom den europeiska unionen.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anf. 71 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Varför prioriterar inte regeringen eller socialdemokraterna i riksdagen utvidgning högst bland alla de uppgifter som måste lösas under det svenska ordförandeskapet? I stället sätter man upp jämställt med utvidgningen vardagsfrågor som jämställdhet och konsumentskydd, t.o.m. före utvidgningen. Det är alldeles säkert viktiga frågor, men de är ändå i en helt annan division än utvidgningen, som på många sätt styr Europas framtid.

Det är alldeles särskilt viktigt. Om man skall klara en utvidgning av EU till 2003 måste förhandlingarna verkligen komma i slutskedet under det svenska ordförandeskapet. Varför ser man inte skillnad? Varför sätter man utvidgning som fyra och jämställdhet och konsumentfrågor som nummer ett? Det är inte de största frågor Europa söker svar på.

Varför bryter socialdemokraterna löpande mot sysselsättningsrekommendationerna, som utfärdas i EU? Jag citerade tidigare ur rekommendationerna. Det talas om att vända på den långvariga tendensen till allt högre skattetryck och allt högre obligatoriska avgifter för arbete. Man skriver om en gradvis minskning av den totala skattebördan och särskilt på arbete och lönebikostnader. Men regeringen bryter mot det. Man talar vitt och brett om vikten av samordnade åtgärder, och sedan bryter man mot dem på hemmaplan t.o.m. där man själv har varit med om att fatta beslut.

Slutligen i den här omgången: Ser inte Sören Lekberg någon som helst risk att dessa vardagsfrågor som man vill lyfta upp på EU-nivå kommer i konflikt med subsidiaritetsprincipen? Om man säger att det är vardagsfrågor är det rimligen också frågor som skall hanteras så nära medborgarna som möjligt. Allt som är viktigt skall och bör inte lösas på EU-nivå. Mycket löses bäst på hemmaplan. Många saker löses bäst i kommunerna och ännu fler av människorna själva.

Anf. 72 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Fru talman! Jag vill börja med prioriteringarna inför ordförandeskapet. Det är alltid en liten spik som Sten Tolgfors hänger upp sin argumentering på.

Det är ingen inbördes rangordning som har gjorts. Regeringen har presenterat fem frågeområden som man anser vara viktiga utan att man för den skull gör en inbördes prioritering av dem. Man sätter upp öppenheten, effektivare union som en punkt, utvidgningen som en annan punkt. Man talar också om jämställdhet och vardagsnära frågor. Det handlar inte om att man skall gå in och detaljstyra i det, utan det handlar om de frågor där det är viktigt att vi tillsammans med andra länder kan bedriva en politik som folk anser vara väsentlig. Det är alltså att ta upp de frågor som rör de vanliga människorna. Det är alltså ingen inbördes prioriteringsordning. Det går inte att göra någon stor fråga av det, Sten Tolgfors.

När det gäller sysselsättningsfrågorna har Sverige tillsammans med andra länder lyckats få igenom ett sysselsättningskapitel i Amsterdamfördraget. Det är ett viktigt steg som tagits. Det ges rekommendationer. Men Sten Tolgfors, som borde känna till hur det fungerar inom den europeiska unionen, vet att när kommissionen lägger fram förslag är det ganska breda förslag där man ger en allmän rekommendation till länderna att följa detta. Det visar sig också att Sverige följer rekommendation-

erna. Man plockar de bitar som vi tycker är väsentliga. Vi kan också konstatera att sysselsättningen förbättras i Europa. Det skapas många jobb, men framför allt skapas de i vårt land.

Anf. 73 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Det är inte ord på Europeanivå utan handling på nationell nivå som Europa och Sverige behöver. Det blir närmast tragikomiskt när socialdemokraterna först under buller och bång skall driva fram ett sysselsättningskapitel, gemensamma rekommendationer för att lösa problemen, och sedan gör man som Sören Lekberg och talar om: Nej, det där är ett smörgåsbord där vi plockar vad vi vill. Vad är då poängen med rekommendationer? Vad är då poängen med samordningen i Europa när alla i alla fall gör det de själva vill?

Dessutom är det inte alls så som Sören Lekberg säger, att det här är ganska vida eller allmänna saker. Här talas i mycket konkreta ordalag om t.ex. löneskatterna. Här talas det i mycket konkreta ordalag om beskattningen av tjänster. Men socialdemokraterna gör på hemmaplan tvärtemot vad man är med och fattar beslut om i EU.

Sedan ytterligare: Regeringen saknar en strategi för att skilja på stort och smått. Det är därför man använder begreppet vardagsfrågor för att ändå hävda att man är relevant någonstans.

Man saknar uppfattning i den största frågan, EMU. Man har inte kunnat säga någonting om vad man tycker från regeringens sida. Processen är oklar framöver.

Man saknar uppfattning om hur beslutssystemen skall se ut, om veto-rätten skall vara kvar. Någonting som vi vet är en förutsättning för utvidgningen är att man tar restposterna från Amsterdamförhandlingarna och gör klart innan utvidgningen kan genomföras. Så länge Sverige saknar en rimlig position kommer man att vara en bromskloss för utvidgningen i praktiken.

Därför tycker jag att det är så viktigt att verkligen markera i vår reservation att det är utvidgningen som är den alldeles centrala uppgiften för EU framöver och därmed för Sverige att hantera och driva under ordförandeskapet. Jämställdhet och konsumentskydd må vara viktiga frågor, men utvidgningen är i en annan division. Jag hoppas att jag kan få Sören Lekbergs instämmande i att den centrala uppgiften för Sverige är att driva på för en utvidgning av EU, i första hand till våra grannländer och sedan vidare över till Öst- och Centraleuropa.

Anf. 74 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Fru talman! Jag nämnde att utvidgningen är ett prioriterat område. Jag uppehöll mig i mitt huvudanförande väldigt mycket vid den frågan. Det är ingen tvekan om att det är en prioriterad uppgift. När vi var i Berlin i början av veckan och talade om de institutionella reformerna framgick det ganska klart och tydligt att vår uppfattning delas av många medlemsstater. Vi är inte isolerade eller ensamma på något sätt, som Sten Tolgfors försöker påstå.

Vi vann en stor framgång i sysselsättningsfrågan. Väldigt mycket av den arbetsmarknadspolitik och sysselsättningspolitik som vi har fört i det här landet vill man ta över och rekommendera andra medlemsländer att föra. Sedan har moderaterna hittat några små bitar om differentierade

löneskatter osv. och tar upp dem och sätter ett förstoringsglas på dem och säger: Titta, här följer inte Sverige detta till punkt och pricka. Låt mig bara peka på att vi i vissa lägen följer sådana rekommendationer. Att vi inför ett återanställningsstöd är ett exempel, men vi plockar dem med förnuft. Vi tittar på dem som kan vara bra för vårt land. Det är också utan tvivel så att sysselsättningen i Sverige ökar. Det går bra för Sverige.

Vad slutligen gäller EMU-frågan tycker jag att Sten Tolgfors skall vara lite försiktig. Den frågan är ju inte aktuell inför parlamentsvalet. Den kommer upp så småningom, och vi skall då ha en bred diskussion om EMU-frågan, så att hela svenska folket hinner sätta sig in i den. Sten Tolgfors skulle vara lite försiktig. När hans parti var med om att leda landet var Sverige över huvud inte kvalificerat för att delta i EMU.

Anf. 75 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Fru talman! Sören Lekberg gjorde en mycket intressant historiebrevskrivning. Han gick tillbaka till den tid när han själv blev aktiv i politiken, på 60-talet, och talade sig varm för den fördjupning och förbättring av demokratin som ägde rum när Spanien, Portugal och Grekland så småningom kom in i arbetet, han gick in på Willy Brandts insatser osv.

Jag vill påminna Sören Lekberg om att socialdemokraterna på den tiden var EG-motståndare och inte ville gå in i gemenskapen. Detta har också dröjt sig kvar. Det har varit mycket av tveksamhet och tövande, och vi har med argument försökt släpa socialdemokraterna in i arbetet.

Nu är socialdemokraterna glädjande nog ordentligt med på vagnen, men en del av tveksamheterna lever ändå kvar. Vi har hört några komma fram här. Det som jag vill ta upp är prioriteringen mellan de olika områden som vi skall driva när vi nu kommer in i ett ordförandeskap.

Olika områden har nämnts här: öppenhet, vardagsfrågor, jämställdhet, sysselsättning och miljö, och så småningom kommer utvidgningen. Sören Lekberg säger att det inte är någon prioritering mellan dessa områden. Samtidigt säger Sören Lekberg att ni prioriterar utvidgningen. Jag tror att det är viktigt att man är väldigt tydlig på den här punkten och säger att utvidgningen är det prioriterade av dessa områden och nämner det först. Det är en pedagogisk finess i att göra detta. Då skulle man slippa den här diskussionen.

Likaväl som Sören Lekberg en gång i tiden välkomnade Spanien, Portugal och Grekland skall vi nu vara tydliga på den här punkten. Jag tror som sagt att socialdemokraterna har ett litet problem om de inte ändrar inställning och blir klarare på den här punkten.

Anf. 76 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Fru talman! När det gäller de prioriterade områdena är det ingen som har kritiserat de fem områden som regeringen tidigt presenterade. Däremot har vi fått en märklig diskussion om ordningen dem emellan. Som jag har sagt här flera gånger var de inte uppställda i någon sorts prioriteringsordning. Jag tycker att det här mer och mer börjar bli ett slags redaktionell diskussion, och jag tycker inte att det riktigt är värdigt den här kammaren.

Vi konstaterar att utvidgningen är en viktig och prioriterad fråga. Jag och andra som har företrätt socialdemokraterna här i kammaren har poängterat detta, och jag tycker inte att vi skall behöva orda så mycket mer

om det. Det är då risk för att vi totalt sett kan få en helt annan uppfattning om den här frågan.

K-G Biörsmark tog upp utvecklingen under 60-talet, då Sverige stod utanför det dåvarande EG. Man skall i det sammanhanget inte glömma bort att Sverige då tillhörde den stora demokratiska klubben Europarådet. Vi var med från början i integrationsarbetet. Vi var med i Efta.

Vi hade naturligtvis säkerhetspolitiska hänsyn att ta. Vi hade åtminstone att värna vårt grannland Finland. Sverige gick väldigt långt i förberedelserna. Vi som i samband med våra medlemskapsförhandlingar har studerat dessa frågor lite ingående kan konstatera att Sverige redan på 60-talet anpassade regeringsformen till ett eventuellt medlemskap i Europeiska gemenskapen men att det var det säkerhetspolitiska läget som var avgörande. Hade vi ensidigt följt Folkpartiets råd under det kalla kriget undrar jag vad som hade hänt med Finland.

Anf. 77 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Fru talman! Det är kanske bara en redaktionell diskussion som vi är inne i, säger Sören Lekberg. Att det kan tyckas så beror nog lite grann på att socialdemokraterna har varit lite otydliga i prioriteringsfrågan. Det var det som jag försökte lyfta fram. Det är inte riktigt klart utsagt, och Sören Lekberg har inte heller i dag skapat klarhet. Han använde två formuleringar: dels är det ingen prioritering bland de aktuella fem områdena, utan de är likvärdiga, dels prioriterar vi enligt Sören Lekberg utvidgningen. Det är detta som blir lite oklart. Utvidgningen kommer långt ned på listan.

Vi skulle från vår sida som en rubrik vilja se utvidgningen skriven i eldskrift. Det är inte bara en semantisk eller redaktionell fråga, utan det har en djupare dimension än så.

När det sedan gäller Sveriges och socialdemokraternas historiska agerande vill jag säga: Visst fanns vi med i Efta, och visst fanns det ett resonemang på det säkerhetspolitiska området, och visst hade vi en hel del bekymmer med det. Det har visat sig inte minst i dessa dagar när arkiv öppnas att Sveriges roll inte alltid har varit så heroisk. Vi har spelat under täcket på ett egentligen mycket osjyst sätt.

Jag tycker att det hade varit rakare och renare att agera som Folkpartiet hade önskat i den här frågan, inte bara när det gäller EG och EU-medlemskapet utan också när det gäller säkerhetspolitiken.

Anf. 78 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Fru talman! När man går tillbaka och läser vad som har hänt framför allt under det kalla kriget kan man väl konstatera att den säkerhetspolitik som Sverige valde och som fördes av en majoritet otivelaktigt var bra för Sverige och skapade en trygg situation i vår del av världen.

När det sedan gäller de prioriterade områdena inledde jag med utvidgningen. I det manifest som vårt parti lägger fram inför Europaparlamentsvalet är utvidgningen den viktiga frågan. Sedan har regeringen när den har presenterat de fem områdena inte gjort någon inbördes prioritering. Jag tycker inte att man skall misstolka avsikterna på det sätt som gjorts här, K-G Biörsmark. Jag tror att det är olyckligt. Vi kan konstatera att utvidgningen är den stora frågan. Den skall vi driva, och jag hoppas att vi kan göra det tillsammans.

Anf. 79 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Sören Lekberg säger att vi är överens om mycket och att det på grund av att det pågår en valrörelse skulle finnas ett behov av reservationer. Jag tycker att det är ett lite konstigt påstående. I så fall är det kanske ett behov från socialdemokraterna att inte gå med på vissa egentligen ganska enkla krav som vi har fört fram när det gäller t.ex. ordförandeskapet.

Det handlar också om samråd med riksdagen. Vi tycker att det inte är tillräckligt att få information, utan vi vill få en skrivelse till riksdagen, så att vi kan diskutera och reagera på ordförandeprogrammet.

Det är likadant med den folkliga förankringen av ordförandeskapet. Man bör stimulera organisationerna till europeiska kontakter och även använda de organisationer och folkrörelser som vi har som en kraft inför ordförandeskapet. Det borde vara ganska enkelt att skriva sådana saker i betänkandet.

Vi har också en reservation som handlar om närhetsprincipen. Vi vill ha en kompetenskatalog över vilka beslut som skall ligga var. Man skall helt enkelt systematiskt gå igenom de olika fördragen, så att vi kan se om de stämmer med närhetsprincipen. Då blir närhetsprincipen lite tydligare för människor och för alla som agerar inom EU-systemet liksom också på andra nivåer.

Vi säger också att det vore intressant att göra en uppföljning av medlemskapet och se hur det har påverkat oss här i Sverige. Hur ser det t.ex. ut för företagen? Har det blivit lättnader? Jag tror det. I så fall vore det bra att plocka fram det i stället för det som vi möter i medierna hela tiden, som bara är negativt. Det handlar om krångel, byråkrati, lite fusk, gurkor, äpplen och jordgubbar. Det är vad vi möter. Jag vill att vi i stället skall se positiva saker och få fram en folklig förankring. Men det vill inte ni. Det är synd.

Anf. 80 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Fru talman! Jag konstaterade bara att det nu, när vi har en valrörelse, är lockande att försöka hitta egna profilfrågor även i ett betänkande och göra en reservation av dem. Det handlar många gånger om nyansskillnader i texterna. Även om vi hade försökt gå er till mötes hade det nog blivit en reservation i alla fall.

Det är intressant att konstatera att det finns en bred enighet kring de frågor som Sverige skall föra fram under ordförandeskapet. Utskottsmajoriteten har konstaterat att det inte behövs någon särskild regeringsskrivelse med motionstid osv. Vi har goda möjligheter till samråd med regeringen. Vi kan påverka via fackutskotten och EU-nämndens arbete.

En utvärdering av vad medlemskapet innebär görs nästan stundligen. Det kanske inte är någon total utvärdering, för det tror jag är svårt. Det sker dock en utvärdering. Vi har ansett att det inte behöver tillsättas en särskild utredning om det nu.

Anf. 81 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Svenskarna är nog det folk som är mest negativt till EU. Vi har haft uppslitande stridigheter inför folkomröstningen. Därför är det viktigt att vi nu försöker arbeta för att få med folket och de organisationer som finns. Vi måste visa vad medlemskapet har inneburit för t.ex.

företagen, om det har blivit en minskad byråkrati och administration och blivit enklare för dem. Det vore viktigt att peka på.

Den folkliga förankringen är poängen i de tre reservationerna. De handlar om det som jag har talat om. Det är synd att vi inte kan jobba mer aktivt med det. Vi har över huvud taget varit kritiska till regeringens defensiva hållning inför ordförandeskapet. Sverige har ingen stark profilfråga. Jag tycker att utvidgningen skall vara en sådan, och jag instämmer i den debatt som har förts om den tidigare.

Finland har, mycket framgångsrikt, drivit den nordliga dimensionen och också lyckats. Det är en viktig fråga för oss uppe i Norden att driva. Ytterligare en fråga till Sören Lekberg är: Vad tänker Sverige göra för att stärka arbetet med den nordliga dimensionen? Det lär inte vara färdigt i och med Finlands ordförandeskap. Där kan vi fortsätta. Finns det några planer på det?

Anf. 82 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis viktigt att förklara för svenska folket vad vårt samarbete innebär och har lett fram till. Där finns inga åsiktskillnader. Låt mig ta ett par exempel. Den skrivelse som regeringen får lämna varje år är viktig. Den är ett dokument som redovisar svenska framgångar och framför allt fakta om hur unionsarbetet har förlöpt. Det är en skrivelse som inte bara skall behandlas här i riksdagen. Det är en offentlig handling, som var och en har tillgång till. Det är viktigt.

I samband med prioriteringarna inför ordförandeskapet betonas att regeringen kommer att inbjuda folkrörelser och organisationer av olika slag för att tillsammans med dem arbeta inför ordförandeskapsåret. Det är viktigt.

Som företrädare för de politiska partierna har vi själva också ett ansvar att föra en saklig och bra debatt om EU och ge upplysningar.

Anf. 83 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Med anledning av att utrikesutskottets betänkande 1988/99:UU10 *Verksamheten i Europeiska unionen under 1998* behandlas här i kammaren i dag vill jag ta tillfället i akt att begära ordet. För tids vinnande, inte minst min egen tids vinnande, skall jag försöka att begränsa mig. Sören Lekberg har på ett bra sätt föredragit majoritetens uppfattning. Birgitta Ahlqvist kommer senare att fylla på, tillsammans med Tommy Waidelich, om en del andra områden.

I betänkandet ligger en fråga som alltför lätt kan slinka förbi utan att över huvud taget bli uppmärksammas. Det tänker jag inte låta ske. Frågan är viktig, om än inte bland dem som brukar räknas till de tyngsta frågorna. För mig är det självklart att även i dag försöka fästa fleras uppmärksamhet på denna del av kulturtemat.

Utskottet har behandlat min motion 1998/99:U503 om konstnärlig utsmyckning av EU:s lokaler. Nu kanske ni undrar vad den motionen gör i det här betänkandet, i det här sammanhanget. Det är fler än ni som undrar, så även jag.

Utrikesutskottet är inte det utskott som skall besitta någon särskild sakkompetens på kulturområdet. Vi kan nu konstatera att motionen ändå är väl behandlad om än inte tillstyrkt. Möjligen synes den mig också ha behandlats på ett ur kulturperspektivet kunnigt och insiktsfullt sätt. Frå-

gan kvarstår dock varför kulturutskottet inte velat ta hand om motionen i dess helhet eller ens bemödat sig om att yttra sig över frågan. Bryr sig inte kulturutskottet? Har man inga ambitioner för kulturen i ett EU-perspektiv? Känner Inger Davidson, den nuvarande ordföranden i kulturutskottet och representanten från kd, inget ansvar?

Kommuner, landsting och statlig nivå har utökats med ytterligare en beslutsnivå, EU. Konsten har i dag ingen given plats i EU-debatten. Det finns helt visst punktinsatser. Vi vet alla att kulturhuvudstadsåret var förlagt till Stockholm förra året. Men det stannar vid det.

Dagens påtagliga brist på konstnärlig utsmyckning i EU:s lokaler är naturligtvis en spegel av EU:s verksamhet och själ. Det behövs en policy för konstnärlig utsmyckning, lik den vi har för våra offentliga lokaler nationellt. Detta är en fråga som jag har drivit som lokalpolitiker hemma i Värnamo under alla år. En av de sista frågor jag motionerade om till kommunfullmäktige gällde att slå vakt om det vi har uppnått på detta område. Det gäller också att utveckla och höja kompetensen när det gäller kultur, konstnärlig utsmyckning, arkitektur, design och formgivning. Detta är en fråga som har följt mig, och jag kommer inte att släppa taget om den i EU-sammanhang.

Ryggraden i kulturlivet brukar definieras som äldre kvinnor. Men ryggraden är också kulturarbetarna. För att garantera kulturarbetarnas existens och arbetsmöjligheter har samhället byggt upp ett system av ersättningar och stöd. Trots det lever kulturarbetarna under knappa ekonomiska villkor. Det är också något man bör beakta i sammanhanget.

Det är viktigt att även fortsättningsvis hävda allas tillgång till god konst i offentliga miljöer och att konst får vara en del av den vardagliga arbetsmiljön. Konsten får inte göra halt vid EU:s dörr, Inger Davidson.

Vi kan vara stolta när vi guidar grupper i Riksdagshuset och kan visa vilken konstnärlig utsmyckning som finns. Det är en spegel av hur det svenska parlamentet värderar kulturen. På samma sätt bör vi kunna göra i Europaparlamentet och övriga institutioners korridorer. Det är viktigt att vi i fortsättningen hävdar de värden vi har byggt upp nationellt också i ett EU-perspektiv.

Regeringen tog ett stort grepp under den förra mandatperioden, när man utformade ett helt nytt program för konst, design, formgivning och arkitektur. Vi har börjat att implementera det goda och gedigna arbete som gjordes. Därför är det trist att det inte finns en högre ambition här i riksdagen hos det utskott som har frågan om hand att förvalta de tankarna i ett vidare perspektiv.

När det gäller konstnärlig utsmyckning av statliga miljöer har Sverige genom åren förvärvat många och goda erfarenheter. Den myndighet som är verksam inom området, Statens konstråd, har personal, kunskap och kompetens för ändamålet. Jag menar att det vore en fördel om denna för Sverige speciella kompetens och erfarenhet även kunde komma till nytta inom EU:s institutioner.

Sverige har kunnat bistå medlemskretsen med särskilda erfarenheter inom andra samhällsområden, t.ex. vad gäller öppenhet i offentlig förvaltning och arbete med att främja sysselsättningen och öka jämställdheten mellan män och kvinnor.

Detta är också ett område där Sverige har en speciell kompetens som vi har förvärvat genom åren. Vi har någonting att dela med oss av när det

gäller de offentliga miljöerna och vad det betyder för de människor som arbetar där, men också naturligtvis för dem som besöker dem. Dessa lokaler är ett skyltfönster för våra övriga ambitioner. Det här är en kompetens som skulle kunna utnyttjas och som vi skulle kunna erbjuda andra.

Jag tycker att den modell som utvecklats i Sverige för ändamålet är väl prövad och skulle kunna tillvaratas med ett bredare stöd från den här kammaren.

Jag anser att ett utbyte mellan medlemsländerna på bildkonstens område inom ramen för en utsmyckning av EU-institutionernas lokaler skulle ge en uppfattning om den rikedom i konstnärlig produktion som finns i EU-länderna och den mångfald i uttryck som existerar bland konstnärerna i medlemsländerna. De många besökarna i unionens institutioner skulle därmed inte bara få ett intryck av EU:s ambitioner på området, utan de skulle också få en bild av de olika medlemsländernas traditioner och ambitioner på det här området. På samma sätt skulle vi inte bara visa hur vi ser på kulturen utan också på kulturarbetarnas värde för oss alla.

Jag skall stanna här och bara än en gång säga att jag naturligtvis inte kommer att släppa den här frågan. Jag hoppas att det i fortsättningen kommer att finnas ett större intresse från kulturutskottets sida. Det krävs att det utskott som har en särskild kompetens och ett särskilt ansvar för frågorna också tycker att det är en så viktig fråga att man åtminstone bemödar sig att yttra sig över den. Jag kommer igen.

Jag är mycket tacksam för att utrikesutskottet har tagit sig an frågan på detta seriösa sätt. Det bådar ändå gott att vi har fått kd:s representant i utrikesutskottet att också ställa sig bakom detta. Vi kan kanske även övertala kulturutskottets ordförande så småningom.

Anf. 84 BIRGITTA AHLQVIST (s):

Fru talman! Mitt inlägg i debatten kommer att handla om EU och jämställdheten. Inledningsvis vill jag yrka bifall till utrikesutskottets förslag när det gäller motion 509 yrkande 2 och motion 506 yrkandena 8, 11 och 12 som handlar om jämställdhet och avslag på reservation 25.

Sveriges inträde i EU medförde en frisk fläkt av kvinnokraft. Till svensk kommissionär utsåg regeringen en kvinna. I ministerrådet representeras vi av lika många kvinnor som män. I den socialdemokratiska gruppen i Europaparlamentet har fyra av sju ledamöter varit kvinnor. På våra listor till Europavalet varvades kvinnor och män, liksom på den lista vi har i dag. Men för att få jämställdhet fordras inte enbart en rättvis representation utan också en politik som stöder och upprätthåller jämställdhet.

När vi gick in i EU var Sverige klassat av FN som ett mönsterland när det gäller jämställdhet. Sverige är världens mest jämställda land, skrev FN i en rapport. Den politik som vi fört i Sverige för att uppnå det här målet för vi socialdemokrater också i EU. För oss är jämställdheten en ledstjärna i det politiska arbetet.

Tyvärr är det inte så för alla partier. Vi fick nyss höra av Moderaternas representant att jämställdhet är en vardagsfråga som har mindre dimension än andra frågor. Man bör inte lägga ned lika mycket politiskt arbete på detta. Jag hoppas verkligen att de kvinnor som nu skall gå till val har lyssnat på detta. Att lägga rösten på Moderaterna innebär att man

lägger rösten på ett parti som anser att jämställdhetsfrågorna skall skötas vid köksbordet och inte politiskt.

I Europaparlamentet bildades 1984 utskottet för kvinnors rättigheter. Det är ett starkt utskott som är pådrivande när det gäller jämställdhetsfrågorna. I utskottet finns 40 ledamöter. Tyvärr är majoriteten kvinnor. Ett fåtal män finns med i utskottet.

Under den gångna mandatperioden är det Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Folkpartiet som har arbetat i utskottet med jämställdhetsfrågor. Övriga partier har inte funnits med. Därför förvånar det mig att Vänsterpartiet lägger fram en reservation som rör jämställdheten i EU. Vår syn på jämställdhetsfrågorna har varit samstämmigt i det här utskottet. Vi har samarbetet kring jämställdheten för att vara starkare och kunna driva den framåt i EU.

EU-kommissionen har också spelat en avgörande roll i arbetet för att främja jämställdheten i EU inte bara genom lagstiftning utan även genom handlingsprogram. EU:s fjärde jämställdhetsprogram omfattar perioden 1996–2000. I detta program anslås en optimistisk ton. Man förespråkar att jämställdhetsperspektivet skall genomsyra hela unionens och medlemsländernas program och åtgärder. Samverkan skall ske på alla nivåer, nationellt, regionalt och lokalt. Programmet är radikalt och har många likheter med den svenska regeringens jämställdhetspolitik.

Amsterdamfördraget, som också har varit uppe i debatten, och ett antal direktiv utgör de juridiska grunderna för EU-ländernas samarbete när det gäller att driva igenom och främja lika behandling av kvinnor och män. Tillsammans utgör detta ett regelverk som är bindande för medlemsstaterna.

I flera artiklar i det nya fördraget lyfts jämställdheten fram. I artikel 2 tas jämställdheten upp som en grundläggande princip. I artikel 3 står det skrivet att EU måste undanröja brister som rör jämställdheten. Artikel 13 tar upp diskrimineringsförbud, och artikel 137 behandlar jämställdheten på arbetsplatser. Till sist tar artikel 141 upp lika lön.

Det är en stor framgång att vi, vid förhandlingarna om Amsterdamfördraget, fått in en skrivning i artikel 141 som innebär att man skall ha lika lön för likvärdigt arbete. Det är alltså en förändring från Romfördraget som hade texten: Lika lön för lika arbete.

Vi har kämpat hårt från svensk sida för att EU skall ta ett tydligt ansvar för sysselsättningsfrågorna, och lyckats. Nu finns också ett särskilt sysselsättningskapitel med i grundlagen med ett antal målsättningar. Där vill jag framför allt nämna att det handlar om en mycket stor förbättring för de kvinnor som går arbetslösa. Grunden för jämställdhet och frihet är ju rätten till det egna arbetet och rätten till den egna lönen. Kvinnornas Europa är därför ett Europa i arbete. Kampen mot arbetslöshet är grundläggande. Lika lön för likvärdigt arbete är naturligtvis en annan viktig sten i byggandet av ett jämställt samhälle.

Sverige har gjort, och gör, ett mycket bra arbete och är starkt pådrivande när det gäller jämställdheten i unionen.

Anf. 85 WILLY SÖDERDAHL (v) replik:

Fru talman! När det gäller vad som sades här om Vänsterpartiet och jämställdhet är det precis tvärtom – Vänsterpartiet jobbar för jämställdhet.

Det gäller också vår reservation. I den står det att vi vill att EU:s beslutsorgan ger rekommendationer till medlemsländerna om alla kvinnors rätt till arbete samt verkar för en nedbrytning av arbetsmarknadens könsstruktur. Flertalet kvinnor är där hänvisade till arbeten inom den offentliga sektorn. Reservationen gäller snarast EMU och konvergenskraven, som vi menar går i rakt motsatt riktning.

Jag vill också hänvisa till det arbete som Marianne Eriksson, en av våra EU-parlamentariker, har lagt ned på att jobba med jämställdhet.

Anf. 86 BIRGITTA AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! Det som förvånade mig var inte Vänsterpartiets arbete med jämställdhetsfrågorna i Europaparlamentet. Det som förvånade mig var att Vänsterpartiet har en reservation i det här ämnet, eftersom vi arbetar tillsammans i det utskott som jobbar för jämställdhetsfrågor i Europaparlamentet och jag känner att vi är samstämmiga.

Anf. 87 TOMMY WAIDELICH (s):

Fru talman! Så här sent, efter närmare fem timmars EU-debatt, har det mesta redan sagts. Jag tänker därför koncentrera mig på några få punkter som bara har berörts i förbigående. Det gäller några av de synpunkter som Konstitutionsutskottet har lyft fram i det här sammanhanget.

Till att börja med anser konstitutionsutskottet att det är positivt att regeringen i den årliga skrivelsen om EU redovisar sitt agerande och sina ställningstaganden beträffande olika EU-frågor. Det bidrar till ökad öppenhet och insyn i regeringens arbete. Det underlättar också riksdagens granskning av regeringen.

Däremot har EU-skrivelsen – vilket också andra talare, inte minst Sören Lekberg, har lyft fram – ännu inte till fullo funnit sina former. Bl.a. skulle informationen om Sveriges ställningstagande i olika frågor kunna utvecklas så att vi tydligare ser hur regeringen har agerat i EU-sammanhang. Utrikesutskottet har också lyft fram detta i sitt betänkande, vilket jag tycker är bra.

När det gäller offentlighet och öppenhet i EU-institutionerna, alltså inte regeringens och riksdagens arbete, stöder KU regeringens agerande och välkomnar de framgångar på området som regeringen fick i samband med Amsterdamfördraget. Nu gäller det att följa upp de framgångarna, att följa upp det beslutet, så att vi får ett rejält innehåll i den rättsakt, den offentlighetsprincip, som EU-institutionerna nu skall få.

Riksdagen har en viktig roll i det arbetet, inte minst genom att ge sitt stöd åt regeringens arbete. Det är viktigt att kunna visa en enad front om vi skall nå fortsatta framgångar i samtal med övriga medlemsländer.

Till sist en kommentar om Europakonventionen och EU-fördragen. Just nu diskuterar medlemsländerna om det skall inrättas en EU-stadga om mänskliga rättigheter. I samband med den här skrivelsen, som vi diskuterar i dag, behandlas också en motion av kristdemokraterna som kräver att Europakonventionen införlivas i EU-fördragen.

Förslagen har ett vällovligt syfte, men vi bör tänka oss noga för. Det finns annars en risk för att vi får två domstolar, Europadomstolen, som verkar tillsammans med Europarådet, och EG-domstolen, som dömer i liknande fall. Vi riskerar att skapa ett onödigt dubbelkommando, en ökad

otydlighet och ett oklart rättsläge. Praxis i så centrala frågor som mänskliga rättigheter måste skapas av en enda domstol.

Fru talman! Jag yrkar härmed bifall till hemställan i utrikesutskottets betänkande.

Anf. 88 JAN ERIK ÅGREN (kd) replik:

Fru talman! Jag vill bara kort säga att vi tycker att det finns skäl för den reservation vi har skrivit. Läget som det är i dag är inte bra. Det behövs alltså göras någonting. Det är inte bara vi kristdemokrater som tycker det, utan det finns också andra som jobbar med de här frågorna som tycker det.

Vår förhoppning är att vi skall få en lösning som stöder det syfte som vi har haft med vår reservation.

Anf. 89 TOMMY WAIDELICH (s) replik:

Fru talman! Jag ifrågasätter inte kristdemokraternas syften. Det är vällovligt att vi också för EU-institutionerna skall kunna ha en stadga om mänskliga rättigheter, så att EU-parlamentet, EU-kommissionen och de andra institutionerna också skall omfattas av det.

Men i dag har ju alla medlemsländer skrivit på Europakonventionen och omfattas alltså av de mänskliga rättigheterna. Vad som återstår är alltså EU-institutionerna, när EU agerar i olika sammanhang. Jag skulle vilja vädja till kristdemokraterna att skynda lite långsamt. Om man rakt av införlivar konventionen i EU-fördragen kommer EG-domstolen att kopplas in. Och då kan vi få dels den Europadomstol vi har i dag, som avgör bl.a. Sveriges olika fall, eftersom vi har skrivit på Europakonventionen, dels EG-domstolen, eftersom EU-institutionerna är inblandade. Det kan innebära dubbla kommandon, otydlighet och ett oklart rättsläge. Skynda långsamt! Det är möjligt att det här går att lösa på ett praktiskt sätt. Men vi behöver inte ha så bråttom.

Anf. 90 WILLY SÖDERDAHL (v):

Fru talman! Mitt anförande gäller ett inlägg som kom från Folkpartiets K-G Biörsmark. Jag var inte tillräckligt snabb med att begära replik där. Om jag uppfattade honom rätt sade han att även Vänsterpartiet har krävt en ny folkomröstning om medlemskapet. Då vill jag göra ett tillrättläggande. Det gäller Miljöpartiets reservation, inte Vänsterpartiets.

Vänsterpartiet har en reservation om att det skall ske en folkomröstning vid genomgripande förändringar av fördraget. Det och utträdesparagrafen ser vi som viktiga demokratifrågor. Bara möjligheten till en folkomröstning vid förändringar, liksom att det finns en utträdesparagraf, sätter en välbehövlig press på våra beslutsfattare.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

8 § Tullagens överklaganderegler, m.m.

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1998/99:SkU19
Tullagens överklaganderegler, m.m. (prop. 1998/99:79)

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

*Ändrade regler med
anledning av taxfree-
handelns upphörande*

9 § Ändrade regler med anledning av taxfreehandelns upphörande

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1998/99:SkU21
Ändrade regler med anledning av taxfreehandelns upphörande (prop.
1998/99:86)

Anf. 91 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Debatten om taxfreeförsäljningens vara eller icke vara är över. Eller är den inte det?

Enligt uppgifter kommer Frankrike att ta upp taxfree på EU-toppmötet i Köln i slutet av denna vecka. Den svenska regeringens inställning är, vad jag erfar, att Sverige inte kommer att lägga sitt veto om alla andra länder vill ha en förlängning. Med andra ord krävs det en enhällighet om det skall kunna bli en förlängning. Här i kammaren för vi debatten som om frågan var avgjord. Den handlar om konsekvenserna av att taxfreeförsäljningen upphör inom EU.

Att taxfreeförsäljningen skulle upphöra har varit känt sedan 1991, dvs. i åtta år. Det innebär att vi i Sverige redan vid inträdet i EU visste detta.

Fru talman! Taxfreepåsen är ett trevligt inslag i resandet, enligt statsministerns uttalande tidigare i år. Statsministern ansåg att Sverige, om förslaget om en förlängning av taxfreehandeln skulle komma upp i EU, skulle stödja det. Att finansministern vid denna tidpunkt, Erik Åsbrink, var av en annan uppfattning är i och för sig intressant. Men att olika uppfattningar finns inom regeringen är inget ovanligt, och det är inte det som jag är ute efter när jag nämner det uttalande som statsministern gjorde om att taxfreepåsen är ett trevligt inslag i resandet. Jag är ute efter någonting helt annat.

Låt oss stanna upp och tänka efter ett slag! Vad är det statsministern egentligen menar med sitt uttalande som vid en första ytlig anblick kan verka mycket sympatiskt? Vad menar statsministern med "ett trevligt inslag"? Han kan egentligen bara mena en sak, nämligen att man kan köpa alkohol billigare på resor utomlands än i Sverige. Det måste vara det trevliga inslaget. Varför skulle detta trevliga bara vara förunnat dem som reser utomlands? Varför kan det inte få vara ett lika trevligt inslag när vi handlar vår mat för veckan i vår livsmedelsbutik? Varför skall Systembolaget ha monopol? Varför har vi så höga punktskatter i Sverige? Varför har inte den socialdemokratiska regeringen tagit konsekvenserna av statsministerns uttalande? Varför kan inte påsen vara ett

trevligt inslag förunnat alla, så att man med eget ansvar kan få göra dessa inköp hemmavid till rimliga priser?

Debatten i dag handlar om ett stort antal regel- och lagändringar med anledning av att taxfreeförsäljningen upphör inom EU. Som jag tidigare har sagt har det varit känt i många år att taxfreeförsäljningen skulle upphöra. Vi tycker att regeringen borde ha använt den här tiden till att på ett genomtänkt sätt arbeta fram ett förslag som kännetecknas av enkelhet och rätlinjighet samt att man borde vara förberedd på att göra eftersträvsvärda förändringar. Jag kan ta upp några exempel på sådana förändringar.

Punktskatterna, som är väldigt höga i Sverige, behöver sänkas. Sveriges undantag när det gäller införselregler för privatpersoner måste bort, och Systembolagets detaljhandelsmonopol måste avskaffas.

I stället har regeringen bara passivt gjort det som man är tvungen att göra, men man har också passat på tillfället att göra ytterligare inskränkningar som innebär betydande och onödiga konkurrensnackdelar för Sverige.

Skatteutskottets betänkande 1998/99:SkU21 *Ändrade regler med anledning av taxfreehandelns upphörande* går i korthet ut på att förbrukningen ombord fortfarande kommer att vara skattefri. Varor som säljs till resenärer ombord på fartyg och flygplan inom EU skall i fråga om punktskatter beskattas i den medlemsstat där varorna tas ut från skatteupplag och lastas ombord. När det gäller mervärdeskatten är det avreseorten som styr vilket lands moms som skall tas ut och till vilket land som momsens skall redovisas. I exportbutiker får endast skattefria varor säljas till resenärer till tredje land, men det är följande begränsningar:

När man åker till tredje land får man ta med sig 1 liter spritdryck eller 2 liter starkvin, 2 liter vin och 2 liter starköl, 200 cigaretter eller 100 cigariller eller 50 cigarrer eller 250 gram röktokek.

Regeringen påpekar mycket riktigt i sin proposition att fartyg och flygplan i större utsträckning kommer att proviantera varor för försäljning i andra länder med lägre punktskatter. Det är bara att hålla med. Vem vill proviantera i Sverige med våra höga punktskatter? Detta kommer naturligtvis att drabba skeppshandeln mycket negativt, men några slutsatser av detta har regeringen inte dragit.

Vi moderater har ett antal invändningar mot förslaget. För det första anser vi att regeringen i samband med att taxfreeförsäljningen upphör inom EU skall meddela rådet att Sverige inte längre vill ha kvar sitt undantag vad avser införselbegränsningar för privatpersoner. Självfallet måste Sverige se över sina höga punktskatter i samband med detta.

Vad är det som gör att vi här i Sverige skall ha dessa begränsningar? Jag skall nu göra en jämförelse.

Sverige har kvar de här undantagen för införsel för privatpersoner när de åker inom EU. Vi får ta in 1 liter spritdryck eller 3 liter starkvin. De i övriga EU-länder får ta in 10 liter sprit och 20 liter starkvin. Vi har en begränsning vid 5 liter vin. De andra får ta in 90 liter vin. Vi svenskar får ta in 15 liter starköl. De andra får ta in 110 liter öl. Vi får ta in 300 cigaretter eller 150 cigariller eller 75 cigarrer eller 400 gram röktokek. För de i andra EU-länder gäller 800 cigaretter, 400 cigariller, 200 cigarrer och 1 kg röktokek.

Dessa jämförelser talar sitt eget språk. Vi är tydligen inte myndiga i Sverige. Vi behöver någon som ser till vårt bästa och bestämmer över oss, allt enligt utskottsmajoriteten.

Min första fråga till majoritetens företrädare är: Vad motiverar att vi svenskar skall fortsätta att ha dessa begränsningar vad avser privat införsel? Varför är vi svenskar i behov av mer förmynderi än andra européer?

För det andra vill vi moderater att exportbutikerna skall få sälja såväl obeskattade som beskattade varor, dvs. även alkohol och tobak. Självfallet innebär det att Systembolagets detaljhandelsmonopol måste avvecklas. Att vi tycker så är ingen nyhet. Det hävdas att kontrollen av verksamheten i exportbutikerna kan försvåras om beskattade och obeskattade varor säljs i samma butik. Det är inget bärande skäl. Det problemet kan faktiskt lösas genom att exportbutiksinnehavaren och skattemyndigheterna kommer överens om hur verksamheten på bästa sätt skall organiseras för att man skall få en god kontroll. Redan i dag tillämpas olika system när det gäller försäljning av varor till olika resandekategorier, och tekniken för kassa- och redovisningssystem underlättar kontrollen. Ur konkurrenssynpunkt borde det vara en självklarhet att exportbutikerna får sälja både beskattade och obeskattade varor. Resenärerna kommer ju att ha tillgång till beskattade varor ombord på flygplan och fartyg.

För det tredje säger vi moderater nej till regeringens egna hemkokta påhitt – man är världssamvete och polis på samma gång – att begränsa inköpen i exportbutiker för resande till tredje land. Regeringens och utskottsmajoritetens argument för denna nya inskränkning är att det utan en begränsning inte skulle vara möjligt att i efterhand kontrollera om försäljning som skett i exportbutik är avdragsgill.

Man antyder att exportbutikerna skulle sälja skattefria varor till resenärer inom EU och låtsas att det är till resenärer till tredje land eller att resenärer till tredje land skulle köpa massor med alkohol och tobak för att sedan sälja den vidare till andra resenärer på flygplatsen. Allt detta går att förhindra genom att man gör som i vissa länder, dvs. att resenären får de varor som har köpts in först vid ombordstigning på planet. Denna nya inskränkning är en klar konkurrensnackdel för svenska exportbutiker och flygplatser.

Vi anser också att regeringen bör återkomma med förslag som gör det möjligt att utvidga sortimentet i exportbutikerna.

Min andra fråga till majoriteten är: Finns det, ärligt talat, egentligen hållbara skäl för att införa denna inskränkning när det gäller vad resande till tredje land får inhandla i exportbutik? Är det inte upp till varje enskild medborgare att själv bestämma hur mycket man vill köpa, naturligtvis inom gränserna för vad som är tillåtet att införa till just det land som man är på väg till?

Vi har en sista invändning. Vi delar Lagrådets uppfattning att det inte kan vara rimligt att den som har blivit föremål för skatterevision riskerar att drabbas av att provianteringstillståndet dras in till följd av att Tullverket har gjort bedömningen att tillståndshavaren inte har samverkat.

Sedan vill jag ta upp ytterligare en liten detalj. Det föreligger, såvitt jag förstår, ingen skyldighet att beskatta förbrukning som sker på internationellt vatten. Följaktligen skulle förbrukning ombord på Gotlandstrafiken kunna ske skattefritt, vilket vi har tagit upp i vår motion.

Fru talman! Jag kan bara konstatera att statsministerns glada utrop om att påsen är ett trevligt inslag i resandet var av det populistiska slaget. Någon djupare innebörd finns inte; socialdemokraterna var inte beredda att ta konsekvenserna av det uttalandet. Det är fortsatta höga punktskatter, fortsatt monopol för Systembolaget, skärpta regler för hur mycket resenärer till tredje land får köpa, och sist men inte minst skall Sverige behålla sina begränsningar när det gäller hur mycket du och jag får föra in från ett annat EU-land. Det här gäller alltså alkohol och tobak. Det är de begränsningar som jag talar om.

Fru talman! Sverige är fantastiskt och unikt. Det kan jag hålla med om. Men jag delar inte majoritetens uppfattning att vi svenskar är så unika att vi behöver statligt beslutade livremmar och hängslen i alla livets stunder.

Jag anser att vi som medborgare har ett stort eget ansvar när det gäller vårt förhållande till alkohol som vi, om vi bara får chansen, är beredda att ta.

Fru talman! Givetvis står vi moderater bakom alla våra reservationer, men jag yrkar för tids vinnande bifall bara till reservation 2.

Anf. 92 ULLA WESTER (s):

Fru talman! Den som reser har något att berätta, brukar man säga. Få aktiviteter är väl så utvecklande och stimulerande som att för en tid lämna det invanda och i stället ta del av det nya och okända. Men lyssnar man på moderaterna och läser deras reservationer verkar det som om det är spritinköpen och annan shopping som är det mest intressanta reseminnet att berätta om. Jag tror inte att billig alkohol, i så stora kvantiteter som möjligt, så att säga är resandets mål.

Det är viktigt att notera att dagens betänkande läggs fram av ett enigt utskott – sånär som på moderaterna. Deras reservationer kan vid första intrycket verka konsumentvänliga. De vill blanda skattefria varor med skattebelagda på hyllorna i exportbutikerna och hävdar att det inte finns några administrativa problem med en sådan ordning. Nej, de administrativa problemen löser man säkert väldigt enkelt med ett anpassat datasystem. Men konsumenterna då? Med en sådan ordning kan det inte bli så där alldeles enkelt för den enskilde att uppfatta vilket pris som gäller till just det resmål dit han är på väg just den här gången.

Därmed är inte sagt att den skattefria försäljningen skall gömmas undan i ett mörkt hörn bakom galler. Redan i dag är miljön ofta gallerialiknande i terminalerna. Utskottsmajoriteten poängterar dessutom i betänkandet att del av butik kan anses som skatteupplag, dvs. exportbutik.

Det är i vilket fall inte vi i riksdagen som skall besluta om den fysiska butiksmiljön. Det tror jag att näringsidkaren, i samarbete med de kontrollerande myndigheterna, gör mycket bättre.

Precis som i dag kommer det att gå alldeles utmärkt att införa beskattade alkohol- och tobaksvaror och att handla på flygplatser och båtar. Skillnaden blir att resande inom EU inte får handla skattefritt.

Moderaterna oroar sig för konkurrensnedvridningar i förhållande till andra länders flygplatser. För det första tror jag knappast att man väljer ett resmål efter vilka butiker som finns att tillgå på flygplatsen. För det andra är det ännu högst oklart hur de andra länderna kommer att organisera sin försäljning. Vi saknar helt enkelt jämförelsematerial. Men själv-

klart är det så att om den svenska lösningen på hanteringen skulle skilja sig oerhört mycket från de andra ländernas får vi väl ta upp frågan på nytt.

Konkurrensnedvridningar har däremot funnits mellan exportbutiker-na och den övriga handeln på flygplatsen och i närområdet. Det förslag som moderaterna lagt fram, dvs. att utvidga det skattefria varusortimentet, skulle naturligtvis ytterligare försämra den situationen.

Moderaterna vill också att beskattad alkoholförsäljning skall få ske på flygplatserna. I den mån den alkoholförsäljningen sker på serveringar har vi socialdemokrater ingen annan åsikt. Däremot är vi inte beredda att avskaffa Systembolagets försäljningsmonopol. I den ståndpunkten tror jag nog att vi har stöd av en majoritet av svenska folket. Det är bara att hänvisa till den pågående debatten om kvälls- och lördagsöppet på Systembolagen. Bara en sådan förändring upprör mångas känslor.

Som vi hörde motsätter sig moderaterna också de kvantitativa begränsningarna för inköp EU-internt, men också för resande till tredje land. En sådan inköpsgräns, med samma tillåtna mängd oberoende av vart man skall resa, handlar naturligtvis om trovärdigheten i vår alkoholpolitik. Men restriktionerna är också viktiga ur kontrollsynpunkt. Därutöver har ju de allra flesta länder också införselrestriktioner, så förändringen kommer inte att ha någon stor betydelse för den enskilde resenären – om denne inte tänkt smuggla, förstås.

I reservation 2 tolkar moderaterna texten i propositionen på ett felaktigt sätt vad gäller de statsfinansiella konsekvenserna av upphörandet av taxfree. Om man gör sig besvär med att läsa hela stycket i propositionen framkommer det tydligt att regeringen bedömer att mervärdesskatteintäkterna troligen kommer att öka men att utfallet när det gäller punktskatterna är mycket osäkert.

Naturligtvis tar moderaterna tillfället i akt att också i det här ärendet förorda en sänkning av punktskatterna på alkohol och tobak. Men det är bara att konstatera: Prisbild och tillgänglighet har stor betydelse för alkoholkonsumtionens storlek. Jag vill inte påstå att vi är utan alkoholrelaterade problem i vårt land. De vi har är fullt tillräckliga. Men jämfört med andra länder kan vi betecknas som lyckosamma, och det säger inte lite. Andra länder har förvisso andra traditioner och annan kultur, men det är ändå så att de mer alkoholliberala staterna börjar snegla på den svenska alkoholpolitiken som ett bra exempel.

Den illegala införseln och tillverkningen är ett problem i sig som kräver särskild hantering. Sänkta punktskatter lär inte ha stor betydelse i de sammanhangen. Den legala alkoholen kan aldrig prismässigt konkurrera med den illegala.

Till sist, fru talman, kan jag konstatera att moderaterna – nu som alltid – motsätter sig effektiv skattekontroll. Regeringen och utskottsmajoriteten anser att en återkallelse av ett provianteringsstillstånd skall kunna ske bl.a. om tillståndshavaren inte medverkar till skattekontroll. Det är viktigt att komma ihåg att vi här talar om en hantering av högriskprodukter och mycket stora skattebelopp. Ett ur kontrollsynpunkt säkrare sätt vore att skatten skulle betalas in vid provianteringen för att sedan återbetalas efter förbrukning. Men regeringen har på grund av de likviditetsproblem som skulle uppstå för rederier och flygbolag i stället valt det omvända förhållandet, dvs. att tillåta att skatten betalas in först när va-

rorna använts för något ändamål som inte är skattebefriat. Denna lösning innebär naturligtvis att ett stort förtroende lämnas till tillståndshavarna, och eftersom det är skattemedel det handlar om måste kontrollinstrumenten vara skarpa och tydliga.

Som moderaterna mycket riktigt påpekar i reservationerna sker en noggrann kontroll innan ett provianteringsstillstånd beviljas. Detta borgar ju för att tillståndsindragning på grund av förhindrande av kontroll blir ytterst ovanligt, om det alls kommer att förekomma. För alla seriösa näringsidkare spelar därmed lagrummet egentligen ingen roll – eller hur? De kommer naturligtvis att samarbeta och underlätta revisionerna.

Fru talman! Det här var mina kommentarer till moderaternas reservationer, och svar, tror jag, på deras företrädares frågor.

Jag vill avsluta med att yrka bifall till hemställan i skatteutskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 93 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Om Ulla Wester hade lyssnat på mitt anförande, och inte bara hållit sig till sitt färdigskrivna anförande, hade hon hört att resandet för oss inte alls handlar om att köpa. Tvärtom frågade jag varför det inte kan få vara ett trevligt inslag på hemmaplan när man går och handlar, att kunna ha den här påsen som statsministern tyckte var det trevliga inslaget i resandet. Där är det precis tvärtom.

Sedan försökte Ulla Wester ge sken av att moderaterna är emot skattekontroll, därför att vi inte vill ge Tullverket möjlighet att dra in provianteringsstillstånd. Nej, det är vi inte alls. Vi säger bara precis som Lagrådet att detta täcks av en annan paragraf i de lagändringar vi gör. Det finns redan med där. Det finns ingen anledning att göra på det här sättet. Försök inte ge sken av att moderaterna är emot någon skattekontroll.

Sedan till mina två frågor, som Ulla Wester anser sig ha besvarat. Jag kan bara konstatera att jag då skall tolka svaret som att vi måste ha införelsbegränsningar för oss svenskar när vi åker i EU som är strängare än andra EU-regler. Vi måste ha begränsningar för vad folk som åker till tredje land får köpa. Alltihop för att vår alkoholpolitik i Sverige skall vara trovärdig.

Då är det ju precis som jag sade i mitt anförande. Sverige är världssamvete och polis för alla. Det är vi som vet bäst, och vi här i Sverige är tydligen väldigt annorlunda än andra människor i Europa när det gäller hur vi kan hantera alkohol.

Jag tycker egentligen inte alls att jag har fått svar på mina frågor, om inte Ulla Wester håller med mig om det jag nu säger. Det är på grund av detta världssamvete som vi måste ha våra begränsningar och införa ytterligare begränsningar och inskränkningar.

Anf. 94 ULLA WESTER (s):

Fru talman! Jag kanske inte gav de svar som moderaternas företrädare vill höra. Men det jag kan konstatera efter den här debatten är att moderaterna driver en helt egen linje vad gäller alkoholpolitiken. Som, såvitt jag vet, enda parti vill de säga upp vårt svenska framförhandlade undantag på alkoholområdet.

Det hade kanske varit intressant att spela upp några moderata uttalanden från den valrörelse vi hade inför folkomröstningen. Jag vill minnas

att det lät väldigt annorlunda på den tiden. Jag hoppas att den moderata viljeinriktningen klart skall komma fram i den pågående valrörelsen.

Samtidigt måste man, fru talman, fundera över hur det står till med löftena i den övriga politiken. Är det fler frågor som moderaterna ändrat ståndpunkt i?

Anf. 95 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Inte ens socialdemokraten Ulla Wester kan väl tro att Sverige för evigt skall få ha sina undantag, sina begränsningar när det gäller införsel för privatpersoner. Skall vi ha detta för evigt? Det kan väl inte ens vara Ulla Westers uppfattning.

Vi bad om ett undantag som skall försvinna i mitten av år 2000. Den svenska regeringens uppfattning är tydligen att det förlängs med automatik. Vi menar att det nu är dags att förhandla om detta undantag. Vi kan inte ha annorlunda regler i Sverige än i övriga EU. Vi är ju med i EU för att vi skall ha likartade förhållanden.

Vi moderater är väl inte speciellt ensamma. Varför har man i andra EU-länder möjlighet att ta med sig alkohol och tobak i större mängd än man har i Sverige? Vad är det som gör oss så väldigt unika här i Sverige, enligt socialdemokraterna?

Sedan skulle jag gå tillbaka till en annan sak som jag inte hann med i mitt förra inlägg. Det är något mycket försåtligt i det Ulla Wester säger. Hon säger på något sätt att exportbutiker skall kunna blanda varor. Men det är ett väldigt begränsat varusortiment. Det gäller inte alkohol och tobak, utan det är andra varor man skall kunna blanda i denna exportbutik. Ulla Wester får det att låta som om det är lite mer än det är. Eller hur? Det är allt annat än alkohol och tobak. I och för sig bekräftas det av att Ulla Wester säger att man absolut inte kan ta bort Systembolagets detaljhandelsmonopol, utan detta skall vara kvar.

Jag bara konstaterar att den stämning som råder är att socialdemokratiska politiker och en del andra vet vad som är bäst för människor, och därför måste vi ha alla begränsningar som vi redan har, och vi måste införa ytterligare inskränkningar för människor.

Anf. 96 ULLA WESTER (s):

Fru talman! För tydlighetens skull vill jag påpeka att moderaterna väl inte vill förhandla om undantagen, ni vill ta bort dem.

Jag som socialdemokrat vidhåller för min del att den traditionella svenska alkoholpolitiken har ett otroligt starkt stöd i vårt land. Det faktum att moderaterna faktiskt vill avskaffa undantagen är en mycket större fråga för svenska folket än den som rör vad som står på hyllorna i exportbutikerna. Det är jag fullständigt övertygad om.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

Föredrogs

Skatteutskottets betänkande 1998/99:SkU18

Särskilda mervärdesskatteregler för investeringsguld (prop. 1998/99:69)

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

11 § Penningpolitiken och Riksbankens förvaltning 1998

*Penningpolitiken och
Riksbankens
förvaltning 1998*

Föredrogs

Finansutskottets betänkande 1998/99:FiU23

Penningpolitiken och Riksbankens förvaltning 1998 (redog.
1998/99:RB1 och 1998/99:RR5 samt förs. 1998/99:RB2)

Anf. 97 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Låt mig inleda med det mest anmärkningsvärda i dagens betänkande. Den rödgröna riksdagsmajoriteten utnyttjar här det ökade oberoende som Sveriges riksbank erhöll vid årsskiftet som ursäkt för att resa viss, men ändå kritik mot penningpolitiken så som den kom att utformas de tre år som föregick denna förändring, där en äldre beslutsmodell fortfarande fanns på plats under socialdemokratisk ledning. Socialdemokrater som kritiserar socialdemokrater. Rosornas krig.

Än mer pikant blir det eftersom kritikernas härförare, finansutskottets ordförande, som skall följa senare i debatten, själv satt i det fullmäktige som utformade dagens målformulering gällande inflationen, det fullmäktige som valde KPI som inflationsmått och som satte målet till 2 % i årlig förändringstakt med ett toleransintervall på plus minus en procentenhet. Jag är inte närmare bevandrad i hur de olika socialdemokratiska falangerna är grupperade inne i partiet. Jag har av förklarliga skäl inte närvarit när de rödgröna i vårt utskott enat sig om vilka formuleringar som slutligen skulle väljas och vilka som ströks. Jag har en känsla av vad finansutskottets ordförande anser om den mer oberoende ställning som Riksbanken har fått. Och jag är alldeles övertygad om att enskilda ledamöter och deras olika ambitioner har spelat roll för detta ärendes tillkomst. Det i sig är mycket olyckligt.

Vi har nämligen all anledning att ta riksdagens förstärkta roll som utvärderare av den förda penningpolitiken på största allvar när den nya ordningen skall börja utvärderas nästa år. Moderaterna har under flera år agerat för en mer oberoende riksbank för att skapa stor trovärdighet för penningpolitikens mål, prisstabilitet. Det finns inget bättre sätt att garantera löntagarna löneökningar som förstärker köpkraften, småspararna att deras sparpengar behåller sitt värde och möjligheterna för Sverige att få fram fler investeringar och nya jobb än att föra en konsekvent låginflationspolitik. Alternativet känner vi. Det är de inflations- och devalveringspiraler som plågat Sverige under flera decennier och som bara gynnar den som konsumerar för lånade pengar eller den som vet att spekulera.

När den nuvarande penningpolitiska målformuleringen lades fast i början av 1993 var det en djärv målformulering som tvärt avsåg att bryta med den svenska inflationshistorien. Den trovärdighet som kronförsvaret hösten 1992 hade skapat för låginflationsekonomi skulle nu konsolideras. Jag tycker att det finns anledning att påpeka att inflationsmålet inte trädde i kraft direkt utan först fr.o.m. 1995. Redan då fanns alltså en insikt om att kortsiktiga effekter, i det fallet kronans försvagning, kunde komma att inverka på KPI-måttet på ett sätt som inte borde leda till rän-teändringar från Riksbankens sida.

Nu år 1999, med en del av facit i vår hand, borde vi först och främst berömma oss av hur framgångsrikt arbetet för att skapa en låginflationsregim faktiskt har varit. För detta förtjänar Riksbanken en del av berömmet. Men EMU-processen i Europa, som har lett till att många ekonomier har minskat sina underskott och i stället för en inflationsbekämpande politik, har nog betytt allra mest. Under denna period har dessutom externa effekter som sjunkande råvarupriser och den allvarliga försvagningen av ekonomierna i Asien också kommit att underlätta arbetet för att dämpa inflationsförväntningarna i hela världen. Kraften i den amerikanska marknadsekonomi, Europas samling kring euron och det påbörjade arbetet för att återigen avreglera och stabilisera de asiatiska ekonomierna, ger oss stor anledning att se ganska positivt på världsekonomins utveckling. Majoriteten bakom dagens betänkande försöker att få oss att tro något annat.

Kritiken faller i två delar. Den ena handlar om den strikta tillämpningen av KPI-måttet och det faktum att inflationen under delar av den utvärderade perioden har legat under den undre gränsen av toleransintervallet. Riksbankschefen har vid den utfrågning som finns vidhäftad till dagens betänkande, och vid upprepade andra tillfällen, berört detta faktum. KPI valdes som mått därför att det är det mest folkligt förankrade. Det innebär inte att måttet inte är behäftat med problem. Under den utvärderade perioden har sjunkande råvarupriser och fallande bostadsräntor spelat stor roll för utvecklingen av KPI. Hade Riksbanken strikt tillämpat sin målformulering och initierat räntesänkningar till följd av kortsiktiga externa effekter eller bara för att följa upp effekten av egna tidigare räntesänkningar hade Riksbanken allvarligt skadat den svenska ekonomin.

Under den nya mer oberoende regimen som gäller från årsskiftet har därför den nya direktionen förtydligat penningpolitikens uppläggning och tillämpning. Förste vice riksbankschef Lars Heikensten utvecklar detta i Riksbankens penning- och valutapolitiska tidskrift nr 1 i år. Riksbanken skall inte reagera på kortsiktiga händelser som inte bedöms ha någon betydande varaktig inverkan på inflationen eller inflationsprocessen. Riksbanken skall inte mekaniskt sträva efter att omedelbart återföra inflationen till eftersträfvade 2 % när en större avvikelse inträffat.

Riksbankschefen Urban Bäckström har för utskottet vid upprepade tillfällen angivit att två mått för den underliggande inflationen kallade $UND1X$ och $UNDINHX$ – jag ber om ursäkt för att förkortningarna inte är så roliga, det är precis som i det militära med konstiga men trots allt viktiga förkortningar – spelar en större roll för Riksbankens inflationsbedömningar när den praktiska räntepolitiken utformas. Vi vet också att det inflationsmått som utvecklats inom EU, kallat HIKP, kan komma att bli ett alternativ i framtiden till dagens KPI. Det viktiga är att Riksbanken

har varit helt öppen i hur dessa mått används och vilka inneboende svagheter som vart och ett har. För oss är det centrala att visa att vi faktiskt följer denna öppna debatt, att vi förstår den och att vi inte skapar problem genom att göra onödiga markeringar av KPI-måttets betydelse utan att förstå vilka följdproblem som det skapar. Riksbanken har i allt väsentligt uppfyllt det mål vi har satt. Låg inflation har etablerat sig i Sverige.

Den andra delen av kritiken handlar om enskilda räntesänkningar. Utskottets majoritet har för två tillfällen under 1996 och i slutet av 1997 funnit anledning att formulera viss kritik. Riksbankschefen har själv kommenterat räntehöjningen som genomfördes i december 1997 och sagt att den betraktad i efterhand var felaktig. Utskottets kritik i övrigt menar vi moderater, i enlighet med mitt tidigare resonemang, handlar mer om att tillfredsställa politiska syften snarare än att seriöst betraktas som en kritik som Riksbanken har anledning att hörsamma. Det allvarliga är att det betraktas utifrån som att finansutskottet inte respekterar det oberoende som Riksbanken har erhållit från årsskiftet, utan att man på detta sätt försöker återta möjligheten att formulera politiskt motiverade instruktioner.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation 1.

Anf. 98 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! Jag skall börja med att yrka bifall till reservation 2.

Riksbanken har för den granskade perioden 1995–1998 missat sitt inflationsmål. Med en bättre penningpolitik hade det funnits fler jobb i dag.

Nu har man från Riksbankens sida, bl.a. i ett inlägg i Dagens Nyheter, gått i svaromål. Jag uppfattar att svaret på det stora hela består av undanflykter. Man konstaterar att man i februari i år började ifrågasätta det egna satta inflationsmålet. Man kanske inte borde ha följt KPI som inflationsmål. Det är mycket möjligt att inflationsmålet skall ändras. Men detta handlar om en utvärdering av en period då detta KPI-mått gällde. Det slogs fast i ett antal handlingar som behandlades i riksdagen. Det var så inflationsmålet tolkades då.

Det är märkligt att lyssna på Fredrik Reinfeldt. Här är rollerna plötsligt ombytta. Här står Fredrik Reinfeldt och hyllar den socialdemokratiska ledda penningpolitiken, och vi övriga i den röd-gröna majoriteten i utskottet kritiserar.

Hade moderat finans- och penningpolitik präglad denna period, är min tydliga bedömning att det hade varit kaos i statsfinanserna; det hade skett stora ofinansierade skattesänkningar, räntan hade varit mycket hög, inflationen hade varit högre och arbetslösheten hade också varit hög.

Man kan grubbla lite över det upprörda tonfallet från Kjell-Olof Feldt, Urban Bäckström m.fl. i inlägget i Dagens Nyheter. Det är lite grann som prinsessan på ärten. Finansutskottets majoritet för fram ganska mild kritik. Varför är de då så oerhört upprörda?

Jag kan inte låta bli att fundera över att Reinfeldt säger att finansutskottet inte respekterar oberoendet. Innebörden av det s.k. oberoendet är att Riksbanken i princip inte skall lyssna på de kortsiktiga, opportunistiska åsikterna som vi förtroendevalda politiker och kanske allmänheten har om att sysselsättningen borde uppvärderas i penningpolitiken. Därför är man upprörd över att vi tar oss friheten – att vi är så fräcka – att ut-

trycka våra åsikter i denna utvärdering på ett öppet sätt – trots att kritiken är mycket mild.

Det är oerhört allvarligt med den munkavle som Fredrik Reinfeldt uppenbarligen vill lägga på oss, dvs. vi skall över huvud taget inte få uttrycka kritik. Om vi uttrycker kritik skall Riksbanken högaktingsfullt strunta i den. Så tolkar jag Fredrik Reinfeldts inlägg. Det vore allvarligt för demokratin om det synsättet slog igenom.

I artikeln i Dagens Nyheter skriver de fyra försvararna av Riksbanken att utskottet inte klargör värdet av prisstabilitet. Jag tycker att majoriteten gör det. Det är precis vad den samlade majoriteten säger i vårpropositionen, nämligen att det är av central betydelse för den ekonomiska politiken med låg inflation, låg ränta och sunda statsfinanser.

Min och Vänsterpartiets bestämda uppfattning är att det är ännu viktigare med arbetslöshets- och sysselsättningsmålet. Det skall vara överordnat i den ekonomiska politiken – i såväl finanspolitiken som penningpolitiken. Där är vi helt på samma sida som den socialdemokratiska partikongressen som tydligt slog fast detta hösten 1997.

Man kan fundera över det här resonemanget, som man alltmer hör från både Riksbanken och borgerliga ekonomer, att det egentligen inte finns någon sådan här motsättning, att det aldrig kan uppstå målkonflikter mellan inflationsbekämpning och arbetslöshetsbekämpning. Man kan fundera över varför det över huvud taget finns ett golv. Det är nämligen så, Fredrik Reinfeldt, att det också finns ett lägre inflationsmål: det skall inte falla under en viss nivå. Om det vore så att det inte fanns någon sådan motsättning skulle man väl ha strävat efter att ha maximala pris-sänkningar som ekonomisk-politiskt mål.

Tyvårr har de här nya doktrinerna, inflationsbekämpningens helighet, slagit igenom med dunder och brak i hela den internationella politiker- och ekonomkåren. Man kan grubbla en del över varför det har blivit på det här viset.

Jag läste en mycket intressant intervju med mottagaren av ekonomipriset till Alfred Nobels minne, Amartya Sen, i aprilnumret 4 av en tidskrift som heter Ordfront magasin. Där diskuterar Amartya Sen varför man har värderat ned sysselsättningsmålet, särskilt i Europa, och varför man t.ex. inte har ett sysselsättningsmål i den nya europeiska centralbankens målformulering vid sidan av inflationsmålet. En av de intressanta hypoteser som Amartya Sen har är att det kanske är så att de här relativt välutbyggda välfärdssystemen, som vi trots allt har skaffat oss i Europa, på något sätt har gjort att alltfler politiker och ekonomer har börjat resonera så att det inte är så farligt med arbetslöshet då det ändå finns ett skyddsnet.

Nu är Amartya Sen, som sagt var, mottagare av det här priset, och man kan undra hur jag, som är en av tre motionärer som har krävt att priset skall avskaffas, kan hylla den senaste mottagaren. Då vill jag med en gång slå fast att det inte handlar om det. Jag har stor respekt för Amartya Sen – han kanske är den allra mest berättigade av alla pristagare.

Det handlar om att ekonomerna har blivit något slags prästerskap. Ibland när man hör vissa ekonomer hylla Riksbankens oberoende ställning och överhöghet låter det lite grann som förr i världen bland en del mig närstående när de talade om Lenins teorier om partiets ledande roll.

Riksbankens ledande roll är något slags motsvarighet till partiets ledande roll hos Lenin, något slags elit, som tänker bättre än den kortsiktigt tänkande massan av människor och väljare. Man kan också komma att tänka på påvens encyklikor, där han talar för hela mänskligheten: Gud där uppe vet bättre. Därför måste demokratin underordnas.

Vetenskapen, eller religionen, är överordnad politiken och demokratin. Det är den verkligt farliga tendensen, som bl.a. uttrycks i detta att man har tilldelat ekonomerna ett särskilt nobelpris. I hela tanken med att göra ekonomi till en vetenskap som är överordnad allt annat, även politiken, innebär det just att man undergräver demokratin. Det är högerns gamla 1800-talsargument, att vanliga människor är för okunniga och kan inte ta det långsiktiga ansvaret för samhällsutvecklingen. Därför måste vi överlåta politiken till experterna, i det här fallet till bankdirektörer i en centralbank, som skall utforma politiken mera långsiktigt.

Tittar man på historien och vilka som har fått detta nobelpris ser man att det oerhört mycket speglar tidsandan. Det första nobelpriset gick t.ex. till en sådan som Jan Tinbergen. Leta reda på Tinbergens gamla planushållningshyllningar och fundera en del över om han hade kunnat få nobelpriset nu!

Sedan kan man också grubbla, som vi har gjort i den här motionen, över varför det är enbart manspersoner som har fått priset. Inte ens Joan Robinson, som är en oerhört framstående brittisk professor i nationalekonomi, fick det här nobelpriset. Problemet för henne var helt enkelt att hon var kritisk mot de då rådande doktrinerna, och därför var det omöjligt att ge henne priset.

Det kan låta som en liten symbolfråga, en struntfråga, att avskaffa nobelpriset i ekonomi, men i själva verket hävdar jag att det har en djup, demokratisk innebörd. Jag tror att det undergräver trovärdigheten för de övriga nobelprisen att man tilldelar ekonomi något slags vetenskaplig, överordnad status med hjälp av detta nobelpris.

Därför anser vi, i likhet med ett antal andra fristående personer, att det är dags att omedelbart ge den här signalen till Riksbanken: Avskaffa detta falska s.k. nobelpris!

Anf. 99 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! När man lyssnar till Johan Lönnroth skulle man kunna tro att Vänsterpartiet har en fyra fem sidor lång reservation till detta betänkande, där de filosofiska utläggningar vi nu har lyssnat till finns inritade. Men så är det inte alls. Vänsterpartiet står alltså bakom utskottsskrivningarna. Mycket av det Johan Lönnroth här har framfört går inte att finna i de texter som majoriteten står för.

Det leder till den snara frågan: Vad är egentligen Vänsterpartiets ståndpunkt i synen på penningpolitiken? Vi vet naturligtvis att Johan Lönnroth är emot snart sagt varje reform som har kommit under 90-talet för att förbättra funktionssättet för den svenska ekonomin. Vänsterpartiet vill lämna EU, vill inte ha en gemensam valuta, motsatte sig reformeringen av budgeten och införandet av utgiftstak samt är emot den mer oberoende Riksbanken. På snart sagt varje punkt har Vänsterpartiet varit emot. Men så hände det märkliga att Vänsterpartiet ramlade in i majoriteten vid årsskiftet, och nu ställer man sig alltså bakom skrivningar som

med mycket lätt hand kritiserar Riksbanken och är långt borta från det som Johan Lönnroth nu har framfört.

Därför undrar jag varför Johan Lönnroth har skrivit på detta betänkande. Var är alla de reservationer som går mer i linje med vad Johan Lönnroth har framfört här? Och vad är egentligen Vänsterpartiets ståndpunkt i synen på den svenska riksbanken?

Anf. 100 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet är en del av en majoritet. Hade vi själva utformat det här betänkandet – det skall jag inte dölja – hade kritiken kanske varit något skarpare. På samma sätt tror jag att om moderaterna själva hade fått utforma reservation nr 1 hade det kanske varit ännu lite skarpare hyllningar av den förda penningpolitiken. Det är politikens villkor. Man kompromissar. Nu är vi högst nöjda med det resultat som vi har fått fram. Vi tycker att det är en berättigad och förhållandevis mild kritik som förs fram.

Om man skall dela ut ärebetygelser över vad som är orsaken till att vi nu har en låg inflation, sunda statsfinanser och låg ränta i Sverige, vill jag påstå att Vänsterpartiet kan ta åt sig en ganska hygglig och rejäl portion av den äran. Hade inte vi deltagit i de nödvändiga inkomstförstärkningarna hösten 1994, och hade vi inte deltagit nu efter valet 1998, skulle den framgångsrika budgetsaneringen inte ha kunnat klaras av. Om moderaterna däremot fått fortsätta på den linje som de företrädde hade statsfinanserna varit i djupt kaos, och räntan hade varit väsentligt högre än den är i dag.

Vi har tagit ett mycket stort ansvar för det här. Hade vi själva fått råda hade arbetslöshetsbekämpningen värderats. Men fortfarande är det, som jag redan har sagt, viktigt med låg inflation, låg ränta och sunda statsfinanser.

Anf. 101 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Nu backar Johan Lönnroth något från de mycket osiga inledande stroferna om hur mycket Riksbanken egentligen hade misslyckats. Han nämnde också i sitt inledningsanförande att moderaterna hyllade penningpolitiken – vi hyllade tydligen allt möjligt konstigt.

Låt mig bara säga att det under 90-talet har rått en samsyn mellan de stora partierna i Sverige om att vi skall få ned inflationen. Där vi har skilt oss – det vet Johan Lönnroth – är att när ni valde skattehöjningar tillsammans med Socialdemokraterna ville Moderaterna och andra borgerliga partier ha mer av utgiftsnedskärningar. Vi diskuterade inte huruvida Sverige skulle sanera sina statsfinanser, utan vi hade bara olika sätt att välja metod.

Vi har också kritik när det gäller strukturpolitik och när det gäller finanspolitik. Det vet Johan Lönnroth.

Men det har varit ett värde i att vi har varit mer ense kring penningpolitiken, någonting som verkar komma till sitt slut när vi nu får nya typer av majoriteter som verkar lite obekväma med de nya uppfattningarna. Vänsterpartiet får trots allt ställa upp på merparten av det Riksbanken har ägnat sig åt, med ett par små justeringar.

Jag förstår att Johan Lönnroth vill se Riksbankens hela direction sitta uppradad uppe på läktaren. Beroende på dagsformen hos Johan Lönnroth skulle de sedan anpassa räntepolitiken till vad Johan Lönnroth har sagt.

Det känner vi också igen från historien. Det är kommandoekonomin, som kopplas loss från den reala – den riktiga – ekonomiska utvecklingen och som dikteras av politiker som vill skapa vissa förutsättningar för att bli populära. Det är precis det vi skall komma bort ifrån.

Vi kan med finanspolitik och strukturpolitik skapa förändringar som förbättrar för Sverige, men vi skall inte lägga oss i den dagliga räntesättningen. Moderaterna tycker att en oberoende riksbank har större trovärdighet när det gäller att utforma den penningpolitiken.

Anf. 102 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! När det gäller synen på penningpolitiken har jag ungefär samma uppfattning som reservanterna i 1993 års riksbanksutredning, där Jan Bergqvist var en av företrädarna. Det tycker jag är en mycket klok, välformulerad reservation.

Det handlar absolut inte om något slags kommandoekonomi, men det handlar om att man här i riksdagen och i regeringen tillsammans måste ha ett samlat ansvar för penningpolitik och finanspolitik.

Fredrik Reinfeldt säger att skillnaden mellan oss är att vi vill klara budgetsaneringen genom skatthöjningar medan moderaterna vill klara budgetsaneringen genom utgiftsnedskärningar. Det är klart att det finns en sådan skillnad. Nu skall jag påpeka att vi också medverkade till ganska stora besparingar. Det räckte inte med skatthöjningarna, utan det var mycket stora besparingar i den budgetsanering som vi också medverkade till.

Det som däremot är den stora skillnaden mellan Vänsterns ekonomiska politik och moderaternas är att det för er moderater handlar om retorik och luftpolitik. Det är jättelätt att sänka skatter. Det klarade ni när ni satt vid regeringsmakten. Ni klarade däremot inte dessa nedskärningar. Det är luft och luddiga formuleringar om nedskärningar som ni sedan inte klara av att stå för.

Därför hade resultatet av fortsatt moderat regeringsinnehav varit att vi hade försatt Riksbanken i en fullständigt omöjlig situation. Den riksbank som hade kunnat parera de förödande verkningarna av moderat finanspolitik, med det kaos i de offentliga finanserna det hade lett till, finns inte. Riksbanken borde egentligen tacka någon högre makt för att det blev en annan majoritet.

Anf. 103 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Vi har i dag att ta ställning till ett ganska sällsamt betänkande från finansutskottets majoritet av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister. Det är samma trupper som på förmiddagen har pucklat på varandra om Europapolitiken och då visat det svalg som dessbättre är befast mellan en sansad och ansvarstagande socialdemokrati och en hejdlös populism hos Vänstern och Miljöpartiet.

Här – i finansutskottets betänkande nr 23 – tycker jag att populismen på ett oroväckande sätt har tagit över i hela detta sällskap. Ansatsen är närmast ohemul. Vad majoriteten säger i sin märkliga kritik av riksbanksledningen under perioden 1996–1998 är att den borde ha förutsett

en annalkande finanskris i Asien redan våren 1996. Samtidigt erkänner man klädsamt nog att det inte heller var några andra prognosmakare som gjorde det som man nu tycker att Riksbanken borde ha gjort.

Det är närmast pikant att finansutskottet självt i sitt betänkandet 1995/96:FiU1 vid samma tidpunkt, dvs. i december 1995, skriver så här: ”Den här redovisade bedömningen av inflationen under år 1996 överensstämmer väl med den bedömning som presenterades i Riksbankens inflationsrapport i november.” Tycker inte Jan Bergqvist att detta är besvärande, mot bakgrund av kritiken och tonen i majoritetstexten?

En reflexion som man gör när man läser detta är att vi i riksbanksfullmäktige, som jag numera tillhör, får inrikta vår kommande rekryteringspolitik vad gäller direktionsmedlemmar på clairvoyanta analytiker och siare.

Det framgår klart, tycker jag, att majoriteten också söker sak mot Riksbanken utan att betänka vilka signaler detta ger bl.a. till de långivare som har lånat ut 1 400 miljarder till den svenska staten.

Signalsystemen i penningpolitiken är något oerhört sofistikerat. Riksbanken själv har tidtabeller för när man går ut, och man är oerhört tydlig när man skall fatta penningpolitiska beslut. Här kommer plötsligt ett oannonserat betänkande som ger mycket märkliga och kraftfulla signaler. Bilden av elefanter i en porslinsbutik känns väldigt naturlig.

Det andra som är anmärkningsvärt i detta betänkande är det formalistiska och krampaktiga fasthållandet vid den nominella KPI-utvecklingen. Detta visar sig för övrigt i ett mycket avslöjande protokoll från den senaste utfrågningen av riksbankschefen som finansutskottet höll för en tid sedan och som är bifogat betänkandet. En genomläsning av det protokollet vill jag livligt rekommendera dem som vill försöka förstå bakgrunden till betänkandet. Man förflyttas närmast till Franz Kafkas värld när man ser att vissa frågor ständigt återkommer, trots att riksbankschefen tålmodigt förklarar hur trubbigt KPI är som instrument när man skall försöka föra en bra penningpolitik.

Att man formellt håller fast vid KPI-målet på 2 % och betraktar varje avvikelse som ett misslyckande är verkligen märkligt.

Man ser i protokollet från utfrågningen att utfrågarna från majoriteten tror sig ha fått korn på den verkliga boven bakom regeringens misslyckanden att uppnå sina egna sysselsättningsmål. Se där – Riksbanken som syndabock för att vallöftena inte har kunnat uppnås!

Jag tycker att det i själva verket är orimligt att rikta kritik mot Riksbanken för att den inte har hållit uppe KPI vid en ökning på 2 %. Med de medel som Riksbanken har till sitt förfogande skulle det paradoxalt nog ha krävts att räntan hade hållits högre än vad som i praktiken har skett. Jag förstod på Johan Lönnroth att det var låg ränta som var förenligt med folkflertalets intresse, om jag tolkade honom rätt. Hög ränta verkade det vara svårt att finna stöd för.

Är det verkligen rimligt? Är det detta ni vill, Jan Bergqvist och Johan Lönnroth? Håller ni med om den analys som Riksbanken gör, dvs. att det hade krävts en högre ränta om man skulle klara att hålla uppe KPI vid 2 %? Det skulle vara intressant att få en kommentar från Bergqvist och Lönnroth på den punkten.

Vi vet också att Riksbanken nu har ändrat sig och att den nya direktionen har lagt fast ett kompletterande mått vad gäller KPI-utvecklingen.

Man har också vänt sig till den av regeringen utsedda utredning som ser över konsumentprisindex med en begäran om en närmare precisering av ett mått på inflationen som skulle kunna ligga till grund för penningpolitiken. Därför är det märkligt att majoriteten med en sådan rigid envishet håller fast vid att Riksbanken inte helt har lyckats jaga sin egen svans genom att hålla uppe det formella KPI-måttet.

Fru talman! Jag tycker naturligtvis att det är viktigt att den av Riksbanken förda penningpolitiken utvärderas och diskuteras. Men det gjordes ju också innan Riksbankens självständiga ställning bekräftades genom bl.a. en grundlagsändring vid årsskiftet 1998/99.

Men det blir något krystat att nu komma och åberopa den nyligen genomförda förändringen av Riksbankens formella ställning som motiv för att i anslutning till utskottets ställningstagande till årsredovisningen för 1998 genomföra denna särskilda utvärdering. Den period som granskas ligger ju före den förändring som föranleder själva granskningen. Dessutom har riksdagen redan granskat Riksbankens förvaltning för 1998 utan närmare kommentarer.

Självfallet skall vi ha en årlig utvärdering av penningpolitiken med den nya ordningen, och den skall vi delta i. Men det rimliga är ju att denna nyordning får verka ett år innan detta sker.

Utskottets genomgång av utvecklingen under de senaste åren är ju helt och hållet fixerad vid KPI-måttet för inflationen. Alla avvikelser betraktas som misslyckanden. Det är något märkligt, trots att man från Riksbanken gång på gång har framhållit att KPI är ett ofullkomligt och trubbigt mått på inflationen.

När man tittar på de kompletterande index som mäter den underliggande inflationen visar det sig – som också Fredrik Reinfeldt var inne på – att de har legat inom toleransintervallet under de tre undersökta åren.

Fru talman! Problemet med majoritetens text i betänkandet är att den skapar osäkerhet om penningpolitikens inriktning. Otydliga och svårtolkade signaler är förödande i allmänhet, men när det gäller penningpolitik i ett land som Sverige med sitt stora utlandsberoende och med sin stora statsskuld är detta helt katastrofalt.

Kritiken av Riksbanken i majoritetstexten är inte rimlig. Det är väldigt svårt att frigöra sig från att det är politiska syften som ligger bakom majoritetens skrivningar.

Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Anf. 104 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Jag kan bekräfta för Mats Odell att för min del ligger det tydliga politiska syften bakom att jag har skrivit under majoritetstexten. Det här handlar nämligen om politik. Det vore väldigt konstigt om det var på något annat sätt.

Är inte detta politik för Mats Odell? Är det som jag försökte att beskriva det, att detta är någonting som vi får ovanifrån, en ingivelse, eller handlar det om något slags vetenskap som är helt fristående från den ekonomiska politiken? Självfallet handlar det om en politisk debatt när det gäller hur vi ser på Riksbanken.

Mats Odell frågade om vi ansåg att en låg ränta var förenlig med folkflertalets intresse. Svaret är ja. Räntan får inte vara för låg, men det är bra med en låg ränta.

Kritiken handlar om avvägningen mellan hur viktigt man tycker att det är med låg ränta i förhållande till andra saker, framför allt då till full sysselsättning.

Det finns ett berömt yttrande från USA:s president Gerald Ford som han fällde 1975 inför börssällskapet i New York. Han sade då: Trots allt, mina vänner, arbetslösheten berör bara 5 % av folket, men inflationen berör ju 100 %. Då ställde sig hela börssällskapet upp och jublade. Gerald Ford uttryckte härmed den nya doktrinen: Nu är det inte längre så viktigt med den fulla sysselsättningen, utan nu lyfter vi fram inflationsbekämpningen. Det är detta som det handlar om.

I motsats till Mats Odell anser jag och Vänsterpartiet att sysselsättningen och bekämpning av arbetslösheten är det viktigaste. Det är bra med låg inflation, men jobben är ännu viktigare.

Anf. 105 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag blir inte särskilt överraskad över att Johan Lönnroth tycker sig höra när det mullrar uti rättens krater att det är låg ränta som man förväntar sig.

Majoriteten skriver att Riksbanken borde ha styrt mera mot det nominella tvåprocentiga KPI-måttet för att hålla uppe inflationen. Det hade då krävt att Riksbanken paradoxalt nog hade hållit en högre ränta. Min fråga till Johan Lönnroth är: Delar han den analysen? Eller tycker han att Riksbankens ledning har fel?

Det leder ändå fram till slutsatsen att han måste ta ställning. Står Johan Lönnroth bakom den kritik som majoriteten har framfört, att Riksbanken inte har hållit sig inom det toleransintervall som majoriteten anser att man skulle ha gjort, dvs. inom strikt KPI-mått? Johan Lönnroth får nog ändå förklara vad han anser. Annars blir det något märkligt.

Är det så, Johan Lönnroth, att majoritetstextens krav på en strikt tillämpning av 2 % KPI-mål också skulle ha lett till att Riksbanken hade fått hålla en högre ränta? Det är det som är viktigt för att vårt samtal skall kunna bli meningsfullt.

Anf. 106 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Kritiken går ut på att i ett första skede var Riksbanken försentfärdig i att sänka räntan. I ett andra skede höjde man räntan just precis när man inte skulle göra det. Delvis är vi ju överens om kritiken. Det är bara det att av en för mig outgrundlig anledning vill inte Mats Odell, trots att Riksbanken har varit självkritisk, inte vara med på att föra fram en sådan kritik.

Sedan vill jag passa på att bemöta en annan sak som Mats Odell var inne på i sitt anförande. Vi vill inte skylla den alltför låga sysselsättningen enbart på penningpolitiken. Vi vänsterpartister anser också att man tog i lite för mycket 1996 och 1997 i budgetsaneringen. Det var viktigt och väsentligt med en budgetsanering på det hela taget, men man tog i lite för mycket. Därför borde inte bara penningpolitiken utan också finanspolitiken ha varit något lättare.

Mats Odell säger att riksbankschefen har visat ett oändligt tålamod. Jag tycker att vi har haft ganska bra och öppenhjärtiga utfrågningar. Jag hoppas verkligen att den borgerliga offensiven i denna fråga inte betyder att någon känner sig skrämmd till tystnad i den fortsatta debatten. Jag tyck-

er att vi kan fortsätta att ha en öppenhet och kritisk inställning. Jag skall inte dra mig för att kritisera Mats Odell och även min partikamrat Kenneth Kvist. Om han inte sköter sig tänker jag rikta mycket skarp kritik också mot honom.

Anf. 107 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Johan Lönnroth står ändå i långa stycken bakom den penningpolitik som har förts utom vid de tillfällen då Vänsterpartiet inte har samarbetat med regeringen. Detta är det som kännetecknar en populist. När man själv har varit med, så är allting bra. När man själv inte har varit inkopplad på politiken, då har allting varit dåligt. Och vi får väl räkna med att Johan Lönnroth kommer att fortsätta med det även framöver.

För Kristdemokraternas del kan jag bara säga att vi står bakom den reform som är genomförd med en uppdelning av ansvaret där riksdag och regering står för finanspolitiken och där en självständig riksbank står för penningpolitiken. Vi tror nämligen att detta leder till det bästa resultatet, till att så många människor som möjligt får ett jobb, till att vi får en positiv utveckling som gör att vi också klarar av att ta hand om de svaga i samhället.

I dag befinner vi oss i den paradoxala situationen att trots att vi har världens högsta skattetryck har vi inte råd att ta hand om alla våra gamla och alla våra barn. Vi måste göra det möjligt för flera att komma i arbete, och då är en reform av den art som vi nu har genomfört ett viktigt steg.

Anf. 108 LENA EK (c):

Fru talman, ledamöter! För fem år sedan stod den svenska ekonomin på randen till en avgrund. Sedan dess har Sverige till mångas stora överraskning lyckats väl med att förbättra sin situation. Inflationen är låg, och räntorna har kunnat sänkas från nära 9 % till knappt 3 %.

Inriktningen på prisstabilitet som mål för penningpolitiken har, tillsammans med sanering av statsfinanserna, där Centerpartiet har lagt ned ett stort jobb, varit ett väsentligt bidrag till den ekonomiska stabilitet som vi nu har i landet.

I operativa termer formulerades målet för penningpolitiken som att inflationen, mätt som konsumentprisindex, KPI, skulle begränsas till 2 % i årlig förändringstakt med ett toleransintervall på plus minus en procentenhet. Detta mål började fullt ut att gälla fr.o.m. 1995.

Riksbanken har sedan årsskiftet en mer oberoende ställning än tidigare. Det gör det väl motiverat att granska och utvärdera Riksbankens verksamhet och hur man når upp till de mål som fastställts. Jag kan hålla med utskottets majoritet om detta.

En sådan granskning och utvärdering sker nu kontinuerligt

1. genom att ordföranden och vice ordföranden i Riksbanksfullmäktige har rätt att närvara och yttra sig vid direktionens sammanträden,
2. genom en öppen diskussion vid dessa sammanträden,
3. genom publicering av protokoll i efterhand,

4. genom öppenhet med information, statistik, metoder, analysinstrument osv.

Balansen mellan denna öppenhet och Riksbankens nya ställning är mycket viktig för att det demokratiska inflytandet skall garanteras, men också för att arbetet med penningpolitiken skall kunna ske på ett kompetent sätt.

Jag kan också instämma med majoriteten i att det kan vara förnuftigt att granska en period om tre år för att få en period som visar hur målen uppnås i olika skeden av en ekonomisk konjunktur.

Men, fru talman, majoriteten gör en logisk kullerbytta när man drar tillbaka granskningen av den period då banken inte hade denna ställning och arbetade efter andra regler och med andra förutsättningar.

Förutom denna baklängeskullerbytta vad gäller utvärderingstiden gör majoriteten, enligt min åsikt, ännu ett misstag. De föregående åren är ju redan granskade och också godkända av denna kammare. Det ter sig då lite konstigt att återigen ta upp en fråga som redan har behandlats och ändra sin ståndpunkt i efterhand. Centerpartiet anser att detta förfaringsätt är fel.

Under senare tid har den svenska inflationen varit låg, så låg att den t.o.m. har varit en av de lägsta i EU-området och i OECD-området. Det innebär också att det uppsatta målet har underskridits. I perioder har inflationen t.o.m. legat under det angivna toleransintervallet. Anledningarna till detta är flera.

Förutom prisstabiliseringspolitiken har den importerade inflationen under perioden varit låg. KPI kan påverkas av tillfälliga faktorer, som av riksdagen beslutade ändringar av indirekta skatter eller subventioner. Vidare påverkas måttet också av Riksbankens egna åtgärder, t.ex. kraftigt fall i marknadsräntor, att obligationsräntan sedan 1995 har halverats osv.

Denna bakgrund gör också att den kritik som utskottets majoritet riktar mot Riksbanken blir överdriven, sett i sitt sammanhang.

Utskottets majoritet diskuterar de olika måtten för inflation. Så gör också Riksbanken vid flera tillfällen. De olika måtten, som jag inte tänker gå in på här, för underliggande inflation har sina fördelar respektive nackdelar. Samma diskussion återfinns i många andra länder och inom EU i dess helhet.

Centerpartiet anser att det finns flera skäl att diskutera alternativ till KPI att användas samtidigt eller att byta ut KPI mot ett annat mått. Den diskussionen bör fortsätta framöver.

Under sensommaren 1997 startade valuta- och finansorn i Asien. Efter att i nästan ett års tid ha haft oförändrad reporänta valde Riksbanken den 17 december att höja den med 0,25 procentenheter till 4,35 %. Efter det att krisens omfattning blivit mer tydlig sänkte Riksbanken reporäntan tillbaka till 4,1 % den 10 juni 1998. Den internationella avmattningen och fallet i industrikonjunkturen fortsatte och medförde tre ytterligare räntesänkningar under senhösten.

Utskottets majoritet kritiserar här Riksbankens värdering av Asienkrisen, räntehöjningen i december 1997 och att sänkningen inte kom förrän i juni 1998.

Men, fru talman, vi kan konstatera att motsvarande undervärdering av de internationella följderna av Asienkrisen gjordes av nästan samtliga

stora institut och konjunkturbedömare världen över liksom, vilket tidigare har nämnts i den här debatten, också av finansutskottet självt.

Centerpartiet instämmer i att det är viktigt att bankens internationella konjunkturbedömningar håller hög klass. Detta krav ökar i takt med ekonomins internationalisering. Felbedömningar kostar pengar.

Det är dock inte rimligt att, som utskottets majoritet med Vänsterns Johan Lönnroth i spetsen, begära att Riksbanken skall ha en siarförmåga överstigande den i kvällspressen kända sierskan Saidas i hennes krafts dagar.

Slutligen angående motionen om ekonomiprisets avskaffande: Vi anser att det är viktigt att den ekonomiska, politiska och vetenskapliga diskussionen runt ekonomiska faktorer och förändringar i vår omvärld är livlig och uppmuntras. Ekonomipriset spelar där en roll. Vi har därför ställt oss bakom den majoritet som föreslår avslag på Johan Lönnroths motion.

Johan Lönnroth tog i sitt anförande upp sysselsättningsmålet kontra låg inflation och låg ränta. Det är alldeles självklart att sysselsättningsmålet är mycket viktigt för alla dem som är utan arbete, för den svenska ekonomin, för företagen och för landet som helhet. Men det är ju inte så att en hög inflation och en högre ränta ensidigt garanterar en högre sysselsättning. Det krävs en mängd andra saker som rör företagarnas villkor och strukturer i det svenska systemet, vilka samverkar i det här fallet.

Sedan kan man ju fundera över den ensidiga betoning som Johan Lönnroth gör i ljuset av den ekonomiska utvecklingen i USA, där man just har andra strukturer. Utan att säga att detta är det idealiska systemet, tycker jag ändå att man kan dra en del lärdomar av vad som händer där just nu.

Sammanfattningsvis, fru talman, anser Centerpartiet att de penningpolitiska målen måste ligga fast, att Riksbankens oberoende ställning måste respekteras och att den bedrivna penningpolitiken de senaste åren i allt väsentligt varit väl avvägd. Jag yrkar därmed bifall till reservation nr 1.

Anf. 109 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Jag skall fatta mig mycket kort.

Det är inte på något sätt så att jag tilltror just inflationen något slags saliggörande kraft när det gäller sysselsättningen. Det är alldeles riktigt att det också handlar om strukturella faktorer, en lång rad sådana.

Jag minns ju den tiden då jag stod skuldra vid skuldra med Per-Ola Eriksson och riktade mycket skarp kritik mot Riksbanken och dess senfärdighet med att sänka räntan. Men jag tycker att det är lite ledsamt, med all respekt för Lena Ek, att det numera tycks vara så att Centern är på väg att inordna sig i den borgerliga, mycket förenklade synen på penningpolitiken. Men, men – det är inte för sent att ändra sig. Man kan ju alltid hoppas på att Centern skall komma tillbaka till den nuvarande majoriteten.

Anf. 110 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Nu är det ju så att Centerpartiet är ett borgerligt parti som gick till val på målet att byta regering. Det tror jag nog att även Per-Ola

Eriksson står fast vid. Det är ganska roligt att höra Johan Lönnroth stå i kammaren och längta efter Per-Ola Eriksson. Jag ska framföra det när jag träffar honom, vilket jag gör med jämna mellanrum. Jag tror att han kommer att bli lite förvånad över det, skall jag ärligt säga.

Jag tycker att det är bra att Johan Lönnroth nyanserar den här debatten som faktiskt har varit på sista tiden, där man har ställt sysselsättningsmålet mot målen för penningpolitiken. Det är väldigt viktigt att faktiskt fundera över vilka strukturer det är som påverkar sysselsättningen så att arbetslösheten inte är lägre i dagens läge. Det borde den vara.

Anf. 111 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Vi har ett antal strukturella reformer. Det handlar om en arbetstidsreform t.ex. Det handlar om miljöomställning. Det är alltså de avgörande, långsiktiga, strukturella förändringarna för att komma till rätta med sysselsättningen. Där hjälper ingen kortsiktig makroekonomisk politik.

Men det är också viktigt. Det har en viss betydelse. Hade Riksbanken fört en något lättare, mindre deflationistisk, politik hade sysselsättningen varit något högre i dag. Jag vill inte överdriva det. Det hade inte handlat om någon gigantisk skillnad. Men det hade varit fler människor i jobb om penningpolitiken hade varit något lättare under denna period.

Anf. 112 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Jag tror så här: Det som fattas är strukturella reformer – delvis på miljöområdet, där kan vi vara överens. Men vi har också en reservation till huvudbetänkandet i finansutskottet på skattepolitikens område när det gäller småföretagare där vi redovisar en plattform för företagarnas villkor som jag tror har större betydelse.

Sedan är det faktiskt ett mål som saknas i den här diskussionen, när vi pratar om sysselsättning, och det är tillväxtmålet. Det är väldigt synd att det inte finns ett mål för tillväxten. Det hade nog alla arbetslösa också haft nytta av.

Anf. 113 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! ”Knappast på något annat område finner man ett så tydligt exempel på ordets makt över tanken, som när penningvärdets fortgående sänkning diskuteras. Att en krona är en krona accepteras mycket allmänt även när det är klart att en krona i dag inte alls är detsamma som en krona i fjol eller för tio år sedan.”

Det här läser jag ur inledningen på kapitlet om inflationens skadeverkningar i en bok av Bertil Ohlin från 1963. Den heter *Liberal utmaning*. Jag väljer att citera Bertil Ohlin av flera skäl. Dels skulle han, en gammal folkpartiordförande, just i dagarna ha fyllt 100 år. Jag tycker att det känns bra att uppmärksamma det. Dels var Bertil Ohlin både politiker och vetenskapsman – och faktiskt mottagare av Riksbankens pris till Alfred Nobels minne, det pris som Vänsterpartiet vill ta bort.

Lite längre fram i kapitlet skriver Bertil Ohlin så här: ”Det blir då icke – som det ibland påstås – ett val mellan att offra antingen penningvärdet eller den fulla sysselsättningen.” Redan på tidigt 60-tal menade alltså Bertil Ohlin att det som Vänsterpartiet m.fl. i dag gärna förfäktar är fel.

Jag menar att det är precis tvärtom. Inflationen tar pengar från de fattiga och ger till de rika. Därför är det bra att kämpa *mot* inflation, inte *för*. Den här synen som Vänstern och en del andra för fram är ett rätt typiskt utslag av populism och brist på vilja att ta ansvar för det som politiken faktiskt arbetar med. Det här är ett argument som man har använt, för när penningpolitiken är väldigt politiskt styrd riskerar den att bli för expansiv för att vara bra. Och med den långa tid det tar innan en penningpolitisk åtgärd får effekt är faran att det hela tiden finns en latent risk för att regeringarna driver en expansiv penningpolitik inför ett val och att de negativa effekterna av denna kommer först senare, efter valet.

Det är ett av argumenten för att vi har velat ge Riksbanken en självständig ställning när det gäller den praktiska utformningen dag för dag av penningpolitiken. Det är inte målet för penningpolitiken, den låga inflationen, som har förändrats, utan det är metoden för att uppnå målet. En självständig riksbank skall sikta mot låg inflation, och den kan göra det utan att snegla på dagsaktuella händelser, valrörelser eller att försöka skylla sin verksamhet inom andra områden på att man misslyckas inom det här. Det är också så att det finns empiriska belägg för att de länder som har självständiga centralbanker ofta också har lägre inflation.

Det är i grunden egentligen samma tanke som ligger bakom att vi har ett självständigt rättsväsende. Det är egentligen inte särskilt märkligt, och inte heller något odemokratiskt. Men det ställer mycket stora krav på det politiska systemet att tydligt formulera de regler inom vilka Riksbanken, centralbanken, skall arbeta. Det är också väldigt viktigt att vi har en god demokratisk kontroll. Granskningen av penningpolitiken är mycket viktig. Att vi som politiker har delegerat frågan om den dagliga penningpolitiken betyder att ansvaret för granskningen blir desto större.

En nyhet i och med det här är att finansutskottet skall granska penningpolitiken i ett särskilt yttrande. Men det gäller ju så att säga fr.o.m. den 1 januari 1999. Det yttrande som vi har här i dag utgör alltså formellt sett inte den granskning som den nya, självständiga Riksbankens arbete kommer att medföra. Vi har i vår reservation sagt att den här utvärderingen inte är en granskning i enlighet med Riksbankens nya ställning.

Konstitutionsutskottet skrev så här när frågan om Riksbanken behandlades: ”En ordning som föreskriver formell riksdagsbehandling inbjuder då till överträdelser av instruktionsförbudet och riskerar att skapa oklarhet om Riksbankens faktiska självständighet och därmed dess trovärdighet när det gäller inflationsmålet. — — — Riksdagen saknar inte möjligheter att i andra sammanhang kommentera Riksbankens verksamhet.”

Det är väl inte utan att man vid genomläsning av majoritetens betänkande får en känsla av att i vart fall konstitutionsutskottet hade en viss tendens att vara synskt. Finansutskottets yttrande blir en meningsyttring om penningpolitiken, och tyngden av den blir naturligtvis beroende av bärkraften i argumenten. Jag tycker att de argument som framförs av majoriteten inte har speciellt mycket bärkraft.

Johan Lönnroth sade tidigare å ena sidan att Riksbanken har missat sitt inflationsmål och å andra sidan att vi med en bättre penningpolitik hade haft fler jobb. Var och en som granskar dessa två yttranden och vad som faktiskt har hänt inser att om vi hade haft en striktare tillämpning av målet på 2 % ökning av KPI hade det krävt räntehöjningar. Och om vi

hade haft en bättre penningpolitik, dvs. tidigare räntesänkningar, hade KPI i stället gått ned mer. Därför tycker jag att det vore bra om Johan Lönnroth och majoriteten bestämde sig. Är det avvikelser från KPI-måttet som är värd att kritisera eller är det att man inte tidigare sänkte räntan? Båda invändningarna är knappast hållbara på samma gång.

Fru talman! Självklart skall penningpolitiken diskuteras och debatteras och åsikter brytas. Jag tycker att det är otroligt viktigt, speciellt med en självständig riksbank. Jag skulle gärna vilja lyfta en annan fråga, nämligen valet av inflationsmått. Jag tycker verkligen att man kan ifrågasätta om Riksbanken har funnit ett tillräckligt tydligt mått på inflationen. Tidigare har man sagt 2 % ökning av KPI. Samtidigt har man sagt att det kan finnas anledning nu när man utvärderar det att räkna bort olika saker. I februari 1999 fick vi ett förtydligande av vad man menade att man skulle kunna räkna bort eller lägga till, avvika från KPI-måttet. Jag tycker att det finns all anledning att ha en fortsatt diskussion om utveckling av måtten på underliggande inflation, och jag ser fram emot en fortsatt sådan debatt.

Fru talman! Den andra frågan gäller ju, som en del av mina meddebattörer har antytt här, hur pass synsk man kan förvänta sig att den som arbetar med penningpolitik eller andra frågor skall vara.

Jag kom att tänka på en liten berättelse från *Emil i Lönneberga*, som heter *Ida gör ett hyss*. I den är det så att Ida i ett gömme utomhus hittar 19 ägg. Hon tänker att här skall det bli pannkaka. Men hon är rädd för att det skall finnas sura ägg bland de där 19 äggen. De har ju legat ute. Och så krossar hon det första mot stammen på ett päronträd. Det ägget var bra. Så krossar hon ett till. Usch, det var surt. Så fortsätter lilla Ida och krossar alla 19 äggen. Hon konstaterar att det var två som var sura. Det var väl tur att de inte kom i pannkakssmeten.

Men, tänker Ida, de andra 17 hade man ju kunnat ha. Och så säger hon: Det är efteråt med det nu.

Sensmoral ett i denna historia tycker jag är att det är väldigt lätt att vara efterklok. Vad man visste före är inte alls samma sak som vad man vet efter. Och när man skall utvärdera om någon fattade rätt beslut före, är det vad man visste före som är det korrekta att utvärdera.

Sålunda visste t.ex. inte Riksbanken eller vi andra att Asienkrisen skulle inträffa. I varje fall visste vi inte det i så god tid att penningpolitiska åtgärder hade kunnat vidtas i så god tid att man hade kunnat parera händelserna.

Sensmoral två i denna historia kan ju vara, vilket Johan Lönnroth kanske tänker, att det ju var dumt av Ida att krossa dessa ägg mot päronträdet. Hon kunde ju ha krossat dem i en skål och sedan använt de 17 som var bra.

Även den sensmoralen kan ju gälla Riksbanken, nämligen att man ständigt måste arbeta med att förbättra sina prognosmetoder och att utveckla sin beslutsregler.

Fru talman! Vi liberaler anser att regering och riksdag först och främst skall ansvara för att genomföra det som är deras eget arbetsområde. Det gäller finanspolitiken och strukturreformerna. Vi vill ha reformer när det gäller skattesystemen, socialförsäkringarna, arbetsmarknadens funktionssätt och många andra reformer som skulle kunna göra att vi fick fler jobb. Vi liberaler vill ha god ekonomisk tillväxt, många

nya jobb och därmed bättre välfärd. En god ekonomi är nämligen en förutsättning för vård och skola och en förutsättning för att finansiera barnomsorgen, vilket i sin tur är en förutsättning för ett bra och jämställt samhälle. Och en god ekonomisk politik och en god ekonomi bygger på låg inflation, låg ränta, stabil valuta, litet budgetunderskott och liten statskuld, dvs. de s.k. konvergenskraven. Vi stöder alltså konvergenskraven. Den som inte gör det borde förklara sig och inte gömma sig bakom uttryck som att man gör saker och ting i den heliga konvergensens namn och få det att låta som om det vore en skamlig sjukdom.

Fru talman! Folkpartiet anser alltså att penningpolitikens mål bör ligga fast, att Riksbanken skall vara självständig och att utvärderingen visar att penningpolitiken i allt väsentligt är väl avvägd.

Jag vill också apropå Riksbankens pris till Alfred Nobels minne påpeka att även om vi alla kan vara otroligt upprörda över att Astrid Lindgren aldrig får något nobelpris i litteratur, vilket inte heller är någon vetenskap i exakt vetenskaplig bemärkelse, utan att det alltid går till en massa obegripliga poeter, så anser inte jag att nobelpriset i litteratur bör avskaffas. Jag tycker därmed inte heller att priset i ekonomi bör avskaffas. Den ekonomiska vetenskapen är ett gott stöd för oss politiker.

Jag vill avsluta med att referera en annan stor liberal tänkare, folkhögskolerektorn Waldemar Svensson som har sagt följande:

Livsvärdet är så mycket större än penningvärdet, och för att livsvärdet skall kunna bli riktigt stort så behöver vi ett stabilt penningvärde.

Anf. 114 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Det börjar bli lite följetong. Jag inser det. Men eftersom Karin Pilsäter vände sig direkt till mig vill jag säga ett par ord.

Till att börja delar jag alltså inte den bedömning som vi hörde från riksbankschefen. Jag anser att om man hade sänkt räntan tidigare och låtit bli att höja räntan när Asienkrisen var på gång så hade sysselsättningen varit högre i dag.

Man kan visst säga att i princip alla gjorde denna felbedömning. Men nu skall vi utvärdera Riksbankens roll, och då skall vi inte dölja att den gjorde fel.

Jag måste också lite grann kommentera det som har sagts om Bertil Ohlin. Det var ju ändå så att dessa idéer om Riksbankens ställning och om att man inte skulle driva den aktiva finanspolitiken osv. lanserades av Milton Friedman redan på 40-talet. När Bertil Ohlin och Folkpartiet hade stora valframgångar 1948 så lanserade Milton Friedman alla dessa monetaristiska idéerna som nu är högsta vetenskap. Bertil Ohlin tillhörde dem som kraftfullt vände sig mot den politiken. Bertil Ohlin stod, hör och häpna, betydligt närmare Vänsterpartiet i dag i synen på detta med avvägning mellan finans- och penningpolitik jämfört med de nuvarande folkpartisterna. Där får faktiskt Karin Pilsäter gå tillbaka till historieböckerna och läsa på lite bättre.

Beträffande detta s.k. nobelpris vill jag säga följande. Hur förklarar Karin Pilsäter det faktum att enbart män har fått nobelpriset i ekonomi?

Anf. 115 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Det är klart att man skall utvärdera vad som har hänt även i skenet av vad man nu vet. Men vad ni vill låta antyda är att Riks-

banken, till skillnad från alla andra, borde ha kunnat förutse detta och att man i skenet av vad man vet efteråt skulle ha gjort på ett annat sätt. Det är ju alla överens om. Det säger t.o.m. riksbankschefen själv i sina offentliga anföranden. Problemet är ju att man inte visste före vad man visste efteråt. Det är det som det hela handlar om.

När det gäller både nobelpris och ekonomisk vetenskap vill jag säga, och det trodde jag att Johan Lönnroth visste eftersom jag hade fått för mig att han var en ganska studerad man, att ekonomi inte är någon exakt vetenskap likt kemi eller matematik, där man gång på gång kan upprepa ett experiment eller en ekvation och få samma resultat. Men likafullt är det ju en vetenskap, precis som statsvetenskap, socialvetenskap och andra vetenskaper är vetenskaper utan att vara exakta vetenskaper. Och visst förhåller det sig så med penningpolitik, inflationsmätt och annat att det inte finns några absoluta sanningar grundade på någon exakt vetenskap. Men i det politiska arbetet anser jag och vi i Folkpartiet att man kan ha god hjälp av vetenskapen i ekonomi, precis som vi anser att man har mycket god hjälp i socialpolitiken, i rättspolitiken och inom andra politikområden av de vetenskapliga arbeten som människor gör där. Och just därför att det är skillnad på ekonomisk politik och ekonomisk vetenskap och att det dessutom inte är någon exakt vetenskap utan bl.a. förändras över tiden beroende på vad som händer i omgivningarna, anser jag inte att det finns någon som helst motsatsställning i att Bertil Ohlin på 60-talet inte delade Milton Friedmans uppfattningar från 40-talet och vad vi i Folkpartiet i dag anser är korrekt inför 2000-talet.

Anf. 116 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Det är sant att det inte är någon exakt vetenskap. Men jag ifrågasätter över huvud taget om det är vetenskap i samma mening som de olika naturvetenskaperna, med anledning av vilka man delar ut de riktiga nobelprisen. Just det faktum att åsikterna kring dessa frågor har skiftat så oerhört mycket över historien visar just detta. På 60-talet var Bertil Ohlin, Gunnar Myrdal, C H Hermansson och t.o.m. Jarl Hjalmarsson i stort sett överens – det kan man se om man går tillbaka till riksdagsdebatterna – om att det skulle bedrivas en aktiv finanspolitik med den fulla sysselsättningen som överordnat mål. Och man avvisade alla dessa nya högeridéer – Milton Friedmans idéer om den fristående riksbanken, att man skulle ha inflationsbekämpning och att man i stort sett skulle avvärpa finanspolitikens aktiva roll i den ekonomiska politiken. Sedan har då hela denna kyrka av ekonomiskt tänkande skiftat, och det har blivit tvärtom, och nu säger allihop någonting helt annat. Det är just därför som det är så orimligt att så att säga höja upp denna s.k. vetenskap på det sätt som man gör genom detta s.k. nobelpris.

Anf. 117 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Tillåt mig att notera att Johan Lönnroths inställning till skillnaden mellan exakt naturvetenskap och inexact ekonomisk vetenskap eller samhällsvetenskap är en ganska typisk manlig hållning, nämligen att det är den exakta naturvetenskapen som är den enda rätta. Som reflexion till varför det inte finns några kvinnor som har fått nobelpriset i ekonomi, vill jag säga att det är ett uttryck för ungefär samma faktum som att det inte finns en enda kvinna som diskuterar ekonomisk politik

inom Vänsterpartiet. Och det skulle inte förvåna mig om det blir en kvinna som får ekonomipriset långt innan det blir en kvinna som får föra Vänsterpartiets talan i en ekonomisk debatt.
(forts. 14 §)

Prot. 1998/99:105
2 juni

---

12 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 1 juni

UU11 En svensk Asienstrategi för 2000-talet

Mom. 2 (ett utökat bistånd till Asien)

1. utskottet

2. res. 1 (kd, fp)

Votering:

251 för utskottet

52 för res. 1

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 67 m, 38 v, 16 c, 16 mp

För res. 1: 37 kd, 15 fp

Frånvarande: 17 s, 15 m, 5 v, 5 kd, 2 c, 2 fp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU9 Beräkning av återbetalningsskyldighet för underhållsstöd till barn med särlevande föräldrar

Mom. 1 (avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 i motsvarande del (m)

Votering:

237 för utskottet

68 för res. 1

1 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 38 v, 36 kd, 16 c, 15 fp, 16 mp

För res. 1: 67 m, 1 kd

Avstod: 1 m

Frånvarande: 15 s, 14 m, 5 v, 5 kd, 2 c, 2 fp

Anders G Högmark (m) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Mom. 2 (grundavdrag och procentsatser)

1. utskottet

2. res. 2 (kd)

3. res. 3 (c)

Förberedande votering:

38 för res. 2

17 för res. 3

254 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

184 för utskottet

37 för res. 2

86 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 38 v, 14 fp, 16 mp

För res. 2: 37 kd

Avstod: 69 m, 17 c

Frånvarande: 15 s, 13 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 3 fp

Mom. 3 (reformerat underhållsstöd)

1. utskottet

2. res. 4 (fp)

Votering:

223 för utskottet

16 för res. 4

70 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 38 v, 36 kd, 17 c, 16 mp

För res. 4: 16 fp

Avstod: 70 m

Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 v, 6 kd, 1 c, 1 fp

Mom. 7 (samarbetssamtal)

1. utskottet

2. res. 8 (c)

Votering:

186 för utskottet

18 för res. 8

106 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 38 v, 16 fp, 16 mp

För res. 8: 1 kd, 17 c

Avstod: 70 m, 36 kd

Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 1 fp

Per Landgren (kd) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Prot. 1998/99:105
2 juni

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU11 Statens invandrarverk och gränskontroll

Mom. 1 (Invandrarverkets befogenheter vid gränskontroll)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Votering:

294 för utskottet

16 för res. 1

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 70 m, 38 v, 37 kd, 17 c, 16 fp

För res. 1: 16 mp

Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 1 fp

Mom. 2 (övriga frågor)

1. utskottet

2. res. 2 (mp)

Votering:

293 för utskottet

17 för res. 2

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 70 m, 38 v, 37 kd, 17 c, 15 fp

För res. 2: 1 fp, 16 mp

Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 1 fp

TU11 Postal infrastruktur

Mom. 2 (postnummersystemet)

1. utskottet

2. res. 1 (m, kd, fp, mp)

Votering:

171 för utskottet

137 för res. 1

1 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 37 v, 17 c, 1 fp

För res. 1: 70 m, 37 kd, 14 fp, 16 mp

Avstod: 1 v

Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 2 fp

Tasso Stafilidis (v) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Mom. 4 (adressändringar)

1. utskottet

2. res. 3 (s, v)

Votering:

157 för utskottet

153 för res. 3

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 70 m, 37 kd, 17 c, 16 fp, 16 mp

För res. 3: 115 s, 38 v

Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 1 fp

Mom. 5 (eftersändning)

1. utskottet

2. res. 4 (m, kd, mp)

Votering:

184 för utskottet

126 för res. 4

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 37 v, 17 c, 15 fp

För res. 4: 1 s, 70 m, 1 v, 37 kd, 1 fp, 16 mp

Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 1 fp

Laila Bjurling (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Mom. 6 (definition i postlagen av begreppet postal infrastruktur)

1. utskottet

2. res. 5 (s, v)

Votering:

156 för utskottet

154 för res. 5

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 69 m, 1 v, 37 kd, 17 c, 16 fp, 16 mp

För res. 5: 116 s, 1 m, 37 v

Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 1 fp

Mom. 9 (skärpta krav på övernattbefordran av brev)

1. utskottet

2. res. 7 (kd)

Votering:

270 för utskottet

38 för res. 7

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 115 s, 69 m, 38 v, 17 c, 15 fp, 16 mp
För res. 7: 1 s, 37 kd
Frånvarande: 15 s, 13 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 2 fp

Mom. 10 (postservice på landsbygden)

1. utskottet
2. res. 8 (c)
Votering:
290 för utskottet
18 för res. 8
1 avstod
40 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 116 s, 70 m, 37 v, 36 kd, 15 fp, 16 mp
För res. 8: 17 c, 1 fp
Avstod: 1 kd
Frånvarande: 15 s, 12 m, 6 v, 5 kd, 1 c, 1 fp

Mom. 11 (utredning om de regionalpolitiska konsekvenserna av postmarknadens avreglering)

1. utskottet
2. res. 9 (v, c)
Votering:
253 för utskottet
57 för res. 9
39 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 116 s, 70 m, 37 kd, 15 fp, 15 mp
För res. 9: 38 v, 17 c, 1 fp, 1 mp
Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 1 fp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU12 Ändringar i telelagen m.m.

Mom. 1 (teledatuppgifter för brottsbekämpning)
1. utskottet
2. res. 1 (m)
Votering:
221 för utskottet
88 för res. 1
40 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 116 s, 38 v, 36 kd, 15 fp, 16 mp
För res. 1: 70 m, 17 c, 1 fp
Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 v, 6 kd, 1 c, 1 fp

Mom. 2 (ändringar i telelagen)

1. utskottet

2. res. 2 (m, kd)

Votering:

202 för utskottet

108 för res. 2

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 38 v, 17 c, 15 fp, 16 mp

För res. 2: 70 m, 37 kd, 1 fp

Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 1 fp

Mom. 6 (uppföljning och utvärdering)

1. utskottet

2. res. 4 (c)

Votering:

293 för utskottet

17 för res. 4

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 70 m, 38 v, 37 kd, 16 fp, 16 mp

För res. 4: 17 c

Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 1 fp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

NU12 Utveckling av nya bilmotorer och alternativa drivmedel

Kammaren biföll utskottets hemställan.

NU13 Vissa utrikeshandelspolitiska frågor

Mom. 1 (WTO-förhandlingarna)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp)

3. res. 2 (kd, c)

Förberedande votering:

89 för res. 1

54 för res. 2

167 avstod

39 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

170 för utskottet

86 för res. 1

53 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 116 s, 38 v, 1 kd, 15 mp
För res. 1: 70 m, 16 fp
Avstod: 36 kd, 17 c
Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 1 fp, 1 mp

Mom. 2–4

Kammaren biföll utskottets hemställan.

UU12 Utrikeshandel och internationella investeringar

Mom. 5 (ett internationellt investeringsavtal)

Utskottets hemställan med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 1 (m)

Votering:

238 för utskottet

70 för res. 1

1 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 38 v, 37 kd, 17 c, 15 fp, 15 mp

För res. 1: 70 m

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 1 fp, 1 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

13 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UU10 Verksamheten i Europeiska unionen under 1998

Mom. 1 (det svenska ordförandeskapet inom Europeiska unionen)

Proposition ställdes först beträffande utskottets hemställan och därefter i fråga om motiveringen.

Hemställan:

1. utskottets hemställan
2. hemställan i res. 2 (c)
3. hemställan i res. 3 (fp)

Förberedande votering:

22 för res. 2

17 för res. 3

270 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde hemställan res. 2.

Huvudvotering:
274 för utskottet
17 för res. 2
19 avstod
39 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 116 s, 69 m, 38 v, 36 kd, 15 mp
För res. 2: 17 c
Avstod: 1 m, 1 kd, 16 fp, 1 mp
Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 1 fp
Motiveringen:

Godkännande av
1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 1 (m)

Votering:
208 för utskottet
70 för res. 1
31 avstod
40 frånvarande
Kammaren godkände utskottets motivering.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 116 s, 37 v, 37 kd, 2 c, 1 fp, 15 mp
För res. 1: 70 m
Avstod: 15 c, 15 fp, 1 mp
Frånvarande: 15 s, 12 m, 6 v, 5 kd, 1 c, 1 fp

Mom. 13 (en utträdesparagraf i EG-fördraget)

1. utskottet
2. res. 12 (v, c, mp)

Votering:
238 för utskottet
71 för res. 12
1 avstod
39 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 116 s, 69 m, 37 kd, 16 fp
För res. 12: 38 v, 17 c, 16 mp
Avstod: 1 m
Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 1 fp

Mom. 18 (handlingsoffentlighet)

1. utskottet
2. res. 13 (v, mp)

Votering:
241 för utskottet
55 för res. 13
14 avstod
39 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 70 m, 37 kd, 17 c, 1 fp

För res. 13: 38 v, 1 fp, 16 mp

Avstod: 14 fp

Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 1 fp

Mom. 19 (gemenskapslagstiftningens kvalitet och närhetsprincipen)

1. utskottet

2. res. 15 (c)

Votering:

293 för utskottet

17 för res. 15

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 70 m, 38 v, 37 kd, 16 fp, 16 mp

För res. 15: 17 c

Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 1 fp

Mom. 20 (institutionella frågor)

1. utskottet

2. res. 16 (v, mp)

Votering:

219 för utskottet

54 för res. 16

36 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 69 m, 3 kd, 16 c, 16 fp

För res. 16: 1 s, 37 v, 16 mp

Avstod: 1 m, 34 kd, 1 c

Frånvarande: 15 s, 12 m, 6 v, 5 kd, 1 c, 1 fp

Leif Carlson (m) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Mom. 21 (EG:s anslutning till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna)

1. utskottet

2. res. 18 (kd)

Votering:

272 för utskottet

37 för res. 18

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 69 m, 38 v, 17 c, 16 fp, 16 mp

För res. 18: 37 kd

Frånvarande: 15 s, 13 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 1 fp

Mom. 27 (sysselsättning)

Yrkanden:

1. utskottet

2. res. 25 (v)

3. utskottets hemställan med den ändring däri som följde av bifall till mot. U506 yrk. 11 och 12 (v) samt mot. U509 yrk. 2 (kd)

Förberedande votering:

Kammaren biträdde res. 25 med acklamation.

Huvudvotering:

228 för utskottet

38 för res. 25

42 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 67 m, 17 c, 16 fp, 16 mp

För res. 25: 38 v

Avstod: 3 s, 2 m, 37 kd

Frånvarande: 16 s, 13 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 1 fp

Mom. 33 (den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken)

1. utskottet

2. res. 34 (mp)

Votering:

294 för utskottet

16 för res. 34

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 70 m, 38 v, 37 kd, 17 c, 16 fp

För res. 34: 16 mp

Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 1 fp

Mom. 38 (Amsterdamfördraget och flyktingfrågorna)

1. utskottet

2. res. 36 (kd, fp)

3. res. 37 (v)

Förberedande votering:

53 för res. 36

38 för res. 37

219 avstod

39 frånvarande

Kammaren biträdde res. 36.

Huvudvotering:

214 för utskottet

53 för res. 36

42 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 116 s, 70 m, 17 c, 11 mp
För res. 36: 37 kd, 16 fp
Avstod: 38 v, 4 mp
Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 1 fp, 1 mp

Mom. 39 (inriktningen av unionens flyktingpolitik)

1. utskottet
2. res. 38 (mp)

Votering:

293 för utskottet

16 för res. 38

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 70 m, 38 v, 36 kd, 17 c, 16 fp

För res. 38: 16 mp

Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 v, 6 kd, 1 c, 1 fp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU19 Tullagens överklaganderegler, m.m.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU21 Ändrade regler med anledning av taxfreehandelns upphörande

Mom. 5 (exportbutiker)

1. utskottet

2. res. 2 i motsvarande del (m).

Votering:

239 för utskottet

70 för res. 2

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 37 v, 37 kd, 17 c, 16 fp, 16 mp

För res. 2: 70 m

Frånvarande: 15 s, 12 m, 6 v, 5 kd, 1 c, 1 fp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

14 § (forts. från 11 §) Penningpolitiken och Riksbankens förvaltning 1998 (forts. FiU23)

Anf. 118 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Fru talman! Riksbanken har genom en grundlagsändring som trädde i kraft vid årsskiftet fått en mer oberoende ställning gentemot riksdag och regering. Behovet av att i efterhand granska och utvärdera Riksbankens penningpolitik har därför ökat.

Det är riktigt som de borgerliga partiernas företrädare säger att Riksbankens självständiga ställning är en nyhet fr.o.m. 1999 men jag delar inte deras uppfattning att detta faktum skulle utesluta möjligheten att göra en utvärdering av den penningpolitik som förts under perioden 1996–1998. Jag delar inte heller deras uppfattning att det inte finns det minsta att kritisera i den förda penningpolitiken. Riksbankschefen har t.ex. själv sagt att höjningen av reporäntan i december 1997 var fel. Jag har svårt att finna något uppseendeväckande i att finansutskottet anser att det kan ifrågasättas om det var rimligt att vänta i nästan ett halvår innan detta misstag rättades till.

Jag har också svårt att förstå de borgerliga partirepresentanternas omdöme att utskottets betänkande skulle vara genomsyrat av en negativ underton. På några ställen kritiserar förvisso den förda penningpolitiken. Men på flera ställen anges också vad vi kan kalla förmildrande omständigheter, som t.ex. svårigheten att göra prognoser, förhållandet att Riksbankens bedömningar delades av flertalet andra bedömare och de problem som är förknippade med användandet av konsumentprisindex, KPI, som målvariabel.

Samma förmildrande omständigheter anför riksbanksledningen till sitt försvar i en kritisk artikel på DN Debatt den 27 maj, riktad mot finansutskottets rödgröna majoritet. I artikeln påstås att utskottets betänkande skapar oklarheter om Riksbankens uppdrag att upprätthålla ett fast penningvärde.

Företrädarna för Riksbanken tar upp några frågor som de anser att utskottet inte berört på ett tillfredsställande sätt och som de anser borde stå i förgrunden vid en granskning av den penningpolitik som förts. Bl.a. hävdas att utskottet inte tydligt klargjort värdet av prisstabilitet och resultatet av den penningpolitik som förts.

Men utskottet betonar faktiskt på s. 5 i betänkandet att man gör sin utvärdering ”i ljuset av många goda resultat för den ekonomiska politiken, inklusive penningpolitiken”. Den påstådda negativismen finns inte där. Uppdraget att upprätthålla ett fast penningvärde ligger naturligtvis fast.

Kampen mot för hög inflation är viktig. Men det är heller inte bra med för låg inflation. Därför finns det även en nedre toleransnivå på 1 %. Fr.o.m. halvårsskiftet 1996 t.o.m. halvårsskiftet 1997 låg inflationen under den nedre nivån och under en period så långt under att vi hade deflation. Både vid slutet av 1996, början av 1997 och under hösten 1998

har också det harmoniserade inflationsmålet, HIKP, legat under 1 %. Jag anser att det vore orimligt att inte kritisera detta vid en utvärdering.

När det gäller KPI-måttet anser jag att det finns all anledning för Riksbanken att överväga att byta det mot någonting bättre, mot ett mått som inte är så känsligt för tillfälliga faktorer som inte har någon bestående effekt på inflationen. Fredrik Reinfeldts beskrivning av KPI-måttet som folkligt förankrat ter sig en smula överdriven. För folket är det nog egalt om Riksbanken använder KPI, HIKP eller UNDI_X som målvariabel. Men jag tror att framtida utvärderingar skulle underlättas om man bytte ut KPI-måttet.

Fru talman! Jag anser att utskottsmajoritetens text på ett intressant sätt belyser penningpolitiska problem, överväganden och åtgärder under den aktuella treårsperioden och levererar en tämligen mild och väl avvägd kritik, och jag vill därför yrka bifall till utskottets hemställan i denna del.

Likaså yrkar jag bifall till utskottets förslag angående ansvarsfrihet för Riksbankens förvaltning, Riksbankens balans- och resultaträkningar och dispositionen av Riksbankens resultat.

Däremot vill jag yrka avslag på utskottets hemställan i punkt 5 och i stället yrka bifall till Johan Lönnroths och min reservation nr 2, till förmån för motionen om ett avskaffande av det s.k. ekonomipriset till Alfred Nobels minne. Det finns flera problem med detta pris; dels är det tillkommet på högst diskutabla vägar genom ett beslut där Riksbanksfullmäktige överskred sina lagenliga befogenheter, dels ger det ekonomiamnet ett falskt drag av vetenskaplighet, dels har det inte något med Alfred Nobels intentioner att göra, dels har det vid flera tillfällen givits till högst diskutabla mottagare, och inte någon gång av de sammanlagt 42 gånger priset delats ut har det tillfallit en kvinna.

Den senaste pristagaren, Amartya Sen, skulle utgöra en värdig slutpunkt för ett diskutabelt pseudonobelpris. Riksdagen bör därför uppdraga åt Riksbanken att med Nobelstiftelsen och Vetenskapsakademien ta upp frågan hur ekonomipriset på lämpligaste sätt kan avvecklas.

Anf. 119 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! I Riksdagsutredningen var alla partier överens om att utskotten ägnar alldeles för lite tid åt att följa upp och utvärdera. Därför gav riksdagen sina utskott i uppdrag att ändra sina arbetssätt, att i framtidens intresse inte bara blicka framåt utan också blicka bakåt.

Även vi i finansutskottet får erkänna att vi har ägnat alldeles för lite tid åt utvärdering. Vår granskning av Riksbanken skedde framför allt när utskottet en gång om året gick igenom förvaltningsberättelsen. Så länge vi begränsade oss till ett ettårigt perspektiv var det svårt att göra en mer omfattande utvärdering av penningpolitiken, helt enkelt därför att det kan ta både ett och två år innan en ränteförändring har fått fullt genomslag i ekonomin.

Vår utvärdering nu ligger helt i linje med Riksdagsutredningens förslag, helt i linje med riksdagens beslut. I år granskar vi treårsperioden 1996–1998. Nästa år lägger vi 1996 till handlingarna och för in 1999 i granskningen. På det sättet får vi en utvärdering av en tillräckligt lång period, en treårsperiod. Men vi får ändå en utvärdering som rullar på och återkommer år efter år.

Att den nya ordningen för Riksbanken inte startar förrän den 1 januari i år är inte något som helst skäl för att säga nej till att vi nu utvärderar treårsperioden 1996–1998. Vi skall ju ändå granska 1998. Vad är det då för fel att vi gör det ordentligt och sätter in 1998 i ett längre perspektiv?

Mats Odell har helt fel. Jag blir förvånad när jag hör honom påstå att riksdagen redan skulle ha granskat Riksbanken när det gäller 1998. Det är ju det som är vår uppgift i betänkande FiU23, det betänkande som vi har att debattera i kammaren i dag.

Även Lena Ek tar grundligt miste. Att vi granskar Riksbanken under den gamla ordningen är ingen logisk kullerbytta. Vi granskar utifrån de förutsättningar som rådde under utvärderingsperioden.

Riksbanken är Sveriges mäktigaste myndighet, Sveriges mest självständiga myndighet. Riksbankens direktion på sex personer har ett alldeles unikt ansvar att på egen hand sköta Sveriges penningpolitik. Just därför är det så viktigt med en bred demokratisk debatt om hur Riksbanken sköter sin uppgift.

Bortsett från själva prisstabilitetsmålet i riksbankslagen kan riksdagen numer inte ge Riksbanken några närmare direktiv för hur penningpolitiken skall bedrivas. Vad vi däremot kan göra är att i efterhand granska hur penningpolitiken har skötts. Blir det en utvärdering av hygglig kvalitet kan den i sin tur ge underlag för en fördjupad debatt, och detta är någonting som inte skall underskattas. Det är därför som det är meningsfullt att riksdagen granskar Riksbanken i efterhand. Det är därför som det är meningsfullt att riksdagen också granskar perioden 1996–1998.

Jag skall om en stund bemöta kritiken mot hur finansutskottet har genomfört sin utvärdering. Men först vill jag fråga de borgerliga ledamöterna: Varför vill ni sitta med armarna i kors och vänta uppemot tre år innan ni själva kan vara med på en mera fullständig utvärdering? Riksdagen vill att vi redan nu skall höja ambitionerna när det gäller uppföljning och utvärdering.

På min riksdagsbänk ligger en statsvetenskaplig avhandling som med rätta kritiserar riksdagens gamla traditionella ovilja att också blicka bakåt. Och tyvärr verkar det som att ni i praktiken fortfarande sitter kvar i denna ofruktbara ovilja, och det tycker jag är djupt beklagligt. Det är också överraskande att ni har den uppfattning som ni har givit till känna i dagens debatt. Det hade vi inte kunnat ana oss till när vi på utskottets sammanträden nu i vår behandlade frågan om utvärdering av Riksbanken. Trots att ni har haft rika tillfällen att föra fram den här uppfattningen under själva utskottsbehandlingen blev det en nyhet för oss på ett mycket sent stadium.

Den 18 februari fick finansutskottets alla ledamöter en kanslipromemoria där det stod att det behövs en ökad parlamentarisk granskning av centralbankens verksamhet. Ingen framförde några invändningar mot detta på utskottssammanträdet.

Inför utfrågningen med riksbankschefen den 25 mars fick vi av vårt kansli diagram och tabeller på inflation, räntor och andra uppgifter som gick flera år tillbaka i tiden. Diskussionen med riksbankschefen handlade också till stor del om utvecklingen sedan 1995/96.

Den 13 april gav utskottet vårt kansli i uppdrag att ta fram underlag för en utvärdering under treårsperioden 1996–1998. Ingen utskottsledamot protesterade mot detta.

Den 6 maj fanns ett första preliminärt utkast till utvärdering på utskottssammanträdet. Något förslag om att utskottet skulle avstå från att göra en utvärdering kom inte heller då, utan tvärtom kom det från borgerligt håll önskemål om att någon eller några som var ansvariga för penningpolitiken under den gångna treårsperioden skulle kallas särskilt till utskottet för ännu en utfrågning.

Den 11 maj beslutade utskottet i enlighet med detta önskemål. Den 18 maj hade utskottet en ny utfrågning med riksbankschefen om perioden 1996–1998 utöver det som hade förekommit vid utfrågningen den 25 mars.

Slutligen den 20 maj – efter tre månader – beslutade finansutskottet att justera dagens betänkande och den utvärdering som där finns av penningpolitiken. Inte heller vid detta tillfälle sade ni att utskottet borde avstå från utvärdering under den här perioden. Under tre månaders tid var denna er åsikt en djupt förborgad hemlighet, och den avslöjades inte förrän efter det att utskottet hade justerat sitt betänkande.

I efterhand kunde vi häpna läsa följande i det borgerliga yttrandet: ”att i anslutning till ställningstagandet till årsredovisningen för år 1998 genomföra en särskild utvärdering framstår som egendomligt”. Jag vill nog säga att som betydligt mera egendomligt framstår att de borgerliga partierna höll inne med denna åsikt under hela den period som finansutskottet arbetade med betänkandet.

Ingen Lena Ek talade då om en logisk kullerbytta. Ingen Mats Odell påstod då att riksdagen redan hade granskat Riksbanken för 1998. Hade ni gjort det, hade vi snabbt kunnat korrigera era misstag.

Det är inte en särskilt imponerande oppositionspolitik, får man säga. Visst kan det vara bekvämt för mig som tillhör regeringspartiet att möta en opposition som inte orkar med jobbet. Men för riksdagen och för demokratin är det förödande om oppositionen förfaller till orkeslös kverulans i stället för att opponera, i stället för att vara vaken och kritisk och att presentera alternativ.

Fredrik Reinfeldt har av Riksdagskommittén fått förtroendet att leda en arbetsgrupp. Man kan tro att det är ett skämt, men det råkar vara just den arbetsgrupp som skall stärka och stimulera riksdagens arbete med granskning, utvärdering och uppföljning. Efter det här tycker jag kanske att Fredrik Reinfeldt borde fundera på om han är rätt person att leda det viktiga arbetet.

När vi sedan kommer till kritiken mot vad det står i själva utvärderingen är det förstas svårt att föra en sakdebatt mot en så dimmig kritik som ”negativ underton”, ”Franz Kafkas värld”, ”Rosornas krig” och andra svepande formuleringar. Det blir som att föra en debatt med en fladdrande gardin.

Men jag hittar en konkret sak. I moderaternas motion om den ekonomiska politiken står det att för att hålla nere priserna får Riksbanken höja styrräntan. Men här skriver ni tvärtom: För att få högre priser krävs det högre ränta. Alltså: Både för att få högre priser och för att få lägre priser anser ni att det behövs högre ränta. Det står så. Uppenbarligen är det något som inte stämmer. Fundera, Fredrik Reinfeldt och ni andra, vad det är som kan vara fel!

Alla som sysslar med utvärderingar har mött reaktionen: Vi vill ha mindre kritik och mera beröm. Mats Odell är själv ett levande exempel

på detta. Den 20 oktober valdes Mats Odell till riksbanksfullmäktige med ansvar för penningpolitiken under resten av 1998. Nu står han här i riksdagens talarstol och sjunger Riksbankens lov samtidigt som han utfärdar en generös frisedel både för sig själv och för tiden innan han fick del av ansvaret. Mats Odell använde ordet pikant, och jag tycker nog att det är det minsta man kan säga.

Sedan tycker jag att det har varit lite trist att höra olika konspirations-teoretiker här i kammaren tala om onda avsikter bakom utvärderingen. Då blir det väldigt svårt att föra en debatt. Det är bara trist att höra.

När även ni där borta i Riksbanken på mycket oklara grunder tycks föreställa er att avsikten med finansutskottets utvärdering är att utdela kritik mot Riksbanken, då tar ni grundligt miste. Avsikten är i stället att leva upp till de krav som riksdagen ställer på sina utskott att ägna sig mer åt utvärderingar och uppföljningar. Avsikten är att göra en objektiv beskrivning och att grunda utskottets bedömningar på ett sakligt underlag.

Vi berömmar Riksbankens öppenhet i förhållande till andra centralbanker. Vi slår fast att vi gör vår utvärdering i ljuset av många goda resultat både för finanspolitiken och för penningpolitiken. Boenderäntor och investeringsräntor har sjunkit dramatiskt under de gångna åren. Inflationen är låg, och det föreligger goda förutsättningar för en låg inflation även för åren framöver.

Vi granskar penningpolitiken med den ödmjuka insikten att det är en oerhörd skillnad på att befinna sig i ett aktuellt beslutsläge med många osäkra faktorer och på att med facit i hand i efterhand göra en granskning. Efterklokhet är en exakt vetenskap som bör användas med måtta.

Min utgångspunkt när vi startade arbetet med utvärderingen var att vi skulle nå fram till enhällighet, eller i varje fall till en mycket bred enighet. Så blev det inte, och det beklagar jag. Men det får ju absolut inte bli så att vi låter en sådan här utvärdering urarta, så att vi av någon missriktad hänsyn till en förnärmad Riksbank försöker skyla över de brister som vi upptäcker.

Jag måste säga att en utvärdering i Mats Odells anda, såsom vi hörde här från talarstolen, är inte en utvärdering som är värd namnet.

När Riksbankschefen hävdar som sin uppfattning att inflationsmålet har varit felformulerat ända sedan 1993, tvingas finansutskottet konstatera att Riksbanken ändå valt att behålla detta mål under hela den studerade treårsperioden.

När Riksbankschefen medger att höjningen av styrräntan i december 1997 var fel i ljuset av det vi nu vet, måste finansutskottet kunna ifrågasätta om det var rimligt att vänta nästan ett halvt år innan felet korrigerades.

När Riksbankschefen säger att med facit i hand kan det diskuteras om man inte hade kunnat ha något större räntesänkningar under 1996, är det inte så märkligt om finansutskottet pekar på att förutsättningarna för att uppfylla inflationsmålet hade förbättrats om raden av räntesänkningar hade inletts redan 1995.

Mats Odell talade om hur orimlig kritiken är. Jag läste i gårdagens tidning en intervju med vice riksbankschefen Lars Heikensten. Han säger inte att Riksbanken har träffat inflationsmålet. Han säger att Riksbanken har skjutit under inflationsmålet. Han säger också att han själv redan

tidigare har kritiskt diskuterat vad som gjordes under just de perioder som finansutskottet fokuserar, 1995, 1996 och 1998.

Jag tycker att den här debatten gör tydligt att Mats Odell är mer påvlig än påven själv. Mats Odell har visserligen varit en kardinal i penningpolitikens katedral, men han försöker att vara mer katolsk än påven själv.

Att vår utvärdering också redovisar de prognosmissar och felbedömningar som Riksbanken har gjort under perioden kan inte heller vara fel, särskilt som vi är noga med att redovisa att även andra prognosmakare har haft svårt att förutsäga utvecklingen.

Att även finansutskottet har gjort felbedömningar har jag lätt att hålla med om. Jag tycker att det skulle vara att kompromettera själva utvärderingsarbetet om man skulle se det som något negativt om utvärderingen av Riksbanken också tydliggör att finansutskottet har gjort felbedömningar. Det får ju inte hålla tillbaka utvärderingen. Det är ingenting som det finns anledning att skämmas för, utan kan vi få fram bra redovisningar och det även innebär att man konstaterar att finansutskottet gör felbedömningar, får det inte påverka utvärderingen negativt.

Sedan är det en annan sak att Riksbanken faktiskt råkar hugga i sten i sin polemik mot finansutskottet när man påstår att det inte skulle framgå av vårt utskottsbetänkande våren 1998 att vi räknade med att inflationen skulle understiga inflationsmålet. Tvärtom skrev vi så här: "Räknat som årsgenomsnitt stiger inflationen i år med 0,9 procent. Om prognosen visar sig riktig innebär det att inflationen för tredje året i rad understiger Riksbankens inflationsmål."

Fru talman! Jag har hört debatter om finansutskottets utvärdering i radion och annorstädes. Det har varit debatter där deltagarna uppenbarligen inte har läst vad vi har skrivit, men där tonläget har varit desto högre.

Jag tror att det även åren framöver kommer att bli en del diskussion om finansutskottets utvärdering av penningpolitiken. Men jag tror att diskussionen kommer att föras i mer avspända former där man uppfattar det som naturligt att en utvärdering värd namnet innefattar både framgångar och en del brister.

Därmed ber jag att få yrka bifall till hemställan i finansutskottets betänkande.

Anf. 120 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Låt mig först bara kommentera det faktum att majoriteten här i riksdagen har begått en mycket märklig debatteftermiddag.

Vi har hört Johan Lönnroth säga att kritiken är alldeles för mild. Han har dessutom slagit fast att med en annan penningpolitik skulle vi ha fått högre sysselsättning. Det motsatta har vi hört från Matz Hammarström, som snarare betonat hur försiktiga skrivningarna har varit. Och nu har vi hört utskottets ordförande hålla en längre utläggning om hur formalia hanterades i själva beslutsordningen inför detta betänkande.

Jag tycker att detta gör att den kritik som vi ofta får inom borgerligheten känns något märklig. Vi framstår ju som ett under av samsyn och enighet, om man skall jämföra med det som har presterats här i dag.

Det som har varit skälet till det mycket upprörda tonläget är att här har majoriteten talat med alla möjliga typer av tungor om hur omfattande kritiken skulle bli eller inte bli.

Jag betonade i mitt inlägg att det är en rätt mild kritik som vi slutligt har landat på. Jag frågade också Johan Lönnroth tidigare hur han kunde ställa sig bakom den.

Jag känns inte vid den kritik som Jan Bergqvist har uttalat, utan jag har varit måttfull i min beskrivning. Men frågan kvarstår ju hur Jan Bergqvist ställer sig till formuleringarna om att vi skulle kunna få en högre sysselsättning med hjälp av en annan penningpolitik.

Eftersom Lars Heikensten tidigare recenserades kan jag ur den Penning- och valutapolitiska tidskriften läsa vad Lars Heikensten säger: Det är i dag allmänt accepterat att penningpolitiken på lång sikt har begränsade, om ens några, direkta effekter på tillväxt och sysselsättning.

Jag menar att det vore mycket klagörande om finansutskottets ordförande kunde säga vad han anser om detta konstaterande för att inte skapa fortsatt osäkerhet om vad egentligen majoritetens uppfattning är i dessa frågor.

Anf. 121 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Vi har försökt att hålla utvärderingen så, att vi inte går in på några vidlyftiga diskussioner om effekten på sysselsättningen. Det är inte nödvändigt att göra det i en sådan här utvärdering.

Det är möjligt att man någon gång i framtiden kan bygga ut utvärderingen och då också ta upp sådana diskussioner, men eftersom vi inte har gjort det har jag ingen anledning att i denna debatt svara på den frågan. Jag bara noterar att vi inte har genomfört analysen utifrån den dimensionen i sammanhanget.

Sedan talar Fredrik Reinfeldt om formalia. Handlar det inte om hur oppositionen arbetar? Efter det att vi i tre månader har diskuterat detta med utvärdering får vi veta att ni tycker att det är egendomligt att man över huvud taget genomför en utvärdering under denna treårsperiod. Ni har haft rika tillfällen på utskottssammanträden att föra fram den uppfattningen, så att vi hade kunnat diskutera den. Men ni har inte haft någon kritik förrän utskottet har färdigställt sitt arbete. I efterhand får vi läsa att ni tycker att det här är egendomligt. Jag tycker att det är ett praktexempel på en orkeslös opposition.

På ett sätt skulle man kunna säga att jag kan glädja mig åt att oppositionen är så orkeslös och svag, men jag beklagar det därför att jag tror att det i längden är en nackdel både för riksdagen och för demokratin om oppositionen inte förmår mer än så.

Sedan ställde jag tidigare en fråga som jag vill be Fredrik Reinfeldt svara på. Hur förklarar Reinfeldt att det i den moderata motionen står att högre ränta ger lägre priser, men att det i yttrandet står att högre ränta ger högre priser? Båda sakerna kan inte gå ihop samtidigt. Vad är det som är rätt?

Anf. 122 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Jan Bergqvist nämnde det faktum att jag har ett visst ansvar för frågorna om uppföljning, utvärdering, uppföljning och revision. Det sista bör man inte förglömma. Det har gjort att jag mycket nära har kunnat följa hur utvecklade våra instrument är just för uppföljning och kanske inte minst för utvärdering här i riksdagen.

Egentligen visar också detta betänkande att vi nu testar oss fram för att finna en form för utvärdering som är bra. Det gäller naturligtvis särskilt i ett läge när Riksbanken är på väg in i en ny regim, ett nytt läge.

Det tycker vi att det har funnits anledning att påpeka. Då tycker jag inte att Jan Bergqvist kan säga att man nu måste ansluta sig till det här synsättet på hur utvärderingen skall ske. Vi har haft en diskussion om hur formen för detta skall vara och hur det skall fungera.

Jan Bergqvist säger att det fanns en målsättning att få ett enigt utskott. Jag kan bara beklaga att med de första utkast vi såg kan nog inte någon inom borgerligheten, tror jag, säga att vi kunde ta den åsikten på fullt allvar.

Det kom att bli rätt hovsamma skrivningar, som jag också har sagt i min inledning, och detta med sysselsättningen nämns förvisso inte. Men här står ju andra personer ur den majoritet som gäller i riksdagen och säger att det är det absolut viktigaste; med en annan penningpolitisk regim hade vi fått en högre sysselsättning.

Man måste hålla ihop sin majoritet. Man måste ta det gemensamma ansvaret. Det är när majoriteten spretar i olika riktningar som det blir oklart vad som egentligen gäller. Det är det som jag har tyckt att det har funnits anledning att kritisera här i dag. Vi är varma anhängare av en öppnare riksbank, en bred, offentlig, öppen debatt och en utvärdering av Sveriges riksbank. Vi tycker att detta är än viktigare med det ökade oberoende som Riksbanken har fått från årsskiftet. Vi kommer därför livaktigt att delta i den diskussionen även i framtiden.

Det vi inte har velat bidra till är att skapa oklarhet om huruvida vi här i riksdagen menar allvar med det oberoende som vi faktiskt har givit Riksbanken i och med den nya lagstiftningen från årsskiftet. Det kan i förlängningen finnas en rädsla för att det är detta som majoriteten här har ägnat sig åt att försöka förändra.

Anf. 123 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Det här talet om oklarhet har jag väldigt svårt att förstå. Den ordning som riksdagen med stor majoritet har beslutat om för Riksbanken gäller. Den kommer att gälla i fortsättningen också. Den behandlas över huvud taget inte i det här betänkandet. Det finns ingen anledning att behandla den. Den nya ordningen gäller.

Sedan vill jag ge Fredrik Reinfeldt ytterligare en chans att svara på den där frågan. Hur kan en hög ränta ge lägre priser i motionen och en hög ränta ge högre priser i yttrandet? Något måste vara fel. Kan Fredrik Reinfeldt tala om vad som är fel?

Slutligen: Fredrik Reinfeldt måste väl själv ändå innerst inne hålla med om, utgår jag ifrån, att det här är lite konstigt. Här har vi haft en rad sammanträden och diskussioner kring den här utvärderingen. Och ingen på den borgerliga sidan har andats något om att det skulle vara särskilt underligt eller egendomligt att man genomför en utvärdering som är mer omfattande än 1998. Man går ytterligare två år tillbaka. Det är ju egentligen 1998 som vi nu granskar formellt. Det är uttryck för en oerhörd svaghet att man då kommer först efteråt. Man har inte sagt något tidigare, och sedan säger man att det här är väldigt egendomligt. Det är väl ert agerande som väldigt egendomligt.

Anf. 124 TALMANNEN:

Jag vill påminna om att Fredrik Reinfeldt inte har rätt till ytterligare inlägg i detta replikskifte, som nu är avslutat. Vi går nu vidare.

Anf. 125 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Först vill jag säga att antingen sade jag fel eller också har Jan Bergqvist hört fel. Det jag sade när det gäller Riksbankens förvaltning är vad som står i vårt särskilda yttrande: Riksbankens förvaltning för åren före 1998 har dessutom tidigare prövats av finansutskottet och riksdagen utan närmare kommentarer. Om jag sade att det var *för* 1998 var det alltså en ren felsägning från min sida som jag i så fall beklagar.

Sedan förstår jag av Jan Bergqvist att den här granskningen nu är en frukt av Riksdagsutredningen. Vi skall blicka bakåt. Det håller jag med om. Jag tycker att Jan Bergqvist har alldeles fel när han försöker göra gällande att vi skulle vara emot ett allmänt utvärderande bakåt. Så är det ju inte alls – tvärtom.

Problemet uppstod ju när vi fick den ursprungliga text som majoriteten hade tänkt sig skulle bli finansutskottets betänkande. Då såg vi de politiska undertoner som fanns. Vi såg att majoriteten sökte sak med Riksbanken. Vi såg att Vänsterpartiets favoritformuleringar liksom var späckade in i detta betänkande. Då uppstod naturligtvis misstanken att det här var ett pris som Socialdemokraterna fick betala för att Vänstern skulle ställa upp på den tuffa hanteringen av utgiftstak och annat.

Jag vet inte om detta är en riktig eller en väl djärv hypotes. Jan Bergqvist kommer naturligtvis att förneka det. Men det intryck som den här texten gav var att det var ett politiskt dokument där man sökte sak med Riksbanken av politiska skäl.

Nu skulle jag vilja ställa en fråga till Jan Bergqvist, som tydligen är väldigt intresserad av de exakta effekterna av olika ränteuppgångar och räntenedgångar. Håller han med Riksbankens analys att om man skulle ha klarat av att hålla sig till KPI-målet hade detta krävt att man skulle ha hållit en högre styrränta än den som man nu faktiskt har hållit?

Anf. 126 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Det står i vår utvärdering att om Riksbanken hade inlett räntesänkningarna redan 1995 hade man fått en mer gynnsam utveckling. Det är viktigt att man inte definierar bort detta. Det finns två effekter av räntesänkningar, speciellt om de är så kraftiga som de har varit under den här perioden. Den ena effekten är kortsiktig och kan innebära vissa sänkningar av KPI. Den andra är mer långsiktig. Under 1995 låg inflationen förhållandevis högt. Den låg över 2 %.

Det är lätt att säga i efterhand, men faktum är att hade man inlett räntesänkningen 1995 hade man fått en mycket gynnsammare utveckling. Det är alltså inte så att en hög ränta är lösningen på det här med KPI. Det är faktiskt inte hela sanningen.

Mats Odell ägnar sig återigen åt det här med att söka avsikter osv. Det är inte alls fråga om att vi – jag ser Johan Lönnroth i ögonen – har plockat in en massa vänsterpartistiska partiprogram eller andra formuleringar här. Det är ju en utvärdering som det har tagits fram ett underlag för. Sedan har vi så sakligt som möjligt försökt att göra värderingar och bedömningar utifrån det underlaget. Det är så det har gått till.

Det förhållandet att Mats Odell var kritisk mot en eller annan punkt i det här hade ju inte hindrat att man tidigare än nu hade kunnat säga att själva idén om en utvärdering måste vara riktig. Att i efterhand komma och säga: Vi tar principiellt avstånd från själva idén att man utvärderar perioden 1996–1998, det är det som är så märkligt. Vi har haft en process under tre månader, och inte förrän efter det att den processen är avslutad talar ni om att ni inte ville vara med från början.

Anf. 127 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Nu är Jan Bergqvist tillbaka i detta att hade man inlett sänkningarna 1995 hade det blivit bättre. Jag konstaterar att Jan Bergqvist i princip håller med mig om detta: Om Riksbanken utan att ha haft de klärvoajanta egenskaper som hade krävts ändå hade börjat med de här sänkningarna 1995 mot alla andra bedömares prognoser, då hade Riksbanken behövt hålla en högre styrränta än man gjorde för att uppnå de krav som majoriteten nu ställer på Riksbanken.

Jag noterar också att Jan Bergqvist säger att det inte är formuleringar ur Vänsterpartiets partiprogram. Det har jag heller aldrig sagt. Men jag noterar ändå att medan Göran Persson här i kammaren har hållit rent mot populismen i Europapolitiken har finansutskottets socialdemokrater släppt in populismen i penningpolitiken. Det beklagar jag mycket, fru talman.

Anf. 128 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Mats Odell är en framstående konspirationsteoretiker och en framstående brukare av det svenska språkets många möjligheter.

Det är faktiskt som jag säger. Vi har bett kansliet att ta fram ett underlag, ett siffermaterial, för att beskriva det hela. Sedan har vi sett vad detta säger oss och gjort bedömningar. Det är inte alls så – och jag kan se Johan Lönnroth i ögonen – att vi har plockat in en massa saker. Det är ett försök att göra ganska objektiva bedömningar. Det är klart att det alltid ligger en värdering i bedömningarna, men det är i alla fall ett försök att bedöma det hela.

Det vi nu diskuterar, det här med den höga räntan, är alltså delvis en teoretisk diskussion. Man skall ju, som jag sade i mitt inlägg, vara väldigt ödmjuk när det gäller att diskutera utvecklingen i efterhand. Här framställs det som att det enda tänkbara för att komma på en bana närmare målsättningen är att man upprätthåller en mycket högre ränta. Det är inte hela sanningen.

Om man hade inlett räntesänkningarna redan tidigare hade man kunnat få ett gynnsammare resultat. Men hur skulle man veta det i den aktuella situationen? Det kan diskuteras. Men rent intellektuellt skall man inte definiera bort det förhållandet att det hade varit en fördel med tidigare räntesänkningar.

Jag konstaterar slutligen att Mats Odell under en tre månaders process inte förrän i efterhand talat om att han inte orkar med en utvärdering.

Anf. 129 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Jag är ju ny som ledamot i utskottet och har bara deltagit under denna vår. Som ny i utskottets arbetsplanering blir jag mycket förvånad över den beskrivning som utskottets ordförande gör av hur det

skulle ha gått till. Som ny ledamot har man ju definitivt inte fått precis det intrycket att det skulle ha förts en massa debatter om hur vi skulle utforma detta betänkande osv. Jag levde i den tron att t.ex. det som konstitutionsutskottet skrev och som riksdagen klubbade var det som gällde, nämligen att en ordning som föreskriver formell riksdagsbehandling inbjuder till överträdelser av instruktionsförbudet och riskerar att skapa oklarhet, osv. Riksdagen saknar inte möjlighet att i andra sammanhang kommentera Riksbankens verksamhet.

Jag trodde att det var på det sättet som vi arbetade och att den stora utfrågning som vi hade den 25 mars var just ett viktigt led i den här utvärderingen. Jag tycker att det var det. Och jag tycker att de utvärderingarna verkligen kan behöva utvecklas så att utskottets ledamöter både får bättre stöd i att vara kritiska granskare och att vi också får andra arbetsvillkor när det gäller att ta del av materialet. Men det är en annan fråga.

Det är mycket möjligt att det sades någonting på utskottet som jag inte förstod, uppfattade eller ens hörde, vad vet jag. Men faktum är att den 6 maj förväntades vi ta ställning till en färdigskriven text. Och det har jag aldrig varit med om förut, att man påbörjar processen genom att få en färdigskriven text där allt detta står. Vid det sammanträdet framkom det ju från den borgerliga kanten att vi hade en annan åsikt. Jag förstår därför inte varför Jan Bergqvist här försöker låta påskina att det har gått in på ett annat sätt.

När det gäller själva sakfrågan undrar jag fortfarande varför Jan Bergqvist och finansutskottets majoritet menar att Riksbanken under 1995, trots att inflationsbedömningen då var att man skulle ligga i överkant eller för högt, ändå borde ha agerat som om inflationen var lägre, dvs. varför man inte bara i ljuset av vad vi nu vet utan varför man då borde ha agerat på ett annat sätt. Är det så att Jan Bergqvist och socialdemokraterna menar att Riksbanken i alla fall inte skall följa inflationstendenserna eller hålla dem runt 2 %, eller är det något annat som ni menar när ni skriver så här?

Anf. 130 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Riksbanken skall arbeta intensivt med sin uppgift att verka för prisstabilitet. Det är Riksbanken själv som definierar målet, och det är det mål som ställs upp som man i första hand skall sträva efter. Sedan kan det vara svårt med olika index. Det är en annan sak.

Men jag tycker att Karin Pilsäter kommer bort från själva huvudfrågan. Självklart måste det kunna föras en debatt om hur Riksbanken har skött sin verksamhet. Självklart måste riksdagen och finansutskottet kunna göra en utvärdering i efterhand av hur penningpolitiken har varit. Det står ju i det särskilda yttrandet att ni tänker vara med om det så småningom när detta blir möjligt om några år. Vad jag har sagt är att ni på utskottssammanträdena den 13 april, den 6 maj, den 11 maj, den 18 maj och den 20 maj hade möjlighet att säga: Vi tycker inte att det är en särskilt bra idé att vi gör en utvärdering under dessa tre år. Ni hade möjligheten hela tiden.

Vidare vill jag påpeka för Karin Pilsäter att vi från början hade tänkt ta upp detta den 11 maj på ett sammanträde och inte ha ett sammanträde den 6 maj. Sedan fanns det önskemål i utskottet att vi skulle slopa sammanträdet den 11 maj och i stället ha ett sammanträde den 6 maj. Det

fanns inga som helst krav på att det skulle fattas beslut vid någon speciell tidpunkt, utan det var ett material som presenterades. Sedan skulle utskottet behandla det och fatta beslut när alla kände sig mogna att fatta beslut. Och det var den 20 maj. Detta har alltså hanterats på sedvanligt sätt, precis som man gör i alla andra utskott. Det märkliga i hanteringsordningen är att den borgerliga oppositionen inte har sagt ett knyst om vad man nu säger i efterhand, att man inte vill ha en utvärdering för 1996–1998.

Anf. 131 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Det står att vi inte vill ha en utvärdering i denna form. Det framkom ganska tydligt av dessa diskussioner. Jag tycker att det verkar ganska meningslöst att vi försöker redogöra för vad andra har sagt här när faktum kvarstår, nämligen att vi i sak inte delar den uppfattning som står här, att vi formellt inte behöver göra denna utvärdering på detta sätt och att vi har en annan uppfattning om vilka slutsatser som man borde dra av den verklighet som har pågått under dessa år. Det är egentligen det som är det intressanta och inte formalia, även om jag gärna lägger ned ännu mer tid på att diskutera dem. Jag tror att utskottet skulle tjäna på att man diskuterade hur vi kan få ett konkret arbete där människor också har möjlighet att delta i utvärderingsprocessen och inte får färdigskrivna förslag. Och tydligen var inte majoriteten heller färdig, eftersom det är ganska mycket som är omändrat sedan de första utkasten gjordes.

Min fråga till Jan Bergqvist kvarstår, och den anknyter egentligen till den fråga som han försökte rikta till Fredrik Reinfeldt tidigare om högre räntor och lägre priser. Först och främst står inte det som Jan Bergqvist påstår i det borgerliga yttrandet, utan vad som står är ju att det hade krävts högre ränta för att hålla uppe KPI-måttet. Det handlar just om den skillnaden som är mellan kort och lång sikt. För att kortsiktigt hålla uppe KPI-måttet hade man inte kunnat sänka räntan utan varit tvungen att höja räntan. Men i stället har Jan Bergqvist och majoriteten ansett att man exempelvis under 1995 ändå borde, trots att inflationsutsikterna såg ut att vara i överkant, ha inlett räntesänkningar. Det är en ganska konstig slutsats tycker jag. Jag tycker därför att det är rimligt att Jan Bergqvist förklarar varför utskottets majoritet gör en helt annan tolkning och drar helt andra slutsatser om vad man borde ha gjort, även om det sker i ljuset av vad vi nu vet.

Anf. 132 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Karin Pilsäter kan inte komma ifrån att det i det särskilda yttrandet står: Att genomföra en särskild utvärdering för 1998 framstår som egendomligt, eftersom den granskade perioden hänför sig till tiden före förändringen.

Det har alltså ingenting att göra med uppläggnings av utvärderingen eller innehållet i utvärderingen som sådan, utan detta är en invändning mot själva principen att utskottet utvärderar under denna period. Det är, vilket ni själva måste inse, en svaghet. Vi har haft en rad sammanträden där vi inte vid något tillfälle sade att det var det sista sammanträdet. Vi har alltid den uppläggnings när det gäller sådana här ärenden att vi avslutar behandlingen när utskottet känner sig moget för att slutligen

justera ärendet. Och om man inte är mogen att justera vid ett sammanträde så fortsätter man tills man är färdig. Märkvärdigare än så är det inte.

När det gäller räntan har jag i en teoretisk diskussion sagt: att definiera bort möjligheten av att man hade inlett räntesänkningarna tidigare och fått ett bättre utfall framstår som egendomligt. Man skall inte se det som att en räntehöjning har en viss mekanisk effekt och att man sedan är bunden till detta. Fortfarande kvarstår att ni från borgerligt håll hänför två olika effekter till en högre ränta utan att kunna reda ut det själva.

Anf. 133 BENGT-OLA RYTTAR (s):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att instämma i Jan Bergqvists konstaterande att Riksbanken är den mäktigaste myndighet som vi har. Och det var den även innan vi gjorde den ännu mer oberoende än vad den var tillförne. Därför är det naturligtvis alldeles självklart att dess verksamhet skall granskas och nagelfaras oavsett när reformeringen ägde rum.

År 1992 var det högsta visdom att ha en fast kronkurs. Alla kloka gubbar i den penningpolitiska världen var överens om det här. Det ledde till en katastrof av närmast formidabla mått.

Men hur kunde alla dessa kloka män tro att det var möjligt att man i en ekonomi där statsfinanserna var i fritt fall och vi hade en avreglerad valutamarknad skulle kunna upprätthålla en fast kronkurs?

Med detta vill jag illustrera att klokskapen inte alltid är vad den säger sig vara. Nu är det ett fast penningvärde som är högsta visdom. Jag skulle väl knappast tro att den metoden, den doktrinen, leder till samma katastrof som den fasta kronkursen en gång gjorde.

Vi har här i dag sett exempel på att man bedömer utfallet av penningpolitiken väldigt olika. Efter att ha lyssnat på Mats Odell kan man dra slutsatsen att det egentligen är alldeles onödigt att över huvud taget sätta upp mål för Riksbankens verksamhet. Men jag trodde att det var en av grundbultarna i den nya oberoende konstruktionen att det ändå fanns en klart uttalad målsättning. Jag delar alltså inte uppfattningen om hur detta skall läggas upp, men så här har ändå tanken bakom detta varit.

Min erfarenhet av politik har lett mig till slutsatsen att synen på demokrati och synen på ekonomi är kommunicerande kär. Det kan man se genom att jämföra situationen i dag med situationen före första världskriget. Då gällde för ekonomin att det skulle vara extern balans. Det innebär att det skall vara budgetbalans och låg inflation. Då gällde också att kapitalet rörde sig fritt över gränserna.

Synen på demokrati präglades av en misstro mot folkligt inflytande. Då kunde man öppet argumentera mot allmän och lika rösträtt. Att göra det i dag vore politiskt självmord. I dag sköter etablissemangen den funktionen genom att plocka bort väsentliga politikområden från den politiska sektorn.

Efter detta fick demokratin sitt genombrott. Parlamentarismen accepterades. Keynesianismen hade ett segertåg. Alla ekonomer i Sverige var mer eller mindre keynesianer. Då gällde intern balans, alltså full sysselsättning; allt annat var underordnat detta.

Nu är vi tillbaka i ruta 1. Det är återigen extern balans som gäller. Det är återigen så att kapitalet rör sig fritt över gränserna. Det är återigen så att man misstror demokratin som styrelseform.

Det här tror jag inte kan vinna legitimitet i Sverige på sikt. I andra länder, med andra erfarenheter och med en annan historia, kan en sådan politik ha legitimitet men inte här. Därför är jag glad – vid riksdagsbehandlingen av reformen beträffande Riksbanken uppfattade jag nämligen att vi inte skulle få möjlighet att diskutera Riksbankens verksamhet här i kammaren – och tycker att det är bra att vi nu har tillfälle att göra det. Såvitt har försports mig finns det också motionsrätt vad gäller Riksbankens årsberättelse.

Karin Pilsäter säger att man kan sätta likhetstecken mellan en oberoende riksbank och vårt rättsväsende. Jag tycker att det är en väldigt konstig jämförelse. Ett självständigt rättsväsende bygger ju inte på självbindning, utan det bygger på att man dömer efter lagen. Men riksbankskonstruktionen bygger på att man skall göra sig oberoende av varje form av demokratiskt inflytande. Tack!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 juni.)

15 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 1998/99:102 Handel med ädelmetallarbeten
1998/99:N18 av Göran Hägglund m.fl. (kd)

med anledning av prop. 1998/99:105 Elever med funktionshinder – ansvar för utbildning och stöd

1998/99:Ub17 av Sten Tolgfors (m)
1998/99:Ub18 av Beatrice Ask m.fl. (m)
1998/99:Ub19 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp)
1998/99:Ub20 av Erling Wälivaara m.fl. (kd)
1998/99:Ub21 av Hans Karlsson m.fl. (s, v)
1998/99:Ub22 av Sofia Jonsson m.fl. (c)
1998/99:Ub23 av Marianne Andersson (c)
1998/99:Ub24 av Sonja Fransson (s)

med anledning av prop. 1998/99:110 Vissa skolfrågor m.m.

1998/99:Ub25 av Beatrice Ask m.fl. (m)
1998/99:Ub26 av Sofia Jonsson m.fl. (c)
1998/99:Ub27 av Barbro Westerholm m.fl. (fp)
1998/99:Ub28 av Yvonne Andersson m.fl. (kd)

med anledning av prop. 1998/99:114 Kulturarv – kulturmiljöer och kulturföremål

1998/99:Kr37 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m)

1998/99:Kr38 av Charlotta L Bjälkebring m.fl. (v)

1998/99:Kr39 av Inger Davidsson m.fl. (kd)

1998/99:Kr40 av Birgitta Sellén och Eskil Erlandsson (c)

1998/99:Kr41 av Agneta Brendt (s)

med anledning av prop. 1998/99:117 Ett forskningssamarbete med Västeuropeiska försvarsmaterielgruppen (WEAG) och Finland

1998/99:U17 av Lars Ångström (mp)

med anledning av prop. 1998/99:119 Socialförsäkringens personkrets

1998/99:Sf16 av Margit Gennser m.fl. (m)

1998/99:Sf17 av Birgitta Carlsson m.fl. (s)

1998/99:Sf18 av tredje vice talman Rose-Marie Frebran m.fl. (kd)

med anledning av prop. 1998/99:120 Företagshälsovård

1998/99:A12 av Mikael Odenberg m.fl. (m)

1998/99:A13 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v)

1998/99:A14 av Stefan Attefall m.fl. (kd)

1998/99:A15 av Elver Jonsson m.fl. (fp)

med anledning av skr. 1998/99:111 Lägesrapport två om IT-omställningen i samhället inför år 2000

1998/99:T23 av Johnny Gylling m.fl. (kd)

1998/99:T24 av Mikael Johansson m.fl. (mp)

med anledning av skr. 1998/99:116 Om kryptografi

1998/99:U16 av Eva Flyborg m.fl. (fp)

med anledning av skr. 1998/99:121 Utvecklingsplan för förskola, skola och vuxenutbildning – samverkan, ansvar och utveckling

1998/99:Ub13 av Britt-Marie Danestig m.fl. (v)

1998/99:Ub14 av Beatrice Ask m.fl. (m)

1998/99:Ub15 av Barbro Westerholm m.fl. (fp)

1998/99:Ub16 av Yvonne Andersson m.fl. (kd)

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 2 juni

- 1998/99:689** av *Elizabeth Nyström* (m) till justitieministern
Polislöner
- 1998/99:690** av *Catharina Hagen* (m) till finansministern
Bostadsbidragens marginaleffekter
- 1998/99:691** av *Catharina Hagen* (m) till näringsministern
Utflyttning av kvalificerad arbetskraft
- 1998/99:692** av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till näringsministern
Nautisk vägledning i Öresund
- 1998/99:693** av *Catharina Hagen* (m) till finansministern
Extern kapitalförsörjning för mindre företag
- 1998/99:694** av *Henrik Landerholm* (m) till försvarsministern
Framtida underhåll av vapenmaterial

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll torsdagen den 10 juni.

17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 2 juni

- 1998/99:618** av *Göran Hägglund* (kd) till näringsministern
Marknadsföring av svenska småhus i Japan
- 1998/99:628** av andre vice talman *Eva Zetterberg* (v) till socialministern
Införande av sanktionslagstiftning
- 1998/99:635** av *Carina Hägg* (s) till socialministern
Jämställdhet i privat vård
- 1998/99:640** av *Carina Hägg* (s) till statsrådet Mona Sahlin
Personlig integritet vid anställning
- 1998/99:641** av *Maud Ekendahl* (m) till socialministern
Regler för utskänkning av alkohol
- 1998/99:642** av *Roy Hansson* (m) till näringsministern
Flygtrafik Riga–Visby–Jönköping
- 1998/99:643** av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Beräkningsgrunderna för bostadstillägg
- 1998/99:645** av *Ronny Olander* (s) till socialministern
KAST-projektet i Göteborg
- 1998/99:649** av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Barnårsrätt för adoptivföräldrar
- 1998/99:650** av *Yvonne Ruwaida* (mp) till statsrådet Mona Sahlin
Elektronisk reklam
- 1998/99:651** av *Nikos Papadopoulos* (s) till utbildningsministern
Kiropraktor- och naprapatutbildning

1998/99:653 av *Berit Jóhannesson* (v) till försvarsministern
Multipelbomber

1998/99:654 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till finansministern
Beskattning av torv

1998/99:655 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till socialministern
Arbetsförmedlingens medverkan i FINSAM-projektet

1998/99:657 av *Jan Backman* (m) till utbildningsministern
Fördelning av högskoleplatser

1998/99:658 av *Bertil Persson* (m) till näringsministern
Biltrafiken på Öresundsbron

1998/99:659 av *Inger René* (m) till utbildningsministern
Den högre utbildningen i västra Sverige

1998/99:660 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Jaktundervisning i skolan

1998/99:661 av *Sten Lundström* (v) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Bostadsbidrag och ersättning till steriliserade

1998/99:662 av *Birger Schlaug* (mp) till statsrådet Leif Pagrotsky
Vapenhandel till Turkiet

1998/99:663 av *Birger Schlaug* (mp) till utrikesministern
Rättegången mot Abdullah Öcalan

1998/99:664 av *Birger Schlaug* (mp) till utrikesministern
Kurderna i Turkiet

1998/99:665 av *Erik Arthur Egervärn* (c) till näringsministern
Väg 989

1998/99:666 av *Per-Olof Svensson* (s) till näringsministern
E 4:an vid Hudiksvall

1998/99:668 av *Per-Richard Molén* (m) till statsrådet Mona Sahlin
Åkerier

1998/99:669 av *RosMarie Jönsson Neckö* (s) till näringsministern
E 4:an förbi Markaryd

1998/99:670 av *Carina Hägg* (s) till justitieministern
Kontakten med Förbundet djurens rätt

1998/99:672 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till utrikesministern
Lagstiftning och rättegångar i Iran

1998/99:673 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesministern
Radio- och TV-sändningar från Serbien

1998/99:674 av *Johan Pehrson* (fp) till näringsministern
Regler för mindre företagande

1998/99:676 av tredje vice talman *Rose-Marie Frebran* (kd) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Kompensation till nordiska sjömän

1998/99:677 av *Lars Ångström* (mp) till försvarsministern
Försvarsmaktens minröjning

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll torsdagen den 10 juni.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. 1 § anf. 29
(delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. 7 § anf. 62 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 11 § anf. 98 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. anf. 117 och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Partiledardebatt inför EU-parlamentsvalet	1
Anf. 1 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	1
Anf. 2 LARS TOBISSON (m)	2
Anf. 3 GUDRUN SCHYMAN (v)	4
Anf. 4 MATS ODELL (kd)	7
Anf. 5 LENNART DALÉUS (c)	9
Anf. 6 LARS LEIJONBORG (fp)	11
Anf. 7 BIRGER SCHLAUG (mp)	14
Anf. 8 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	17
Anf. 9 LARS TOBISSON (m) replik	18
Anf. 10 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	19
Anf. 11 LARS TOBISSON (m) replik	19
Anf. 12 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	20
Anf. 13 GUDRUN SCHYMAN (v) replik	20
Anf. 14 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	21
Anf. 15 GUDRUN SCHYMAN (v) replik	21
Anf. 16 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	22
Anf. 17 MATS ODELL (kd) replik	22
Anf. 18 LENNART DALÉUS (c) replik	23
Anf. 19 LARS LEIJONBORG (fp) replik	23
Anf. 20 BIRGER SCHLAUG (mp) replik	24
Anf. 21 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	24
Anf. 22 BIRGER SCHLAUG (mp) replik	25
Anf. 23 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	25
Anf. 24 LARS TOBISSON (m)	25
Anf. 25 BIRGER SCHLAUG (mp) replik	26
Anf. 26 LARS TOBISSON (m) replik	27
Anf. 27 BIRGER SCHLAUG (mp) replik	27
Anf. 28 LARS TOBISSON (m) replik	27
Anf. 29 GUDRUN SCHYMAN (v)	28
Anf. 30 LARS TOBISSON (m) replik	28
Anf. 31 GUDRUN SCHYMAN (v) replik	29
Anf. 32 LARS TOBISSON (m) replik	29
Anf. 33 LENNART DALÉUS (c) replik	29
Anf. 34 GUDRUN SCHYMAN (v) replik	30
Anf. 35 LENNART DALÉUS (c) replik	30
Anf. 36 LARS LEIJONBORG (fp) replik	30
Anf. 37 MATS ODELL (kd)	31
Anf. 38 BIRGER SCHLAUG (mp) replik	32
Anf. 39 MATS ODELL (kd) replik	33
Anf. 40 BIRGER SCHLAUG (mp) replik	33
Anf. 41 MATS ODELL (kd) replik	34
Anf. 42 LENNART DALÉUS (c)	34
Anf. 43 LARS LEIJONBORG (fp)	35
2 § Justering av protokoll	36

3 § Meddelande om omval av ställföreträdande ombudsman vid JO-ämbetet.....	36
4 § Meddelande om anmälan till talarlistan	36
5 § Hänvisning av ärende till utskott och beslut om förlängd motionstid	36
6 § Förnyad bordläggning.....	37
Meddelande om votering.....	37
7 § Verksamheten i Europeiska unionen under 1998	37
Utrikesutskottets betänkande 1998/99:UU10	37
Anf. 44 STEN TOLGFORS (m).....	37
Anf. 45 WILLY SÖDERDAHL (v)	40
Anf. 46 STEN TOLGFORS (m) replik	42
Anf. 47 WILLY SÖDERDAHL (v) replik	42
Anf. 48 STEN TOLGFORS (m) replik	43
Anf. 49 WILLY SÖDERDAHL (v) replik	43
Anf. 50 JAN ERIK ÅGREN (kd).....	43
Anf. 51 MARIANNE ANDERSSON (c).....	45
Anf. 52 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp).....	47
Anf. 53 MARIANNE ANDERSSON (c) replik.....	50
Anf. 54 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik.....	50
Anf. 55 MARIANNE ANDERSSON (c) replik.....	50
Anf. 56 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik.....	51
Anf. 57 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	51
Anf. 58 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik.....	54
Anf. 59 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	54
Anf. 60 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik.....	55
Anf. 61 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	55
Anf. 62 STEN TOLGFORS (m) replik	56
Anf. 63 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	56
Anf. 64 STEN TOLGFORS (m) replik	57
Anf. 65 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	57
Anf. 66 MARIANNE ANDERSSON (c) replik.....	58
Anf. 67 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	58
Anf. 68 MARIANNE ANDERSSON (c) replik.....	59
Anf. 69 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	59
Anf. 70 SÖREN LEKBERG (s)	60
Anf. 71 STEN TOLGFORS (m) replik	63
Anf. 72 SÖREN LEKBERG (s) replik.....	63
Anf. 73 STEN TOLGFORS (m) replik	64
Anf. 74 SÖREN LEKBERG (s) replik.....	64
Anf. 75 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik.....	65
Anf. 76 SÖREN LEKBERG (s) replik.....	65
Anf. 77 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik.....	66
Anf. 78 SÖREN LEKBERG (s) replik.....	66
Anf. 79 MARIANNE ANDERSSON (c) replik.....	67
Anf. 80 SÖREN LEKBERG (s) replik.....	67
Anf. 81 MARIANNE ANDERSSON (c) replik.....	67
Anf. 82 SÖREN LEKBERG (s) replik.....	68

Anf. 83 CARINA HÄGG (s).....	68
Anf. 84 BIRGITTA AHLQVIST (s).....	70
Anf. 85 WILLY SÖDERDAHL (v) replik.....	71
Anf. 86 BIRGITTA AHLQVIST (s) replik.....	72
Anf. 87 TOMMY WAIDELICH (s).....	72
Anf. 88 JAN ERIK ÅGREN (kd) replik	73
Anf. 89 TOMMY WAIDELICH (s) replik	73
Anf. 90 WILLY SÖDERDAHL (v)	73
(Beslut fattades under 13 §.)	73
8 § Tullagens överklaganderegler, m.m.....	74
Skatteutskottets betänkande 1998/99:SkU19	74
(Beslut fattades under 13 §.)	74
9 § Ändrade regler med anledning av taxfreehandels upphörande	74
Skatteutskottets betänkande 1998/99:SkU21	74
Anf. 91 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	74
Anf. 92 ULLA WESTER (s).....	77
Anf. 93 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	79
Anf. 94 ULLA WESTER (s).....	79
Anf. 95 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	80
Anf. 96 ULLA WESTER (s).....	80
(Beslut fattades under 13 §.)	80
10 § Särskilda mervärdesskatteregler för investeringsguld.....	81
Skatteutskottets betänkande 1998/99:SkU18	81
(Beslut fattades under 13 §.)	81
11 § Penningpolitiken och Riksbankens förvaltning 1998	81
Finansutskottets betänkande 1998/99:FiU23	81
Anf. 97 FREDRIK REINFELDT (m)	81
Anf. 98 JOHAN LÖNNROTH (v).....	83
Anf. 99 FREDRIK REINFELDT (m) replik.....	85
Anf. 100 JOHAN LÖNNROTH (v) replik.....	86
Anf. 101 FREDRIK REINFELDT (m) replik.....	86
Anf. 102 JOHAN LÖNNROTH (v) replik.....	87
Anf. 103 MATS ODELL (kd).....	87
Anf. 104 JOHAN LÖNNROTH (v) replik.....	89
Anf. 105 MATS ODELL (kd) replik.....	90
Anf. 106 JOHAN LÖNNROTH (v) replik.....	90
Anf. 107 MATS ODELL (kd) replik.....	91
Anf. 108 LENA EK (c)	91
Anf. 109 JOHAN LÖNNROTH (v) replik.....	93
Anf. 110 LENA EK (c) replik	93
Anf. 111 JOHAN LÖNNROTH (v) replik.....	94
Anf. 112 LENA EK (c) replik	94
Anf. 113 KARIN PILSÄTER (fp)	94
Anf. 114 JOHAN LÖNNROTH (v) replik.....	97
Anf. 115 KARIN PILSÄTER (fp) replik	97
Anf. 116 JOHAN LÖNNROTH (v) replik.....	98
Anf. 117 KARIN PILSÄTER (fp) replik	98
(forts. 14 §).....	99

12 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den	
1 juni	99
UU11 En svensk Asienstrategi för 2000-talet	99
SfU9 Beräkning av återbetalningsskyldighet för underhållsstöd till barn med särlevande föräldrar	99
SfU11 Statens invandrarverk och gränskontroll	101
TU11 Postal infrastruktur	101
TU12 Ändringar i telelagen m.m.	103
NU12 Utveckling av nya bilmotorer och alternativa drivmedel	104
NU13 Vissa utrikeshandelspolitiska frågor	104
UU12 Utrikeshandel och internationella investeringar	105
13 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	105
UU10 Verksamheten i Europeiska unionen under 1998	105
SkU19 Tullagens överklaganderegler, m.m.	109
SkU21 Ändrade regler med anledning av taxfreehandels upphörande	109
SkU18 Särskilda mervärdesskatteregler för investeringsguld	110
14 § (forts. från 11 §) Penningpolitiken och Riksbankens förvaltning 1998 (forts. FiU23)	110
Anf. 118 MATZ HAMMARSTRÖM (mp)	110
Anf. 119 JAN BERGQVIST (s)	111
Anf. 120 FREDRIK REINFELDT (m) replik	115
Anf. 121 JAN BERGQVIST (s) replik	116
Anf. 122 FREDRIK REINFELDT (m) replik	116
Anf. 123 JAN BERGQVIST (s) replik	117
Anf. 124 TALMANNEN	118
Anf. 125 MATS ODELL (kd) replik	118
Anf. 126 JAN BERGQVIST (s) replik	118
Anf. 127 MATS ODELL (kd) replik	119
Anf. 128 JAN BERGQVIST (s) replik	119
Anf. 129 KARIN PILSÄTER (fp) replik	119
Anf. 130 JAN BERGQVIST (s) replik	120
Anf. 131 KARIN PILSÄTER (fp) replik	121
Anf. 132 JAN BERGQVIST (s) replik	121
Anf. 133 BENGT-OLA RYTTAR (s)	122
(Beslut skulle fattas den 3 juni.)	123
15 § Bordläggning	123
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	125
17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	125
18 § Kammaren åtskildes kl. 17.45	127

Prot. 1998/99:105
2 juni

Elanders Gotab, Stockholm 1999